

Зборник најновијег инвалидског законодавства у 1939. години, 1939.

Садржај

Посвета

Предговор

Напомене о важнијим одредбама ранијих
инвалидских закона

Уредба о ратним инвалидима и осталим жртвама рата

Закон о одликованима орденом Карађорђеве звезде са
мачевима

Правилник за извршење одредаба Закона о
одликованим орденом Карађорђеве звезде са
мачевима

Закон о добровољцима

Уредба о издавању државних обвезница ратним
добровољцима уместо аграрне земље

Правилник о исплати инвалидских принадлежности

Прописи о руским ратним инвалидима

Закон о државном надзору над радом инвалидских
друштва

Упутство за процену привредне неспособности
ратних инвалида

Седишта инвалидских судова и инвалидских
комисија

Установе за лечење и смештај ратних жртава

Таблице

Регистар Уредбе о ратним инвалидима

364.324
(497.1)

ДУБОЖИР ХОФМАНОВИЋ

ЗБОРНИК НАЈНОВИЈЕГ ИНВАЛИДСКОГ ЗАКОНОДАВСТВА 1939

≈ БЕОГРАД ≈

1949 год. Београд. 4717
Одобрено од стране господина Министра социјалне политике и народног здравља са Ст. Бр. 95.343/38. год.

ЉУБОМИР ХОФМАНОВИЋ
Начелник Министарства социјалне политике и народног здравља

ЗБОРНИК
НАЈНОВИЈЕГ
ИНВАЛИДСКОГ ЗАКОНОДАВСТВА
У
1939 год.

БЕОГРАД
Штампарија „ЗОРА“, Космајска ул. бр. 24., Телефон број 29-920
1939

Забрањено је прештампавање свега онога што није
чист службени текст закона, уредбе, правилника или
решења.

Сва права задржава Писац — издавач.

ВЕТАЛОЈ УСПОМЕНИ СВОГА
НИКАД НЕЗАБОРАВЉЕНОГ
И ЉУБЉЕНОГ ВРХОВНОГ
КОМАНДАНТА ВИТЕШКОГ КРАЈА
АЛЕКСАНДРА I УЈЕДИНИТЕЉА,
ИЗГИНУЛИМ ХРАБРИМ ВИТЕЗИМА-
БОРЦИМА ЗА ЧАСТ, СЛОБОДУ, КРАЈА
И ОТАЦБИНУ И У РАТОВИМА ОНЕ СПО-
СОБЉЕНИМ И ИНВАЛИДИМА, ОБНАВЉА-
ЈУЋИ ПЛАМЕН СВЕЋЕ НЕЗАБОРАВА И
ЗАХВАЛНОСТИ НА ГРБОВИМА ОНИХ
КОЈИ СУ СЛАВНО ПАЛИ, ОВАЈ СКОМНИ
РАД НА ШТО ВЕЋУ КОРИСТ РАТНИХ
ЖРТАВА ПРЕОСТАЛИХ ЈОШ У ЖИ-
ВОТУ, ПОСВЕЋУЈЕ

ПИСАЦ

ПРЕДГОВОР

Последњи ратови 1912—1918 год. за Ослобођење и Уједињење стали су наш народ неизмерно тешких, огромних и драгоцених жртава. Држава је морала да узме и узела је жртве рата: ратне инвалиде; удове, децу, родитеље, браћу и сестре погинулих, умрлих и несталих ратника и умрлих ратних инвалида — и ставила их под заштиту Инвалидског закона. Али, инвалидско законодавство је пролазило до сада кроз многе фазе, често је било мењано и допуњавано, с обзиром на схватања надлежних и на опште и економско - финансијске прилике. Због тога се и догађало, да су многи од недужних страдалих у рату и због рата, опет страдали недужно и после њега!

Из ове Уредбе о ратним инвалидима и осталим жртвама рата, од 1-XII-1938 год., веје дух народног признања и социјалне правде, на савременим принципима могуће накнаде и заштите за оно што се је изгубило, трпело и трпи.

Нека би и овај мој Зборник био Требник за све оне, којих се тиче правилна примена инвалидског законодавства, као и на помоћи ратним жртвама, како би до последње умеле и да траже и да остваре права која им даје ова нова Уредба о ратним инвалидима и осталим жртвама рата.

На Нову 1939 годину
у Београду

Др. В. Јофимовић

НАПОМЕНЕ О ВАЖНИЈИМ ОДРЕДБАМА РАНИЈИХ ИНВАЛИДСКИХ ЗАКОНА

I.

РОКОВИ ПО РАНИЈИМ ЗАКОНИМА.

Према чл. 35 Закона о потпори војних инвалида од 10 априла 1914 године, право на подношење пријаве инвалида, односно инвалидских породица, за тражење потпоре трајао је три године. За пријаву из мирног доба рачунао је се рок од дана случаја, а из рата за шест недеља од дана демобилизације. После овога рока, право тражења потпоре у оба случаја застарева како личним инвалидима, тако и инвалидским породицама.

Закон о привременој помоћи инвалида и породица погинулих и т. д. од 31 децембра 1921 године својим чл. 20 тач. 3 наређује: да трогодишњи рок за пријаве одређен чл. 35 Закона о потпори војних инвалида од 1914 године, почиње тећи по истеку шест недеља од дана објављене демобилизације у 1920 години.

Према овоме, крајњи рок за подношење пријава, — како личних инвалида тако и породица погинулих, умрлих и несталих ратника, — истекао је 17 маја 1923 године.

Инвалидски закон од 1925 године чланом 106 даје право лицима, — која су пре ступања на снагу тога Закона (17-XI-1925 год.) одбијена од права на инвалидску потпору, што пријаву нису у законском року поднела надлежној власти, као и оним ратним инвалидима, који су били оправданим разлозима спречени — да се пријаве надлежном суду у року од једне године дана, од дана ступања на снагу овога Закона.

Пријава лица са територије, која је уговором о миру или извршеним разграничавањем припала нашој Држави и која су од своје раније Државе примала инвалиду, сматра се благовременом, ако је поднета до 17 новембра 1926 године.

Инвалидски Закон од 4 јула 1929 год. (§ 108) остављао је рок за пријаву до 30 новембра 1929 год. закључно. Законом о изменама и допунама (Инвалид. закона од 1929) од 4-XII-1929 (§ 15) овај рок (из § 108) продужен је закључно до 31 децембра 1929 год. Најзад, овај § 108 претрпео је и последњу измену параграфом 16 озаконјене Уредбе од 17-I-1936 г., којим је дат нов рок, — али само лицима која су већ раније била заштићена Инвалидским законом од 1925 год., — а који је истекао 30 септембра 1936 год. Његово пропуштање имало је за последицу застарелост сваког права.

(У Уредби о ратним инвалидима и осталим жртвама рата од 1938 год., види § 117).

II.

ПОНОВНО СУЂЕЊЕ.

По Закону о потпори војних инвалида од 10 априла 1914 године, потражилац потпоре, према чл. 24 овога Закона, имао је права поднети нове доказе и тражити ново суђење у року од три године, од дана извршности првог решења, ако му њиме није досуђена инвалидска потпора.

Инвалидски закон од 1925 године чланом 77 давао је право странци да може тражити ревизију извршног решења, у року од године дана, од дана пријема решења, ако је истим учињена материјална повреда закона. Из истог разлога било је дато право и Министру социјалне политике да, без обзира на рок, може тражити ревизију извршног решења о инвалидској потпори.

Чл. 78 истог Инвалидског закона дато је право странци, да на основу нових доказа, који нису били пред судом за време ранијег пресуђивања, тражи обнову поступка у року од године дана, од дана пријема извршног решења.

Инвалидски закон од 4 јула 1929 године спојио је оба ова случаја у § 73. Према овоме законском пропису, молба за поновно суђење подноси се инвалидском

суду најдаље у року од шест месеци, рачунајући од дана извршности последњег судског решења. Поновно суђење може се тражити само једанпут.

Министар социјалне политике и народног здравља може, без обзира на сваки рок, тражити поновно суђење:

- 1) због материјалне повреде закона;
- 2) када се јавне исправе у некој чињеници не слажу по садржини са фактичним стањем; и
- 3) због рачунске грешке у износу инвалиднине, инвалидске потпоре, новчане помоћи и додатака.

Поред овога, Одлуком Опште седнице Вишег инвалидског суда од 2-XII-1937 год., аналогно року од 6 месеци предвиђеном (§ 73) за тражење поновног суђења, примењиван је исти рок и на случајеве накнадног смањења порезе (§ 99) код лица која су већ била одбијена извршним судским решењима, као и у случајевима кад родитељу (§ 37) умре пунолетни син, који је био способан за храниоца и због кога је био одбијен од тражења права на новчану помоћ, па поново тражи изгубљено право по сину који му је у рату погинуо, умро или нестало.

(У Уредби о ратним инвалидима и осталим жртвама рата од 1938 год., види § 81).

III.

РЕВИЗИЈА ИНВАЛИДСКИХ ПОТПОРА У 1923 ГОДИНИ.

Решењем Министарског савета од 13 априла 1923 године Бр. 38652, које је озаконјено чл. 35 Закона о буџетским дванаестинама за месеце јули, август и септембар 1923 године било је одлучено: да се изврши ревизија свих решења, по којима је до тога датума била досуђена инвалидска потпора личним инвалидима и породицама и да се изврши понован преглед личних инвалида, којима је инвалиднина била досуђена.

У ту сврху било је образовано десет „Специјалних инвалидских комисија,“ које су радиле у местима команда војних округа.

У дужност овим комисијама било је стављено: да по Упутству, издатом од стране Министра социјалне политике, прегледају све предмете којима је досуђена инвалидска потпора од стране инвалидских судова, покрајинских управа и Инвалидског отсека у Новом Саду. Од

овога су били **изузети** само предмети по којима је инвалидска потпора досуђена од првостепених судова.

Сва решења (са предметима) за које је Специјална инвалидска комисија нашла да не одговарају закону, достављана су, са потребном одлуком, Министарству социјалне политике ради издавања наређења финансијским властима за обуставу даље исплате досуђене инвалидске потпоре.

По издатом наређењу за обуставу, Министарство је све овакве предмете упућивало нарочито установљеном „Специјалном инвалидском суду“ при Министарству, који је доносио дефинитивну одлуку. Решења овога суда су била извршна.

Али, чланом 105 (претпоследњи став) Инвалидског закона од 17 новембра 1925 године, свима лицима, којима је решењем Специјалног инвалидског суда **коначно** **обустановљена** **инвалидска** **потпора**, дато је право да у року од шест месеци, од дана саопштења разлога коначне обуставе, са новим доказима траже **обнову поступка** код надлежног првостепеног, окружног, односно среског, котарског или крајног суда.

Суд је у оваквом случају био дужан да донесе формално образложено решење, којим одобрава обнову поступка, — ако је странка новопријављеним доказима отклонила разлоге коначне обуставе, — и да у смислу става другог чл. 106 поменутог Инвалидског закона достави то решење, по званичној дужности, надлежном Вишем инвалидском суду на разматрање и коначно решење.

Решења пак, којима се одбија захтев за обнову поступка, а противу којих није у законском року изјављена жалба, постајала су извршна и нису се морала слати Вишем инвалидском суду.

Предмети пак по којима је Специјална инвалидска комисија донела одлуку о обустави даље исплате инвалидске потпоре, а Специјални инвалидски суд, пре своје ликвидације (31-XII-1925 године), није стигао да донесе коначну одлуку, као несвршени претстављали су **привремену обуставу**. Ови предмети, према пропису чл. 107 Инвалидског закона од 1925 године, достављани су надлежним првостепеним, односно среским или котарским судовима у рад и доношење нове одлуке о праву, — пошто се предмет доследи, — али без доношења претходног решења о обнови поступка.

1-1-1939.

Љ. П. Х.

На основу § 100 Финансијског закона* за 1938/39, а по предлогу Министра социјалне политике и народног здравља, Министарски савет прописује

УРЕДБУ

О РАТНИМ ИНВАЛИДИМА И ОСТАЛИМ ЖРТВАМА РАТА

§ 1

1) Као ратне жртве сматрају се лица поменута у § 5 ове Уредбе.

2) Као ратник сматра се онај војни обвезник, који од дана мобилизације па до дана демобилизације врши за све, или извесно време, одређену и обавезну војну дужност.

= Ратне жртве су само она лица, која су поменута у § 5, са правима изложеним у § 7.

— У дефиницији **ратника** — официра, подофицира, каплара, морнара и редова — обвезника из кадра или резерве, који подлежи војној обавези, услов је: да за време **рата**, од дана указа о мобилизацији до дана указа о демобилизацији (повраћаја војске из ратног у редовно стање), било за све време или само за извесно, краће или дуже време, у војсци или морнарици врши обавезну и одређену а војну дужност т. ј. да му је поверено извршење извесног војног задатка, наредбе, наређења, усмено или

* § 100 Финансијског закона за 1938/39 годину гласи:

„Овлашћује се Министарски савет да може доносити уредбе са законском снагом у циљу сређивања и олакшања економских прилика у земљи као и уопште унапређивања привредне делатности.

„Ове уредбе ступају на снагу са даном обнародовања и имају се одмах поднети на сагласност Народном претставништву.

писмено, или и усмено и писмено, по коме је био обавезан да нешто учини или не учини.

— Добровољци, усташе и четници из прошлих ратова, било да су наши или страни држављани, користе се одредбом § 124 у „Прелазним наређењима“ ове Уредбе.

— Види §§ 2—7, 67, 71 и 80, као и све одредбе „Прелазних наређења“ од § 115 до § 134 ове Уредбе.

§ 2

Ратним војним инвалидом сматра се држављанин Краљевине Југославије, без обзира на пол, који од дана мобилизације па за (6) шест недеља по завршеној демобилизацији, вршећи војну дужност или службу, или поводом исте, или који по наредби надлежне власти, вршећи дужност за војне циљеве без сопствене кривице, задобије : рану, повреду, озледу или болест, те се због тога његова способност за привредни рад уопште смањи у толикој мери, да га надлежна власт огласи инвалидом.

— Овде Законодавац даје дефиницију ратног инвалида. Одмах се запажа, да се ради о двема категоријама истих : једна, коју Законодавац и овде и свуда кроз Уредбу назива „Ратним војним инвалидом“ и друга, која по стилизацији овога параграфа јесте такође ратни војни инвалид, али је Законодавац често назива и „Лица из § 2 која нису ратници“, свакако хтевши тиме да што јасније истакне разлику између ратника (ст. 2 § 1) и оних који то нису били. Али, и једни и други су инвалиди из рата, дакле ратни инвалиди, а пошто су по наређењима власти вршили војну дужност или службу или дужност за војне циљеве, то су они и ратни војни инвалиди. Пошто их законодавац у правима не одваја једне од других, него им даје иста права, као и њиховим породицама, родитељима, браћи и сестрама, налазимо да ово у даљем тексту Уредбе, — кад је већ обе категорије назвао „ратним војним инвалидима“, — није било потребно истицати само по негде, кад већ није доследно свуда. То због практичне примене одредаба саме Уредбе, а нарочито због недовољне просвећености велике већине лица која се њоме имају користити; јер се у први мах ствара забуна и отежава сналажење. Тако се на пр. у ст. 1 § 7 налази реч „инвалидима“, без „ратни војни“ или уопште помена „лица из § 2 која нису били ратни-

ци“; код §§ 43, 44, 45 и 48 уопште се не помињу „лица из § 2 која нису били ратници“, ма да и они имају иста права, него се опет сви називају „ратни војни инвалиди“; док се израз „лица из § 2 која нису ратници“ чешће употребљава кад се тиче њихових породица, родитеља, браће и сестара (ст. 2 и 3 § 7, ст. 1 и 2 § 9, §§ 49 и 50) и т. д. Ствари одмах изгледају јасније кад се уочи, зна : да и „лица из § 2 која нису ратници“ јесу ратни војни инвалиди и да имају сва права као и ови, одн. њихове породице, родитељи, браћа и сестре.

— „Лица из § 2 која нису ратници“ нису грађански ратни инвалиди, које није познавао Инвалидски закон од 1929 год., али их је признавао Инвалидски закон од 1925 г. својим чл. 3 као лица „обојега пола, која су приликом војних операција, бомбардовања, бацања бомби и гасова, експлозија мина и т. д. као и за време интернације и конфинације претрпела исто оно, што и ратни војни инвалиди“. Ове грађанске инвалиде, као ни мирнодопске војне инвалиде (чл. 4 Инвалидског зак. од 1925 г.), не познаје ни ова Уредба, те према томе они по истој немају никаква права.

— Ратни војни инвалид је лице : 1) било мушког или женског пола, а држављанин Краљевине Југославије ; 2) које онеспособи или при вршењу обавезне војне дужности или службе, или поводом исте — ако је било ратник (ст. 2 § 1), или онеспособи при вршењу дужности искључиво за војне циљеве, а коју је обављало по наредби надлежне војне или грађанске власти — ако није било ратник ; 3) код кога је та онеспособљеност дошла у међувремену од дана указа о мобилизацији па за 6 недеља после указа о демобилизацији ; и 4) код кога је та онеспособљеност, правилније речено чија се способност за привредни рад смањила или изгубила без његове кривице задобивеном раном, повредом, озледом или болешћу толико, да га је надлежна комисија (§ 80) огласила за инвалида по постојећим прописима (ст. 9 § 80 у вези са § 43). Сви ови услови и истовремено, морају бити испуњени.

— Немају никаква права по одредбама ове Уредбе они ратни војни инвалиди, иако испуњавају

услове за исте из овога параграфа, који су помешути у § 6.

— Види §§ 1, 4—7, 43—48, 67, 68, 71, 80, 115—133 ове Уредбе.

§ 3

Као нестали сматра се лице, о коме у року од шест месеци, рачунајући од дана указа демобилизације, не стигне никаква поуздана вест, па после овога буде оглашен за несталог правоснажним решењем надлежног суда.

— Да се неко огласи за несталог, треба да прође најмање 6 месеци од дана указа о демобилизацији, да дотле о њему не стигне никаква поуздана, сигурна вест да је погинуо, умро или да је жив, па да се тражи од надлежног грађанског суда да учини потребан оглас. Пријава за државну заштиту и помоћ, инвалиднину подноси се у року од годину дана од дана правоснажности судског решења, којим је одложено лице проглашено за нестало (ст. 1 § 68). Ако се пропусти тај рок, право ипак неће застарети, него ће тећи тек од дана подношења пријаве (ст. 3 § 68).
— Види §§ 4—7, 46, 49—51, 54, 67—70, 71, 74, 86, 115, 116, нарочито 117, 119, 121, 124—126 и 133 ове Уредбе.

§ 4

У породицу лица означених у § 5 рачунају се: законита жена, брачна деца, ванбрачна деца до свршетка рата, коју је умрли, погинули или нестали признао пред влашћу, свештеником или пред својим војним старешином, као и законитим путем усвојена деца до свршетка рата, коју је умрли, погинули или нестали издржавао.

— Кад се тиче жене, по овој Уредби, признаје се само законита, а код муслимана једна. Кад се тиче деце, разумеју се: брачна, или ванбрачна призната пред властима (црквеним, грађанским или војним), односно пред свештеником или својим војним старешином, без обзира да ли су или не уведена у службене књиге на име лица које их је признало за своје, или усвојена (адоптирана) пре смрти или нестанка поочима, хранитеља. У случају да није било могућности да отац ванбрачног детета исто призна за своје, независно од његове воље, сматрало би се,

да га је прећутно признао за своје, да му је он био хранилац, ако би надлежна власт утврдила, да се је о детету старао, бринуо онако, као да му је брачно. После смрти признатог ратног инвалида његова ванбрачна деца имају право на заштиту и накнаду, ако их је отац — ратни инвалид и то до свршетка рата признао на изложени начин, у другом случају (по свршетку рата) као таква немају никаква права, ни за живота, ни после смрти инвалида.

— Види §§ 5, тач. 3 § 6, тач. 2 § 7, 49, 52, 53, 55, 58, 59, 67, 71 и 129 ове Уредбе.

Државна заштита

§ 5

Државна заштита и накнада припада по одредбама ове Уредбе ратним жртвама, и то:

- а) ратним војним инвалидима и њиховим породицама;
- б) породицама погинулих, умрлих и несталих ратника и породицама лица из § 2 која нису ратници;
- в) родитељима, браћи и сестрама умрлих инвалида, погинулих, умрлих и несталих ратника, као и лицима из § 2 која нису ратници.

— Услови за личне ратне инвалиде и лица која су вршила дужност за војне циљеве а нису били ратници, а за стицање права по овој Уредби, изложени су у § 2; за породице у § 4; за родитеље, у § 50 и ст. 2 § 52; за браћу и сестре, у § 51 ове Уредбе. Види и §§ 6 и 7.

§ 6

Немају права на државну заштиту и накнаду:

- а) војно лице које се преда непријатељу;
- б) лице онеспособљено као добровољац или ратник у непријатељској војсци;
- в) самоосакаћени и самоповређени у циљу избегавања војне дужности;
- г) лице осуђено због издаје;
- д) лице које побегне из војске или са војне дужности;
- ђ) лице које за време рата или непријатељске окупације нечовечно поступа са нашим живљем;
- е) лице које у циљу да избегне војну службу или наређену му грађанску дужност за време рата покуша или изврши самоубиство;

ж) лице које својевољно послужи непријатељу у против-народном интересу, и

з) породице напред побројаних лица, као и оних, која су осуђена на смрт.

— Предати се непријатељу значи: својевољно му се предати, а не бити заробљен, ухваћен од њега силом околности.

— За самоосакаћеног, самоповређеног се сматра онај, који се хотимично, навалице рани, повреди, озледи или разболи у намери да избегне вршење обавезне војне дужности или службе, или нешто поводом исте, или да избегне вршење наређене, поверене му дужности за војне циљеве.

— Дела треба да су извршена у рату.

— Види §§ 1—5, 67—69 и 71 ове Уредбе.

Врсте државне заштите и накнаде

§ 7

Држава даје накнаду и заштиту:

1) Инвалидима:

- лечењем;
- протезама и другим ортопедским помоћним средствима;
- стручном обуком;
- олакшицама код упражњавања радњи;
- службом и радом;
- привредним јачањем;
- подвозом;
- инвалиднином и додацима;
- доживотним издржавањем у инвалидским домовима, и
- погребним трошковима.

2) Члановима породица погинулих, умрлих и несталих ратника, као и лица из § 2 која нису ратници и умрлих ратних инвалида:

- лечењем;
- стручном обуком;
- олакшицама код упражњавања радњи;
- службом и радом;
- потпорама и зајмовима за оснивање или побољшање самосталног привредног положаја;
- инвалиднином и додацима
- разним повластицама,

ж) погребним трошковима.

3) Родитељима, браћи и сестрама лица означених у предњем ставу:

- олакшицама код упражњавања радњи;
- службом и радом;
- инвалиднином и додацима
- разним повластицама,
- погребним трошковима.

4) Удружењима предњих лица, као и установама које се о њима старају:

- новчаном помоћу, и
- разним повластицама.

— Види §§ 8—42, 44—52, 65, 91, 111 и 133 ове

Уредбе.

А. Лечење

§ 8

Доживотно право на бесплатно лечење имају сви ратни војни инвалиди признати по § 2 ове Уредбе од свих болести које су последица ране, повреде и озледе, као и за све друге болести које би добили у току живота.

— Само за ране, повреде и озледе, односно за оне болести које су њихове последице, а због којих је признат решењем Инвалидског суда (на основу инвалидског уверења) за ратног војног инвалида, има инвалид доживотно право на бесплатно лечење. За друге болести, до онеспособљења, не би имао право на бесплатно лечење, док има право на бесплатно лечење свих болести, које би добио у току живота т. ј. од тренутка онеспособљења па на даље. Али, пошто је често пута тешко утврдити кад је добивена извесна (хронична) болест, то се може разумети: да ратни војни инвалид има доживотно право на бесплатно лечење увек, кадгод је болестан и без обзира од чега, где и како је болест задобио (својом кривицом или не). То је дух тежњи законодавца. Према досадањем Инвалидском закону, овом Уредбом су ова права знатно проширена.

— Ово доживотно право на бесплатно лечење имају сви ратни војни инвалиди, без обзира на имовно стање.

— Бесплатно лечење се врши само тамо, где је и како је наређено одредбама ове Уредбе.

— Види §§ 2, 8—14, 15—20, 42 и ст. 4 и 5 § 68 ове Уредбе.

§ 9

1) Право на бесплатно лечење за све болести имају породице сиромашних инвалида, погинулих, умрлих и несталих ратника и породице лица § 2 ове Уредбе која нису ратници.

2) Осакаћена, болесна, слабуњава, нарочито туберкулозна деца инвалида, погинулих, умрлих и несталих ратника, као и лица из § 2 која нису ратници, лечиће се бесплатно у државним болницама, санаторијумима, диспансерима, бањама, климатским местима и опоравилиштима.

3) За здравље осталих лица, која су заштићена овом Уредбом, стараће се држава помагањем здравствених задруга код којих су зачлањена таква лица.

— За све болести имају право на бесплатно лечење породице: удове и деца (§ 55) погинулих, умрлих и несталих ратника и лица из § 2 ове Уредбе која нису ратници, као и жене и деца (§ 55) личних ратних инвалида, али под условом да су сиротног стања т. ј. да не плаћају више (удове, лични ратни инвалиди) више од 200.—дин. на име основног годишњег непосредног пореза.

— За здравље родитеља (§ 50), браће и сестара (§ 51), треба да се старају Здравствене задруге, код којих ова лица имају бити учлањена. Овим задругама држава даје новчану помоћ из Народног инвалидског фонда, а на основу тач. в) § 91 ове Уредбе.

— Види Правилник о указивању лекарске помоћи, неге и издавању лекова, издат на основу ст. 3 § 12, као и одредбе §§ 11, 13, 14, 29, 42, 91 и 121 ове Уредбе.

§ 10

Сва лица заштићена овом Уредбом, као и пратиоци инвалида I групе, ослобођени су свих такса које држава, самоуправна тела или закупци односно сопственици наплаћују од посетилаца разних бања и климатских места.

— Одредбе овога параграфа односе се на све наше бање (купалишта) и климатска лечилишта и места, без изузетка, било да су државна, било бано-

винска, самоуправна, концесионирана или јавно-приватна.

— Овим се правом могу користити сви ратни инвалиди, без обзира на имовно стање, а остала лица заштићена овом Уредбом само ако су сиромашног стања; од незаштићених она, која су пратиоци рат. инвалида I групе (100% неспособности и потребна туђа помоћ), без обзира на њихово лично имовно стање.

— Ослобођење се односи на све таксе, а првенствено на оне за купање, лекарски преглед, боравак, „кур-таксу“, музику и т. д. Овде не долази и бесплатна исхрана.

— Лице које се користи овом одредбом, мора имати за бању (купалиште) или климатско место, лечилиште, уредан упут од надлежне власти, а према наређењима Министарства социјалне политике и народног здравља. Без истог неће моћи да се користи одредбама овога параграфа, као ни § 14.

— Види §§ 8, 9, 11—14, а нарочито објашњење уз § 14, 42 и 121 ове Уредбе.

§ 11

Преглед и упућивање лица којима је у смислу §§ 8 и 9 признато право на бесплатно лечење, дужан је бесплатно вршити најближи државни или самоуправни лекар, као и лекари уреда за осигурање радника. У недостатку ових, таква лица могу се обратити приватном лекару, који је дужан указати им потребну помоћ, бесплатно, а његова услуга пада на терет Народног инвалидског фонда.

— Преглед и упућивање поменутих лица лекар је дужан да изврши, а исто тако и да им изда потребан упут за надлежну санитетску установу, болницу и т. д. или потребно уверење — све бесплатно. У овоме случају ни издана лекарска уверења не подлеже плаћању таксе, према ст. 4 § 68. То лекар има и да назначи на уверењу, на месту где се обично такса лепа, с позивом на §§ 11 и 68 ове Уредбе (ст. 5 § 68). У случају кад у близини нема ни државног, ни самоуправног лекара, нити лекара Уреда за осигурање радника, па се које од поменутих лица обрати приватном лекару, (дакле, само у томе случају), при-

ватни лекар може да наплати услугу и то не од прегледаног лица, него од Народног инвалидског фонда, коме ће се обраћати преко Министарства социјалне политике и народног здравља (Инвалидско одељење).

— *Лекар мора водити рачуна и о прописима §§ 9, 12 и 13, а нарочито о Правилнику о указивању лекарске помоћи, неге и издавању лекова, који је прописао Министар социјалне политике и народног здравља на основу ст. 3 § 12 овога Правилника.*

— *Ако се лекар огреши о пропис овога параграфа, долази под удар одредбе ст. 2 § 86 ове Уредбе.*

— *При одласку лекару, поменута лица морају понети собом своје инвалидско (лекарско) комисијско уверење, ако га имају, а неизоставно решење инвалидског суда, те тиме доказати лекару да имају право на користи по овој Уредби.*

— *Види §§ 8—14, 15—19, 67, 68, 80, 86 тач. ж) § 91 и 121 ове Уредбе.*

§ 12

1) Под лечењем у смислу ове Уредбе подразумева се лекарска помоћ, нега и лекови: у бањама, здравственим заводима, санаторијумима, опоравилиштима и издржавање.

2) У болницама, санаторијумима и опоравилиштима које није одредио надлежни лекар може се лечити само о свом трошку.

3) Министар социјалне политике и народног здравља прописује Правилник о указивању лекарске помоћи, неге и издавању лекова.

— Нарочито у *приватним* болницама, санаторијима, клиникама, амбулантама и т. сл., као и код своје куће, — у колико није случај из става 3 § 13, поменута лица у §§ 8 и 9 могу се лечити само о своје трошку, као и у установама које није одредио надлежни лекар.

— *Види §§ 8—14, а нарочито Правилник о указивању лекарске помоћи, неге и издавању лекова издат од Министра социјалне политике и народног здравља на основу ст. 3 § 12 ове Уредбе.*

§ 13

1) Сви јавни т. ј. војни, цивилни државни као и самоуправни здравствени заводи, дужни су примати инвалиде и остала лица која су заштићена овом Уредбом на лечење и издржавање.

2) У колико ти заводи у погледу трошкова лечења и издржавања ових лица нису обезбеђени на други начин, подмириће те трошкове Народног инвалидског фонда.

3) По пристанку лекара лечење се може вршити код куће. У изузетним случајевима даје се сиромашним лицима за време лечења и нарочита помоћ из Народног инвалидског фонда.

— Све установе поменуте у предњем параграфу, и Правилнику издатом на основу њега, било војне, државне, грађанске или самоуправне, које апсолутно не би могле подмирити из сопствених сретстава (нарочито буџетских) трошкове ових лечења, обраћаће се Министарству социјалне политике и народног здравља (Инвалидско одељење) и тражити *рефундирање*, накнаду причињених трошкова из Народног инвалидског фонда. У акту се мора тачно назначити: кад је заштићено лице овом Уредбом ступило у установу која подноси захтев и докле је у њој било; дијагнозу болести од које је лечено; укупну суму за накнаду и на име чега колико. Поред овога, приложиће и препис решења инвалидског суда, према коме односно лице ужива заштиту и помоћи по овој Уредби.

— *Види §§ 8—14, 15—18, 42, ст. 2 § 45, 80, 86, 88, 91, 118 и 121 ове Уредбе.*

§ 14

1) Власници купатила (бања) и климатских места, без обзира да ли су у државној, самоуправној или приватној експлоатацији и без обзира на концесију, дужни су на захтев Министарства социјалне политике и народног здравља дати бесплатно бањско лечење, лекара, купање и стан инвалидима и осталим сиромашним лицима која су заштићена овом Уредбом, и то: за време главне сезоне до 5%, а пре и после главне сезоне до 10% од укупног броја постеља.

2) Ова права уживају и пратиоци инвалида I групе.

— *Види објашњења уз § 10 ове Уредбе.*

— Под „*бесплатним бањским лечењем*“ се подразумевају и сва терапевтска сретства.

— Сваке године о овим важним одредбама издаје Министарство социјалне политике и народног здравља, путем расписа, детаљнија упутства. За оба-

вештења се треба обраћати првенствено среским санитетским референтима (среским лекарима), при својем среском начелству, односно Одељењу за социјалну политику и народно здравље (Отсек за инвалиде) Краљ. банске управе, одн. Управе града Београда. Обавештења ће моћи да дају и инвалидске организације.

— Види §§ 8, 9, 10—13, 42 и 121 ове Уредбе.

Б. Протезе

§ 15

1) Инвалид има доживотно право на протезе, ортопедске ципеле и остала ортопедска помоћна средства, (разне апарате, колица, утеге, штаке и т. д.) према његовој инвалидности и занимању.

2) Инвалид добија две протезе : једну радну и једну естетску или две радне или две естетске. Са ручном протезом добија пар рукавица, са ножном пар ципела. Са ортопедском ципелом добија и обичну ципелу за здраву ногу. Специјалне ципеле добија слеп инвалид и инвалид са ампутираном или парализованом једном или обема рукама.

3) Зубне протезе добија инвалид не само ако је зуб изгубио услед ране или повреде, но и доцније, ако му смета правилној исхрани. У овом другом случају, само под условом да је сиромашног стања.

4) Ако инвалид у доцнијем животу, због повређеног тела или обољења, повреди или му оболи други део тела, има право на протезу и остала помоћна средства и за тај део тела.

5) Осакаћена деца, чланови породица и друга лица зашћена овом Уредбом имају права на бесплатне протезе, ортопедске ципеле и остала ортопедска помоћна средства, све док уживају заштиту по овој Уредби.

— За потребне протезе и друга ортопедска сретства, обраћати се молбом непосредно територијално надлежној управи : Ортопедског завода у Београду, односно ортопедске радионице у Загребу, Љубљани или Требињу, подносећи у овереном препису : решење инвалидског суда и инвалидско (лекарско) уверење из кога ће се видети због чега је лице оглашено за инвалида ; а за лица која нису

ратни инвалиди, још и лекарско уверење о садањем стању, одн. потреби израде и које, какве протезе.

— Све протезе и друга ортопедска сретства добијају се бесплатно, — падајући на терет државног буџета односних ортопедских радионица, — осим зубних протеза које су потребне, по рађавању или повреди, да би се данас отклониле сметње правилне исхране, а што је условљено сиромашним стањем. И оне падају на терет државног буџета. На надлежном лекару или лекарској комисији, одн. управи ортопедске радионице је да цени : да ли је наступио случај сметње правилној исхрани.

— Молба и документи у овереном препису или у оригиналу (лекарско уверење о садањем стању) подносе се без таксе, на основу ст. 4 § 68 ове Уредбе.

— При крају овога Зборника види „Територијална надлежност Ортопедског завода у Београду и ортопедских радионица“.

— Види §§ 15—20, 42, ст. 5 § 68, 80, ст. 4 и 5 § 95 и 121 ове Уредбе.

§ 16

1) Трајање сваке протезе и ортопедских апарата одређује стручна комисија у ортопедским заводима, с обзиром на њихову врсту и израду, каквоћу материјала, занимање дотичног лица, као и према теренским приликама у коме осакаћени живи.

2) Трајање ортопедских ципела и ципела на апаратима је осам месеци ; специјалних ципела и на ножним протезама једна година, са једном оправком једних и других за то време.

— Стручну комисију именује својим решењем Управник Ортопедског завода, одн. управник ортопедске радионице.

— Види §§ 12—20 ове Уредбе.

§ 17

1) У случају да се ма које од ортопедских средстава исквари пре одређеног рока, стручна комисија може дотично средство заменити новим, ако квар није учињен хотимично од стране дотичног лица.

2) Све оправке и замене врше се о државном трошку.

— Да ли је протеза, ортопедски апарат покварен или истрошен хотимично или услед немарности,

имаће да утврди стручна комисија у Ортопедском заводу у Београду, одн. у ортопедској радионици у Загребу, Љубљани или Требињу. У случају да се утврди хотимичан квар, или превремена истрошеност услед немарности, оправка или замена се врши о трошку заинтересованог лица. У овоме случају изгледа, да се на решење управника Ортопедског завода, односно ортопедске радионице, основаном на мишљењу стручне комисије, — а којим одређује да се таква протеза оправи на рачун лица заштићеног овом Уредбом и да се од истог одбија до $\frac{1}{2}$ инвалиднине у корист државне касе, — неби могла изјавити жалба, у случају незадовољства, те да је исто одмах правно снажно, извршно. То је и оправдано.

— Вршење оправки и замене о државном трошку значи: на терет редовних буџетских кредита Ортопедског завода, односно територијално надлежне ортопедске радионице.

— Види §§ 15—20, ст. 3 § 63, ст. 4 и 5 § 95 ове Уредбе.

§ 18

1) Израда и оправка протеза, ортопедских и осталих ципела, као и других помоћних средстава врши се у државним ортопедским заводима и радионицама у земљи.

2) Специјалне протезе и апарати (н. пр. за глуве), који се не могу изградити у државним заводима и радионицама у земљи, набавиће се о државном трошку у иностранству, по претходном мишљењу стручне комисије и одобрењу Министарства социјалне политике и народног здравља.

— У начелу, све врсте израда и оправки протеза, ортопедских ципела и других помоћних средстава, за сва лица заштићена овом Уредбом, имају се вршити у државним ортопедским радионицама у Београду, Загребу, Љубљани и Требињу. Само у случају да се у њима нешто не може изградити или оправити, по претходном мишљењу стручне комисије, има се набавити, о државном трошку, првенствено у нашим, домаћим приватним овлашћеним ортопедским заводима, радионицама или установама, па тек када се установи, докаже да је немогуће у земљи, онда у иностранству. Било да се, у овоме случају, израда или оправка има да учини у земљи или у иностран-

ству, одобрење даје Министарство социјалне политике и народног здравља означајући буџетску партију из које се исплата има да изврши. Овде обратити пажњу на односне одредбе Закона о државном рачуноводству.

— Види §§ 15—20 и ст. 4 и 5 § 95 ове Уредбе.

§ 19

У случају ванредне потребе може се израда и оправка протеза, ортопедских ципела и других ортопедских апарата вршити и у приватним овлашћеним ортопедским радионицама у земљи.

— Види претходни параграф, а нарочито објашњење уз исти, као и §§ 15—20 и ст. 4 и 5 § 95 ове Уредбе.

§ 20

Пошиљке протеза, ортопедских ципела и свих осталих помоћних средстава за сва лица заштићена овом Уредбом, ослобођене су свих такса, дажбина и поштарине.

— Види §§ 15—19, у вези са тач. 4 и 5 § 95, и § 114 ове Уредбе.

В. Стручна обука

§ 21

1) Сваки инвалид треба да се по могућству стручно оспособи у свом старом занимању, или да изучи које ново, ако је то с обзиром на његове прилике за њега потребно.

2) Стручна обука врши се о државном трошку, и то првенствено у државним и осталим инвалидским школама, а према потреби и у осталим јавним школама и предузећима, у приватним заводима, код разних привредника, занатлијских мајстора, трговаца, индустријалаца или путем разних државних течајева.

— Обука ратних инвалида није обавезна за исте, али је за препоруку.

— Министар социјалне политике и народног здравља прописује ближе одредбе о стручној обуци, у споразуму са заинтересованим министрима, на основу § 26.

— Види §§ 21—26, 42, ст. 4 § 68, 84 и 86 ове Уредбе.

§ 22

1) Инвалидима земљорадницима даваће се стручна обука нарочито у циљу повећавања њиховог знања за напредније господарство или задругарство, као и обука у домаћим занатима и кућним индустријама, у којима се на селу оскудева.

2) Ратним инвалидима ђацима, ради даљег школовања, даваће се помоћ за набавку учила и благодјејања из Народног инвалидског фонда, уколико не би другим начином били обезбеђени.

— За примену става првог овога параграфа, ближе одредбе ће прописати Министар социјалне политике и народног здравља на основи § 26 ове Уредбе.

— Код примене става другог овога параграфа, молба за помоћ за набавку учила и благодјејање, подноси се Министарству социјалне политике и народног здравља (Инвалидско одељење) са потребним документима, доказима. Услови су за то: да је признати лични ратни инвалид, да му је благодјејање потребно ради даљег школовања, да је сиротног стања и да на који други начин није никако или није довољно обезбеђен.

— Види §§ 21—26, ст. 4 § 68, 84, 86, 88, 91, 104 и 121 ове Уредбе.

§ 23

1) Инвалид, који би желео да самостално упражњава неку занатску или трговачку радњу или да буде пословођа у некој радњи, треба да се у том циљу спрема најмање једну годину, а код сложених заната највише две године, када се то спремање врши у нарочитој инвалидској школи, код трговаца или занатлија, ако по постојећим законским прописима није предвиђен краћи рок.

2) Кад ратни војни инвалид изучава занат или трговину у некој државној стручној школи, или је на школовању у редовним школама, надлежни министар може, на предлог школске управе, скратити доба учења инвалида и програм школовања или обуке.

— Види Правилник о стручној обуци, који издаје Министар социјалне политике и народног здрав-

ља на основу § 26, као и одредбе §§ 21—26, 42, ст. 4 § 68, 84, 86 и 121 ове Уредбе.

§ 24

1) После истека рока, који школска управа одреди као доба учења, инвалид мора полагати испит.

2) Састав испитне комисије за инвалиде, који изучавају занат или трговину у посебним инвалидским школама, код занатлија или трговаца, прописује Правилником министар социјалне политике и народног здравља у споразуму са министром трговине и индустрије. Комисија има најмање пет чланова, од кога броја један члан мора бити претставник Инвалидског удружења.

3) Сматра се да је кандидат положио испит, ако је за то гласала већина чланова комисије.

4) Ако инвалид испит не би положио, испитна комисија може дозволити продужење доба учења на државни трошак до највише шест месеци, па ако инвалид ни после овога времена не би испит положио, нема права даљег школовања о државном трошку, али може обуку наставити својим средствима.

— Види поменути Правилник, као и одредбе §§ 21—26, ст. 4 § 68 и 86 ове Уредбе.

§ 25

1) За време стручне обуке инвалид има поред инвалиднине право на издржавање, под којим се у државним инвалидским школама подразумева бесплатан стан, храна и одевање, а изван тих завода месечно благодјејање (стипендија), чија се висина одређује према томе, да ли издржавање инвалида није обезбеђено од стране трећих лица, удружења или установа.

2) За време стручне обуке у посебним инвалидским заводима, инвалиди имају у другој половини ученичког доба, ако показују видног напретка право на награду. Од награде издаје се инвалиду $\frac{1}{3}$, а остатак се улаже на приплод, те му се издаје кад школу заврши.

— Види Правилник издат на основу § 26, као и одредбе §§ 21—26, тач. е) § 91 и 121 ове Уредбе.

§ 26

Ближе одредбе о стручној обуци прописује Министар социјалне политике и народног здравља у споразуму са заинтересованим министрима.

= Види §§ 21—26, 27, 28, 42, 64, 84—86, 91, 121 и 130 ове Уредбе.

Г. Олакшице код упражњавања радњи

§ 27

1) Из прихода Народног инвалидског фонда може се давати ратним инвалидима и породицама погинулих, умрлих и несталих ратника и родитељима заштићеним овом Уредбом помоћ за оснивање самосталних радњи и побољшање њиховог привредног положаја.

2) Инвалиди: трговци и занатлије, који имају права на самостално упражњавање радње, могу ове обављати у целој држави без обзира на остала административна или законска ограничења државних и самоуправних власти у погледу добијања дозвола за обављање радњи. Ова се одредба има применити и на торбарење и посеђивање недељних и годишњих сајмова.

3) Одредбу предњег става може министар трговине и индустрије применити и на удовицу, малолетну децу и родитеље умрлог инвалида и ратника.

= Помоћ из Народног инвалидског фонда, на основу тач. г) § 91, а у вези § 64, даваће се према Правилнику који је прописао Министар социјалне политике и народног здравља, у сагласности са Министром финансија, на основу § 107 ове Уредбе.

— Само су личним инвалидима дата права предвиђена у другом ставу овога параграфа. Лицима поменутим у трећем ставу, та иста права може, али не мора дати Министар трговине и индустрије, као једино надлежан.

— Трећи став се односи на удовицу, малолетну децу (т. в.) ст. 1 и ст. 2 § 55) и родитеље (§§ 50 и 52): умрлог ратног инвалида (§ 2), без обзира које је групе био, и погинулог, умрлог или несталиг ратника (§ 1). Свакако да првенствено право морају имати она лица, која су сиромашног стања (§ 121), ма да о томе нема прописа у овој Уредби.

— Види §§ 1—5, 7, 28—30, 31—40, 42, 64, 84, 86, 91 и 121 ове Уредбе.

§ 28

Ратни инвалиди, њихове удовице, деца и родитељи заштићени овом Уредбом, ослобођавају се свих такса за прво оснивање и протоколисање самосталних радњи.

= Односи се само на личне ратне инвалиде, — без обзира на групу и имовно стање, — и удове, децу и родитеље умрлих ратних инвалида, ако су и док су под заштитом ове Уредбе. Друге ратне жртве (§ 5) немају ово право.

— По прописима досадањег Инвалидског закона од 1929 год. (ст. 2 § 96), ово су право имали само ратни инвалиди и нико више.

— Види §§ 5, 7, 23, 27, 35—40, т. 4 § 68 и § 86.

§ 29

1) У циљу да добију што боље васпитање и спрему за самосталан привредни рад, држава ће сама или уз припомоћ самоуправних тела, добротворних друштава и установа старати се за децу инвалида, за ратну сирочад и за остала лица заштићена овом Уредбом.

2) У том циљу отвараће нарочите заводе за бесплатан смештај оне деце, за коју се не би на други начин могло обезбедити васпитање и спремање у смислу предњег става.

3) У истом циљу потпомагаће самоуправна тела, разна удружења и установе давањем помоћи.

4) Слепа, глувонема и осакаћена деца лица заштићених овом Уредбом, примаће се бесплатно на издржавање и обуку у специјалним школама, у којима би се таквој деци могла дати општа настава и оспособљење за привредни рад.

= За смештај следе, глувонеме, слабомислене и сакате деце, обраћати се Министарству социјалне политике и народног здравља (Отсек за заштиту матера и деце).

— Види §§ 7, ст. 2 § 9, ст. 5 § 15, ст. 3 § 27, 28, 30, 42, 55, 84, 86 и 121 ове Уредбе, као и одредбе Закона о заштити деце и младежи.

§ 30

1) У све јавне заводе, у којима држава и самоуправна тела дају ученицима потпуно или делимично издржавање, нарочито у војним школама и заводима, имају се првенствено примати

ратна сирочад, деца ратних инвалида и осталих лица заштићених овом Уредбом, под једнаким условима.

2) Исто право имају предња лица код подељивања свих државних и самоуправних благодјејања (стипендија), која у њиховим правилима нису нарочито задржана за чланове извесних породица, или територије и друштвених staleжа у којима нема лица заштићених овом Уредбом, ако испуњавају услове који се за то траже.

— „Под једнаким условима” треба овде разумети: ако је услов да се у извесне заводе примају одлични и врло добри ђаци, а ратна сирочад, деца ратних инвалида и осталих лица заштићених овом Уредбом (§ 5) испуњавају те услове, онда ће она имати првенство, приоритет у тим јавним установама, било државним или самоуправним, међу свима пријављеним лицима, која имају исте услове, али немају карактер ратне сирочади и других горе поменутих лица.

— Ово право су имала иста лица и према пропису § 29 Инвалидског закона од 1925 године и пропису § 35 Инвалидског закона од 1929 год.

— Види §§ 5, 7, 29 и 55 ове Уредбе.

Д. Служба и рад

§ 31

1) Код попуњавања службених и радних места у државним и самоуправним надлештвима и предузећима, под једнаким условима, лица заштићена овом Уредбом могу бити постављена пре осталих.

2) Ратним инвалидима који су државни или самоуправни службеници, војног или грађанског реда, ово првенствено право признаје се и приликом премештаја, унапређења, конкурса и избора за службена места, по општим и специјалним законима, у колико испуњавају услове који се за то траже.

— „Под једнаким условима” овде значи: ако лица заштићена овом Уредбом (§ 5) имају школске квалификације, стручну спрему, праксу и т. д., — ако се шта од тога и у колико тражи при попуњавању макаквих места у надлештвима и предузећима, било државним или самоуправним, — онда имају право

да буду постављена пре осталих молилаца са истом спремом. Код личних ратних инвалида њихова смањена телесна способност (ст. 3 § 32) не сме бити разлог за непостављање или отпуштање из службе, изумимајући случај предвиђен ст. другим § 34.

— Ово су право до сада (§ 24 Инвалидског закона од 1929 год.) имали само лични ратни инвалиди, а не и остале ратне жртве (§ 5 о. У.).

— Вредно је истаћи, а то баш поводом случајева који се и данас понекад јављају, да ниједна одредба ни у овој Уредби не говори о томе, да се у служби имају држати инвалиди и друга заштићена лица: несавесна, немарљива, неуредна, непослушна, одана пороцима и т. д. Законодавац хоће да збрине само оно, што је достојно његовог старања.

— Види §§ 5, 7, 21—26, 27, 28, 32—34, 35—39, ст. 4 § 68, 84 и 86 ове Уредбе, као и Правилник о запославању лица заштићених овом Уредбом.

§ 32

1) Ратни војни инвалиди VII, VIII, IX и X групе остају у групи односно у канцеларији у државној, самоуправној и јавноправној служби, док се лекарско-комисијским прегледом не утврди да су за ове службе неспособни.

2) Ратни војни инвалиди II, III, IV, V и VI групе могу остати у државној, самоуправној или јавноправној служби, ако за то изјаве жељу и испуњавају услове за останак у служби.

3) Инвалидност не може бити разлог непримању, отпуштању и запославању у служби и смањивању плата, надница и разних других принадежности, ако заштићено лице испуњава остале услове за рад у служби.

— Инвалиди са 50, 40, 30 и 20% неспособности остају у служби, док су за исту способни, јер инвалидност не може бити разлог за отпуштање, за стављање у пензију, као ни сметња за даље напредовање. Инвалиди са 100, 90, 80, 70 и 60% неспособности, под истим условима, могу остати у служби, ако за то изјаве жељу.

— Види §§ 7, 21—25, 27, 28, 31, 33, 34, 35—38 и 84 ове Уредбе.

§ 33

Државне и самоуправне берзе рада дужне су да бесплатно и првенствено нађу запослење лицима, која су заштићена овом Уредбом. У томе ће их потпомагати све државне власти, а нарочито органи и установе Министарства социјалне политике и народног здравља. У колико се буде показала потреба, образоваће се нарочити отсеци код ових уснова за проналажење рада овим лицима.

— Берзе рада су установе за посредовање, изналажење рада, упославање. Оне врше посредовање бесплатно, без обзира на имовно стање.

— Лица која се могу да користе овом одредбом наведена су у § 5. Њих морају берзе рада првенствено, пре других лица да упосле.

— Види §§ 5, 7, 42, ст. 4 § 68, 84, 86 и ст. в) и е) § 87 ове Уредбе.

§ 34

1) Сва јавна, од државе концесионирана, односно субвенционирана предузећа, пољопривредна, индустријска, трговачка, новчана, саобраћајна, транспортна и друга предузећа дужна су да упосле ратних инвалида 10% од укупног броја запосленог особља.

2) Од ове обавезе могу се ослободити предузећа, која због своје специјалности у интересу правилног рада или у интересу јавне хигијене и животне сигурности не могу примати инвалиде, већ само здраве раднике. У случају ослобођења предузеће ће за сваког инвалида, кога би иначе морало запослити, уплатити сваке календарске године од 2.000 до 20.000.— динара у Народни инвалидски фонд, према величини предузећа. Одлуке о ослобођењу, као и висини уплате, доноси министар социјалне политике и народног здравља на захтев заинтересованог предузећа, а по са слушању Управе Народног инвалидског фонда.

3) Кад предузеће, које није ослобођено у смислу предњег става, не би хтелo да упосли ратног инвалида, кога би морало примити, платиће за сваког неупосленог инвалида у Народни инвалидски фонд недељно онолику суму, коју плаћа на име свих припадљивости здравом раднику исте струке и са истим породичним стањем, и то све док не упосли дотичног инвалида.

4) Предузеће које поступи противно прописима става 2 и 3 казниће се новчаном казном од 500 до 2.000 динара, сразмерно

његовој величини, у корист Народног инвалидског фонда. У ову казну не улази новчана накнада коју је дужно да плати по 2 и 3 ставу. Ове казне изриче надлежни Срески суд, који ће пресуду у препису доставити Управи Народног инвалидског фонда.

— Овом одредбом могу да се користе само лични ратни инвалиди, а не и остала лица заштићена овом Уредбом (§ 5).

— Сва поменута предузећа морају да упосле 10% од укупног броја запосленог особља. Ако не буду хтела, морају недељно плаћати Народном инвалидском фонду онолико и онако дуго, како је речено у ст. 3 овога параграфа. У овоме случају казну, према ст. 4, изриче територијално надлежни срески суд, а по тужби надлежне Краљ. банске управе (Одељење за социјалну политику и народно здравље — Инвалидски отсек), односно Управе града Београда, који за то имају легитимацију према т. б) ст. 1 § 85. А ако неко предузеће, не да неће, него не може, не сме да упосли ратног инвалида, због случајева предвиђених у ст. 2 овога параграфа, онда ће морати да уплаћује сваке године од 2.000.— до 20.000.— дин. у Народни инвалидски фонд, према величини предузећа, а о чему доноси одлуку Министар социјалне политике и народног здравља. Новац се шаље Државној хипотекарној банци — Београд (§ 94) у корист рачуна „Прихода Народног инвалидског фонда“.

— Срески суд доставља пресуду не само тужиоцу, него и Управи Народног инвалидског фонда, као и предузећу против кога је казна изречена. Остаје отворено питање: ко је надлежан за расматрање пресуде среског суда у случају изјављеног правног сретства.

— Види ст. 4 § 68 и §§ 84, 85, 86 и тач. в) и е) ст. 3 § 87 ове Уредбе.

Ђ. Привредно јачање

§ 35

Код давања зајмова од стране државних завода или новчаних завода у којима учествује држава са основним капиталом или им даје кредитна средства на расположење (или установе

које управљају јавним закладама или новцима), имају лица заштићена овом Уредбом и њихова привредна удружења, под једнаким условима и гаранцијама, првенствено да добију зајам.

— Овим зајмовима, — под једнаким условима и гаранцијама, са правом првенства, — могу се користити: 1) сва лица заштићена овом Уредбом, а која су поменута као ратне жртве у § 5; и 2) привредна удружења тих истих лица, која постоје на основу § 40.

— Види §§ 5, 7, 40, 84, 86 и 88 ове Уредбе.

§ 36

1) Привредном јачању лица заштићених овом Уредбом служе и приходи Народног инвалидског фонда.

2) Сиромашна лица заштићена овом Уредбом имају права да из државних шума добију бесплатно потребна дрва и грађу са бесплатним превозом железницом и лађом, за огрев и подизање зграда за своје становање и споредних стаја, а остала лица заштићена овом Уредбом по повлашћеној цени.

3) Ближе одредбе о примени овог параграфа прописале министар шума и рудника у споразуму са министром социјалне политике и народног здравља.

— Односи се на све ратне жртве поменуте у § 5.

— Сиромашна су лица она, која не плаћају више од 200.— динара основног годишњег непосредног пореза — § 121.

— Види §§ 5, 7, 40, 88—91 и 107 ове Уредбе.

§ 37

Малопродавнице дувана, цигар-папира и жижица доделиће се првенствено ратним инвалидима, односно удовима у рату погинулих, умрлих и несталих ратника и умрлих ратних инвалида са незбринутим децом. Код давања нових дозвола за малопродавнице дувана, цигар-папира и жижица, Монополска управа је обавезна да у споразуму са министром социјалне политике и народног здравља уступи најмање 50% ових поменутих лица.

— Овим повластицама могу се користити у првом реду ратни инвалиди, па онда удове ратника и умрлих ратних инвалида. Али, све удове немају ово

право. Имају га само оне, које под својим старањем имају најмање двоје или више и то незбринуте деце.

— При давању ових повластица личним ратним инвалидима, треба имати у виду и првенствено их давати онима који су тежи (§ 43), неспособни за своје раније занимање, оптерећени незбринутим децом, а уз све то још и сиромашног стања.

— Ратни инвалиди, њихове удове, деца и родитељи, заштићени овом Уредбом, ослобођени су свих такса за прво оснивање и протоколисање самосталних радњи — § 28.

— Ова одредба била је и у Инвалидском закону од 1929 год. у § 27.

— Види §§ 5, 7, 28, 35, 36, 40, 84, 85 и 87 ове Уредбе.

§ 38

1) Сходно Закону о државном рачуноводству, код свих државних набавака, испорука, продаја, закупа и радова имају лица заштићена овом Уредбом и њихове привредне задруге првенствено право под једнаким условима, било да се ове набавке врше директним погодбама или јавним надметањем.

2) Ово исто важи и за набавке производа, радова и прерађевина задруга које спомиње § 40 ове Уредбе.

— Види §§ 35, 39, 40, 85 и 87 ове Уредбе.

§ 39

1) Кад државне и самоуправне власти дају одобрења и повластице за привредни рад даваће их искључиво лицима и удружењима заштићеним овом Уредбом, у колико таква одобрења и повластице нису задржане по другим законским прописима за друга лица.

2) Одобрења и повластице резервисана за лица и удружења у главном су следећа :

а) закупи хотела, ресторација, крчми, бифеа и кантина, које издају држава и самоуправни тела на железничким станицама, бродовима, по свима војним и државним зградама и у бањама, климатским местима, оправилиштима, итд., у колико за то испуњавају прописане услове;

б) продаја страних новина;

в) концесија за биоскопе;

г) концесија за аутобуски саобраћај, изузимајући у градовима;

д) оглашавање на свима државним објектима и на обрасцима на којима је реклама дозвољена, на пример: зградама, возовима, бродовима, телеграфским бланкетима и другим државним формуларима; и

3) Под условима прописаним у ставу 1 овог параграфа даваће се искључиво Удружењу ратних инвалида:

а) приређивање „Народне лутрије“, у којој ће 50% згоди-така бити у државним обвезницама;

б) приређивање лутрије зване „Сви́пстек“;

в) отварање и држање локала и касина где се играју хазардне игре, у колико их управна власт одобри;

г) дозволу за експлоатацију разних аутомата.

4) Надлежне власти пре него што донесу одлуку о давању одобрења и повластица, прибавиће мишљење Управе Народного инвалидског фонда.

5) Ако се за које од напред наведених одобрења и повластица не би јавило ни једно лице заштићено овом Уредбом или Удружење ратних инвалида, заинтересована државна или самоуправна власт дужна је о томе да обавести Управу Народного инвалидског фонда, која ће најхитније утврдити да је заиста наступио такав случај и дати одобрење да посао узме неко друго лице, уз накнаду примерног удела у послу, у колико не би повластице из става 3 задржала за себе. Одобрења и повластице издаваће се првенствено оним лицима, која се обавезу да ће упослити највећи број лица заштићених овом Уредбом и пруже гаранције, да ће давати већи приход за Народни инвалидски фонд.

= Одобрења за поменуте повластице за привредни рад имају *искључиво*, једино, само и *нико* други до лица (§ 5) и Удружења (тач. 4 § 7 и §§ 109 и 111) заштићена овом Уредбом. Одобрења и повластице су овде побројане само примера ради (таксативно), што значи да могу бити и друге, непоменуте, а сличне, приближне.

— За давање поменутих одобрења и повластица, мора се претходно прибавити, преко Министарства социјалне политике и народног здравља, мишљење Управе Народного инвалидског фонда.

— Види §§ 84, т. в) и е) ст. 1 § 85, 86—88, 107, 109, 111 и 114 ове Уредбе.

§ 40

1) Лица заштићена овом Уредбом, у циљу свога привредног и здравственог јачања, могу оснивати инвалидске здравствене и привредне задруге, према одредбама Закона о привредним задругама.

2) Овим задругама и њиховим савезима даваће Народни инвалидски фонд кредит и помоћ из својих средстава.

= Односи се на сва лица поменута у § 5.

— Према § 1 Закона о здравственим задругама: „Ради унапређења народног здравља могу се по Закону о задругарству оснивати *Здравствене задруге*“.

— Према § 1 Закона о привредним задругама: „Привредна задруга у смислу овога Закона је друштво неодређеног броја чланова (задругара) са променљивим бројем пословних удела, у коме сваки члан учествује непосредно и које заједничким вођењем послова, по начелу узајамне помоћи чланова, има задатак да *унапређује њихову привреду*“.

— Види §§ 35, ст. 1 § 36, 38, 39, 41, 88 и т. г) § 93 ове Уредбе.

§ 41

Инвалидске задруге и њихови савези ослобађају се поштарине, као и свих такса око оснивања, потврђивања правила, књига, обавеза, потписа и осталих такса, у границама у којима су оваква ослобођења дата и другом задругарству.

= Види §§ 35 и 40 ове Уредбе, Решење Министра финансија под Бр. 74170 од 31 јула 1929 год. и „Службене новине“ бр. 1-1 од 1-1-1932 год. и Бр. 112 од 16 маја 1934 године, у односу на ослобођења плаћања државних такса за задруге.

Е. Повластице у вожњи

§ 42

1) Инвалиди, као и остала лица која штити ова Уредба, имају права на бесплатну вожњу на поласку и повратку железницама, бродовима и аутомобилима, у државној и самоуправној експлоатацији, или су субвенционисана од државе и самоуправних тела, кад путују по позиву власти у циљу стицања права и

указивања помоћи по овој Уредби. Ово право имају и пратиоци инвалида I групе и осталих слепих и сакатих или иначе за путовање неспособних лица заштићених овом Уредбом.

2) Право на бесплатну возњу имају и :

а) чланови Управе Народног инвалидског фонда за службена путовања и чланови Средишне управе Удружења ратних инвалида по писменим одлукама њихових одбора, и

б) делегати одбора Удружења ратних инвалида кад путују на њихове пленарне седнице, годишње скупштине и конгресе.

3) Ратни инвалиди по приватним пословима имају право на повлашћену возњу у пола цене на поласку и повратку, на свима саобраћајним средствима која спомиње став 1 овог параграфа. Остала лица заштићена овом Уредбом уживаће ову повластичу 12 пута годишње. Пратиоци инвалида о којима је реч у ставу 1 овог параграфа уживају бесплатну возњу кад путују заједно са инвалидом.

4) Ближе одредбе о бесплатној и повлашћеној возњи прописује министар социјалне политике и народног здравља у споразуму са министром саобраћаја.

= Види Правилник о бесплатној и повлашћеној возњи, издат на основи става 4 овога параграфа, као и ст. 3 § 113 ове Уредбе.

Ж. Инвалиднина и додаци

§ 43

1) Ратни војни инвалиди у смислу ове Уредбе деле се на десет група, према утврђеним процентима неспособности за привређивање, и то :

У I групу улазе инвалиди са 100% неспособности, којима је за обичан живот потребна још и туђа помоћ :

У II групу са 100% ;

„ III „ „ 90% ;

„ IV „ „ 80% ;

„ V „ „ 70% ;

„ VI „ „ 60% ;

„ VII „ „ 50% ;

„ VIII „ „ 40% ;

„ IX „ „ 30% ;

„ X „ „ 20% ;

2) Неспособност за привређивање за ратне војне инвалиде испод 20% не узима се у обзир.

= Овај Закон даје право и инвалидима са 20% неспособности за привредни рад, које је признавао и Инвалидски закон од 1925 год., али није онај досадањи, из 1929 год.

— По Инвалидском закону од 1925 год., инвалиди су се делили само у 4 категорије: лаки (20 до 40%), тешки (50—70%), пуни (80—100%) и претешки (100% и потребна туђа помоћ). Досадањи Инвалидски закон из 1929 год. познавао је само инвалиде од IX групе т. ј. од 30% неспособности, док је остала градација по групама била као по овој Уредби: тамо се није узимала у обзир онеспособљеност испод 30%, а овде испод 20%. За једнаке неспособности за рад, даје се једнака и инвалиднина.

— Оцену неспособности за привређивање врше инвалидске комисије, које раде по Правилнику о прегледу лица заштићених овом Уредбом и по Упутствима за утврђивање неспособности за привређивање ових лица.

— Види §§ 71, 80, 81, 108 и 112, а нарочито § 131 ове Уредбе.

§ 44

Ратним војним инвалидима припада на име инвалиднине и то :

I	групи		Дин. 9.000.—	годишње ;
II	„		„ 7.200.—	„
III	„		„ 6.480.—	„
IV	„		„ 5.760.—	„
V	„		„ 5.040.—	„
VI	„		„ 4.320.—	„
VII	„		„ 3.600.—	„
VIII	„		„ 2.160.—	„
IX	„		„ 1.440.—	„
X	„		„ 960.—	„

= Ова Уредба, прва од нашег Уједињења даје за једнаке губитке делова тела, онеспособљење — једнаку инвалиднину, без обзира на чин или звање и на имовно стање.

— Ова Уредба враћа, признаје и онеспособљење од 20%, што је признавао и Инвалидски закон од 1925 год., али не и онај из 1929 год.

— Види §§ 2, 5—7, 43, 45—48, 53, 71, 81, 108 и 112 ове Уредбе, као и таблице инвалиднине и дода-така при крају овога Зборника.

§ 45

1) Ратним војним инвалидима I групе, поред инвалиднине, припада још и специјални додатак за негу и туђу помоћ у износу од 9.000.— динара годишње.

2) У случају да су ови инвалиди смештени у коме од инва-лидских домова или у болницама за душевне болести, у којима имају бесплатно издржавање, уживаће умањене принадлежности према § 65.

— Без утицаја је имовно стање инвалида.

— Овај специјални додатак за негу и туђу по-моћ је лични и инвалид га увек ужива уз своју ин-валиднину (§ 44 ове Уредбе), а евент. и други специ-јални додатак, ако је оглашен за ратног инвалида као резервни официр или резервни војни чиновник, а био и остао у слободној професији (§ 47 ове Уред-бе). Овај специјални додатак за негу и туђу помоћ досуђивали су и досуђују инвалидски судови уз ин-валиднину.

— Једино ови ратни војни инвалиди што засад немају права и на додатак на скупоћу ни за себе, ни за чланове породице (жена и деца), чак и ако су си-ромашног стања, пошто се они једини не помињу у § 48 ове Уредбе!

— Види §§ 2, 42—44, 46—48, 63 и 65 ове Уредбе.

не специјални додатак за § 46, него и туђу помоћ
1) Инвалиднина припада без обзира на имовно стање, плату, пензију, друге помоћи, награду и признање по одредбама спе-цијалних закона.

2) На инвалиднину и додатке не плаћа се никакав порез, ни самоуправни (општински, градски, бановински) прирез.

— Свако лице (инвалиди, удове, деца, родите-љи, браћа и сестре) које по овој Уредби има право на инвалиднину, ужива исто без обзира да ли је где запослено или не, или колике приходе има и по коме основу; дакле, без обзира на имовно стање.

— Инвалиднина се исплаћује без икаквих од-битака за порез или јавни прирез.

— Види §§ 1, 2, 4, 5, 44—52, 56—59, 62, 63, 65, 108, 112 и 128 ове Уредбе.

§ 47

1) Ратни војни инвалиди резервни официри и резервни војни чиновници приватне професије, добијају поред инвалиднине и породичног додатка предвиђених у §-у 48, још и специјални додатак који износи:

У	I	разреду	скупоће	Дин.	400.—	месечно
"	II	"	"	"	450.—	"
"	III	"	"	"	500.—	"

2) Право на специјални додатак имају ова лица под усло-вом, да од имања или личног рада макоје врсте немају бруто месечни доходак већи од:

У	I	разреду	скупоће	Дин.	1.500.—
"	II	"	"	"	1.200.—
"	III	"	"	"	900.—

3) Овај специјални додатак примају и породице погинулих, умрлих и несталих лица наведених у ставу 1, под условима из претходног става, по овој скали:

У	I	разреду	скупоће	Дин.	300.—	месечно
"	II	"	"	"	250.—	"
"	III	"	"	"	150.—	"

— Овај специјални додатак, — поред инвалид-нине у сваком случају (§§ 44 и 46) и личног и породич-ног додатка на скупоћу (§ 48), (ако је пореза испод 200.— дин., на што једино немају право ни лични ратни инвалиди I групе ни чланови њихових поро-дица), — имају само ратни војни инвалиди, који су у моменту онеспособљења били резервни официри или резервни војни чиновници, а у грађанству су тада били или доцније буду слободне, приватне профе-сије, па у њој остали и док остану или буду уопште без посла, без службе; све ово још и под условом, да од имања или личног рада макоје врсте, ако не-мају имања, или од личног рада и имања, дакле све укупно имају бруто: у I разреду скупоће до 1.500.—; у II разреду до 1.200.—; у III разреду до 900.— ди-нара месечно. Чим ступе у државну или самоуправну службу или на рад који није њихова слободна, при-

ватна, лична професија, губе право на овај специјални додатак. Кад напусте поменућу службу, рад, па било да су опет приватне професије или без посла, враћају се на изгубљено право. Али, ако би, макар и са прекидима, стекли право на пензију, овај специјални додатак губе за увек.

— Под „резервни војни чиновник” ваља разумети у српској војсци раније „обвезнике чиновничког реда”, одн. одговарајућа звања у Закону о устројству војске и морнарице.

— Под „приватном професијом” разумети: слободно, лично, приватно занимање, као што је: трговац, занатлија, пољопривредник, економ, грађевинар и т. д., али који је самосталан, носилац фирме или звања, не да служи код другог, али може са њиме бити у ортаклуку.

— Породице погинулих, умрлих и несталих ратника — резервних официра и резервних војних чиновника приватне професије, као и породице умрлих ратних инвалида резервних официра и резервних војних чиновника приватне професије, под поменутим условима, имају такође право на овај специјални додатак, само у нешто смањеном, горе наведеном износу. Оне примају тај додатак поред инвалиднине и евент. додатка за себе (носиоци права) и децу, према § 49.

— За одређивање местног разреда скупове види текст претпоследњег става објашњења уз § 49.

— Види §§ 2, 4, 6, 7, 44—52, 53—55, 65, 71, 108, 112 и 121 ове Уредбе.

§ 48

Ратни војни инвалиди II, III, IV, V и VI групе, који су сиромашног стања у смислу ове Уредбе, примаће додатак на скупову за себе и сваког члана породице из § 4 који има право на додатак по овој Уредби, и то :

У	I	разреду	скупове	Дин. 1.080.—	годишње
„	II	„	„	720.—	„
„	III	„	„	360.—	„

— Само ратни војни инвалиди од 100%, 90, 80, 70 и 60% неспособности имају право, — поред инва-

лиднине (§ 44), ако не плаћају више од 200.— динара на име основног годишњег непосредног пореза (§ 121), — на додатак на скупову за себе лично и за сваког члана породице (жена и деца до навршене 16, односно 23 године ако се школују, па и даље ако су неспособна за умни и физички рад — § 55).

— Ратни војни инвалиди од 100% неспособности и потребна туђа помоћ (§§ 43 и 45), 50, 40, 30 и 20% неспособности, немају права на додатак на скупову, ни за себе, ни за чланове породице, без обзира на имовно стање.

— Доплата од 1.080.—, односно 720.—, односно 360.— динара је годишње, али кад се тиче дневног обрачунавања (на пример код примене § 65), онда се сваки месец рачуна у 30 дана, те долази 3.—, односно 2.—, односно 1.— динар дневно.

— За одређивање местног разреда скупове види текст претпоследњег става објашњења уз § 49.

— Види §§ 2, 4, 7, 44—52, 55, 65, 71, 108, 112 и 121 ове Уредбе.

§ 49

1) Породице у рату погинулих, умрлих и несталих ратника, као и породице лица из § 2 ове Уредбе која нису ратници, примају инвалиднину од 1.056.— динара годишње.

2) Поред овога, ове породице, ако су сиромашног стања, примају и месечни додатак на скупову за себе и децу до навршене 16, односно 23 године ако су на школовању и то :

У местима I разреда скупове на носиоца права Дин. 90.— а за свако дете по 60.— Дин.;

У местима II разреда скупове за носиоца права Дин. 60.— а за свако дете по 45.— Дин.;

У местима III разреда скупове за носиоца права Дин. 30.— а за свако дете по 30.— Дин.

— Све породице: 1) У рату погинулих, умрлих или несталих ратника (§ 1) и 2) лица која нису били ратници, али су у рату вршили дужност за војне циљеве и тада погинули, умрли или нестали (§ 2) — имају право на пријем инвалиднине од 1.056.— дин. годишње, без обзира на њихово имовно стање.

— Све поменуте породице имају право још и на додатак на скупову за удову (ако је жива, а није

се преудала) и на децу до навршене 16, односно 23 године ако се школују, односно и даље ако су потпуно неспособна за рад (§ 55) и то под условом да не плаћају више од 200.— динара основног годишњег непосредног пореза.

— Ако се ради о породицама погинулих, умрлих и несталих ратника — резервних официра и резервних војних чиновника приватне професије, као и о породицама умрлих ратних инвалида резервних официра и резервних војних чиновника приватне професије, онда оне, поред реченога, примају евентуално још и специјални додатак према ставу 3 § 47, ако испуњавају услове истога у односу на величину дохотка.

— Местни разред скупове, по ст. 5 § 121, одређује се према § 26 Закона о чиновницима од 31-III-1931 године, који гласи: „У први разред скупове улази Београд са Земун, Загреб, Љубљана, Нови Сад, Сарајево, Сплит, Сушак, Скопље, Ниш, Цетиње и Бања Лука.

„У други разред скупове улазе сва места у којима је седиште среског начелства.“

„У трећи разред скупове улазе сва остала места.“

Према § 94 Финансијског закона за 1937/38 год., којим је допуњен § 26 Закона о чиновницима, у први разред скупове, поред напред именованих места, долази још и Дубровник.

— Види §§ 1, 3, 4, 7, 46, 47, 54, 55, 59, 67, ст. 4 § 68, 71, 108, 112, 117, 119, 121, 129 и 133 ове Уредбе.

§ 50

1) Родитељи ~~умрлих инвалида~~ погинулих, умрлих и несталих ратника као и родитељи лица из § 2 која нису ратници примају, и то: оба родитеља 2.112, а један родитељ 1.056 дин. годишње.

2) Родитељима, који су изгубили више од једног сина у рату, ова инвалиднина повећава се са 20% за сваког даље изгубљеног сина.

3) На инвалиднину и њено повећање имају права родитељи без обзира на то, да ли је погинули син оставио породицу која по овој Уредби ужива инвалиднину. *Умрли или нестали*

4) Родитељи сиромашног стања примају и месечни додатак на скупову, и то :

У I разреду скупове Дин. 90.— за сваког родитеља;

У II разреду скупове Дин. 60.— за сваког родитеља;

У III разреду скупове Дин. 30.— за сваког родитеља.

5) На пријем инвалиднине, њеног повећања и додатке имају права сви горе поменути родитељи, без обзира да ли имају још живих синова.

— Родитељи имају право на инвалиднину само по синовима, а не и по кћерима (§§ 1, 2 и 124), макар им оне биле и јединице, свакако због тога, што терет законског издржавања родитеља лежи на мушкој деци. Ово би требало исправити !

— Родитељима припада инвалиднина: без обзира на њихову старост, способност за привређивање и имовно стање (§ 46), без обзира да ли имају још живих синова и на њихово имовно стање и без обзира да ли је тај син од кога доводе право оставио породицу, која ужива инвалиднину по овој Уредби. Пошто је овде (ст. 3 овога параграфа) изриком речено „погинули син“ значи, да би се то имало да односи само на случајеве кад је син погинуо, а не кад је као ратник умро или нестао, или умро као ратни инвалид! Мислимо да се то није желело! С обзиром на дух прописа овога параграфа и логичност, нарочито у вези са ставом првим истога, држимо да се пропис става трећег односи на родитеље свих лица именованих у ставу првом. Ово је и право, обзиром на принцип накнаде, који се спроводи овом Уредбом.

— Родитељи умрлих ратних инвалида, само према овоме параграфу, имају право на инвалиднину: без обзира на групу у којој су били ти инвалиди, без обзира да ли имају још живих синова и без обзира да ли је тај син, од кога доводе своје право на инвалиднину, оставио своју породицу, која ужива инвалиднину по овој Уредби. Међутим, кад се расмотри пропис ст. 2 § 52, долази се до тога: да само родитељи умрлих ратних инвалида од I до VII групе закључно имају право на пријем инвалиднине, по смрти истих, ако они (инвалиди) нису оставили породицу (жену и децу). Обрнуто: родитељи умрлих ратних инвалида од I до VII групе закључно немају

право на пријем инвалидине, ако су исти (инвалиди) оставили породице (жену и децу), као што родитељи немају права на пријем инвалидине ни по смрти синова — умрлих ратних инвалида VIII, IX или X групе, јер родитељи не могу изводити већа права по овој Уредби од оних, која су дата жени и деци. Кад се сад упореде ова два прописа (ст. 1 § 50 са ст. 2 § 52), онда се долази до тога, да су речи „родитељи умрлих инвалида” погрешно убачене у почетку ст. 1 § 50 и да им тамо није било нити јесте место!

— Кад се изгуби један син: оба родитеља примају 2.112.— дин. годишње, одн. 176.— дин. месечно; један родитељ прима 1.056.— дин. годишње; одн. 88.— дин. месечно. Кад се изгубе два сина: оба родитеља примају 2.534,40 дин. годишње; један родитељ прима 1.267,20 дин. годишње.

— Кад се мати - удова преуда — губи право на инвалиднину (§ 55). Кад се отац ожени, прима и даље инвалиднину, јер није нигде речено да је губи! Кад су оба родитеља жива, у браку, али не живе заједно, није предвиђено: колико ће који уживати од припадајуће им инвалидине и евент. додатака? Држимо да би требало да буде као и по одредбама досадањег Инвалидског закона: да инвалиднину уживају на равне делове, што је и у духу ст. 2 § 51.

— Додатак на скупоћу припада сваком родитељу поред инвалидине, али само у случају ако не плаћају више од 200.— дин. основног годишњег непосредног пореза.

— За одређивање местног разреда скупоће, видети текст претпоследњег става објашњења уз § 49.

— Види §§ 4, 5, 7, ст. 3 § 9, ст. 5 § 15, 42, 52, 54, 55, 66, 67, ст. 4 § 68, 71, 108, 112 и 121 ове Уредбе.

умрлих ратних инвалида, умрлих или неспособних ратних инвалида и лица с § 52
§ 51. Браћа и сестре, као и

умрлих ратних инвалида, умрлих или неспособних ратних инвалида и лица с § 52
1) Малолетна браћа и сестре лица наведених у § 7 став 3 ове Уредбе, имају право на 1/10 инвалидине ратног војног инвалида II групе под условом, да такво лице после своје смрти није оставило жену и децу, ни родитеље, да су сиромашног стања и да им је то лице било једини хранилац.

2) Ако има више браће и сестара, онда се ова инвалиднина повећава за свако такво лице још за 20% с тим, да ову инвалиднину деле на равне делове.

— Погрешно је „лица наведених у § 7 став 3. “, већ треба да буде „... у § 7 став 2. “

— Малолетна браћа и сестре, треба разумети: не у смислу Грађанског законика, већ у смислу т. в) ст. 1 и ст. 2 § 55, т. ј. до навршене 16 године, а ако се школују до навршене 23 год. па и после тога, ако су потпуно неспособна за умни и физички рад.

— Браћа и сестре: погинулих, умрлих или несталих ратника, као и лица која нису били ратници али су погинула, умрла или нестала при вршењу дужности за војне циљеве (§ 2) и умрлих ратних инвалида имају право на инвалиднину и њено повећање само ако испуњавају све ове услове: 1) да су малолетна; 2) да лице од кога доводе право после смрти није оставило ни породицу (жену и децу), ни родитеље т. ј. да су малолетна браћа и сестре сирочад, без оца и мајке; 3) да не плаћају више од 200.— дин. основног годишњег непосредног пореза; и 4) да им је лице од кога доводе право било једини хранилац т. ј. да се о њима оно и једино старало за њихово издржавање.

— Кад се тиче довођења права од умрлог ратног инвалида, овде нема никаквих ограничења у односу на проценат неспособности (групу) инвалида.

— Инвалиднина износи: за брата или сестру (једно лице) — 720.— дин. годишње или 60.— динара месечно; за два лица — 864.— дин. годишње или 72.— дин. месечно и т. д. додајући за свако ново лице по 144.— дин. годишње (20% од $\frac{1}{10}$ од 7.200.— дин.), одн. по 12.— дин. месечно. Кад је двоје и више браће и сестара, инвалиднина им припада на равне делове (укупна сума подељена са бројем лица).

— Браћа и сестре немају права на додатке на скупоћу.

— Види §§ 5, 7, ст. 3 § 9, ст. 5 § 15, 42, 44, 55, 66, 67, 68, 71, 108, 112 и 121 ове Уредбе.

§ 52

1) Породице умрлих ратних војних инвалида од I па закључно до VII групе уживају инвалиднину и додатке као и породице из § 49.

2) Ако ова лица нису оставила жену и децу примају њихови родитељи инвалиднину и додатке као и родитељи по § 50.

= Само породице (жена и деца — § 4) умрлих ратних инвалида од 100% неспособности и потребна туђа помоћ, 100%, 90, 80, 70, 60 и 50% неспособности имају право на инвалиднину у износу од 1.056.— динара годишње, без обзира на имовно стање.

— Све поменуте породице имају право још и на додатак на скупоћу за удову (ако се није преудала) и на децу до навршене 16, односно 23 године ако се школују, одн. и даље ако су потпуно неспособна за рад (§ 55) и то под условом: да не плаћају више од 200.— динара основног годишњег непосредног пореза.

— За одређивање местног разреда скупоће, види текст претпоследњег става објашњења уз § 49.

— Немају право на инвалиднину ни у коме случају: породице умрлих ратних инвалида од 40, 30 и 20% привредне неспособности т. ј. VIII, IX и X групе.

— Родитељи умрлих ратних инвалида, кад је у питању примена става 2 овога параграфа, имају само она права која су изложена у трећем ставу објашњења уз § 50.

— И жена ратног инвалида пресудом растављена или разведена има право после његове смрти на инвалиднину, према пропису и условима § 58.

— Види §§ 2, 4, 5, 7, 46, 49, 50, 54, 55, 58, 59, 67, 68, 71, 86, 108, 112, 119, 121 и 129 ове Уредбе.

Почетак и трајање инвалиднине

§ 53

Инвалиднина се додељује и исплаћује инвалидима од дана онеспособљења и траје док инвалид испуњава услове по овој Уредби.

Потпуно неспособни инвалиди који су изгубили способност да раде својом снагом, не узимају се у обзир, већ је меродавно стање због повреде у року исцеловања, не узимају се у обзир, већ је меродавно стање због дана својег месеца. = Личним ратним инвалидима инвалиднина се досуђује и тече од дана кога су онеспособљени услед ране, повреде, озледе или болести и што је утврдила лекарска комисија. Инвалиднина тече, траје до смрти, или до иступа из држављанства; или док не наступи који од случајева из §§ 56 или 57 ове Уредбе, где ипак породица и даље прима али само 50% до-тадањих принадлежности тога личног инвалида.

— Види §§ 6, 44—48, 56, 57, 60 и 62 ове Уредбе.

§ 54

Инвалиднина предвиђена овом Уредбом за удове, сирочад и родитеље, браћу и сестре тече од дана смрти лица од кога доводе право. Ако те породице за време рата примају државну новчану помоћ за издржавање, инвалиднина и потпора исплаћиваће се у пуном износу од првог дана у месецу после обуставе државне помоћи, а за раније време извршиће се обрачун.

= Инвалиднина поменутим лицима досуђује се и тече од дана смрти погинулог или умрлог лица од кога доводе право, а од дана правноснажности решења надлежног суда — за нестало лице о коме у року од 6 месеци од дана демобилизације није стигла поуздана, сигурна вест да је погинуло, умрло или да је живо. У овоме последњем случају, држимо да би судско решење имало да означи дан од кога се нестало лице има да сматра умрлим, те да би од тога дана инвалиднина имала и тећи, јер због недовољних, непотпуних података нису криви они, који по овој Уредби имају права по несталоме.

— Види §§ 3—6, 46, 49—52, 56, 58, 62, 63, 67, нарочито 68, 69, 71 и 81 ове Уредбе.

§ 55

1) Инвалиднина и додаци трају :

а) оцу до смрти ;

б) удовици и мајци до смрти или преудаје, и

в) деци без оца и мајке, браћи и сестрама до навршене 16 године, а ако се школују до навршене 23 године.

2) За децу, браћу и сестре, ако су потпуно неспособни за умни и физички рад, све док та неспособност траје. Женска деца удајом губе право на инвалиднину.

3) Инвалиднина односно повећање, код деце која су збринута бесплатно у неком заводу, исплаћује се заводу на име издржавања.

Види § 8 Ур. о издржавању или државној помоћи чл. 5.

= Код деце, браће и сестара из ст. 2, неспособност може да буде и привремена, али је главно да је потпуна, па било да је за умни или физички рад истовремено, или само за физички рад, јер потпуна неспособност за умни рад повлачи и потпуно неспособност

за физички рад. Нема ограничења: кад треба да је наступила таква неспособност и да ли без сопствене кривице и до које године живота да траје. Логички се ипак може извести, да потпуна неспособност мора да је наступила *пре*, а никако после навршене 16-те године живота ако се нису школовали, односно пре навршене 23-ће године живота, ако су се школовали. Дакле, за време док су били под заштитом инвалидног закона. Неспособност се утврђује лекарско-комисијским прегледом.

— Овде треба разумети да и деца која имају оца (ратни инвалиди) или мајку (удова), као носиоце права, имају право на додатак на скупоћу, под условом да су сиромашног стања, а деца до навршене 16-те године, а и до 23-ће године ако су на школовању. То право губе и пре означеног времена, ако се дете уда. Како је речено у предњем ставу за децу која су потпуно неспособна за умни и физички рад, важи и овде.

— Тачку 3) овога параграфа ваља разумети: целу инвалиднину са додатком (§ 49), ако је сироче, носилац права и једини уживалац инвалиднине; само додатак на скупоћу, ако је сироче, макар и носилац права, али има још кога брата или сестру који са њим заједно ужива припадљености, а није смештено у завод; само додатак на скупоћу, ако је носилац права мати — удова или отац — лични ратни инвалид (§§ 48 и 49). Ово се нарочито односи код примене § 29 ове Уредбе.

— Имати у виду: да засад ратни инвалиди I групе (100% неспособности и потребна туђа помоћ) немају право на додатак на скупоћу нити за себе, нити за макога од чланова породице, чак и ако су сиромашног стања (§ 48 у вези са § 45)!

— Види §§ 29, 30, 58, 59, 80, 121 и 129 ове Уредбе.

Губитак и обустава инвалиднине и осталих повластица

§ 56

1) Лицима за које се утврди да чине злоупотребе са разним врстама помоћи, или се одају крађи, прошњи, пијанству, коцки, неморалном животу и у знатној мери занемарују себе или

или згоднамерно допущиве до финансијског дирекција одмах пријаве
о не вријеме појављивања максималног присуства људи у овим
предних принаредности, 41

своју породицу у материјалном и моралном погледу, може се за извесно време, а најдаље за две године, одузети једна или више или све врсте државне помоћи. Породице ових лица уживају за то време 50% њихових принадежности.

2) Одлуку о губитку инвалиднине, повећања и осталих помоћи и повластица, доносе судови који су надлежни за досуђивање инвалиднине.

3) Пријаву за губитак инвалиднине, повећања и осталих помоћи и повластица, може поднети свако државно и самоуправно надлеštvo и Инвалидско удружење.

= *Врсте државне помоћи* означене су у § 7.

— За време док изречена казна траје, на пр. породице, инвалида (жена и деца — § 4) уживају најмање 50% свих принадлежности које је до изрицања казне примао тај инвалид (инвалидинина, специјални додатак, додатак на скупоћу — §§ 44, 45, ст. 1 § 47 и 48), не дирајући у додатке на скупоћу (§ 48) које су евент. примали чланови његове породице, који нису ништа криви. То исто вреди и за друге случајеве а за страну која није крива.

— Пријаву може поднети: државно или самоуправно (нарочито општинско) надлеštvo или инвалидско удруženje. Појединци не могу, а ако наступи такав случај, суд би имао ту пријаву да одбаци. Зато се појединци могу обратити, доставити случај онима за које је речено да имају право на подношење пријаве. Овде нема никаквог рока за подношење пријаве.

— Који су судови надлежни за доношење одлука у изложеним случајевима, речено је у § 71. И на ову одлуку може се изјавити жалба Врховном инва­лидском суду, у року од 30 дана од пријема исте, а преко инвалидског суда који је донео ожалбену одлуку (§ 76). Жалба не подлежи такси (ст. 4 § 68).

— Види §§ 7, 44, 45, 47—52, 50, ст. 2 § 70, 71, 72, 74—79, 84—87 ове Уредбе.

§ 57

1) Инвалид осуђен за кривично дело, које за собом не повлачи губитак часних права по судској пресуди, губи инвалидске принадлежности за време издржавања казне, но његова породица за то време прима 50% од истих.

2) Ако је осуђен један од оних чланова породице на кога уживалац инвалидине прима повећање, уживалац инвалидине губи повећање за тог члана породице за време његовог издржавања казне.

3) Лице осуђено за кривично дело, које за собом повлачи губитак часних права по судској пресуди, губи инвалидска права, а његова породица уживаће 50% од свих његових инвалидских принадлежности под условом, да је сиромашног стања.

4) У случају повраћаја изгубљених часних права, таквом се лицу враћају сва права по овој Уредби.

— Овде се у свима случајевима има разумети, да је пресуда кривичног суда стала на правну снагу.

— Код случаја из ст. 1 овога параграфа, а кад пресуда кривичног суда не повлачи губитак часних права: инвалид за време издржавања казне губи само инвалидске принадлежности, а друго све задржава (ст. 1 § 7); његова породица (жена и деца — § 4), ако је и у колико има, прима за то време 50% од принадлежности које је примао инвалид у тренутку пресуде (§§ 44, 45, ст. 1 § 47 и § 48) за себе лично, додавши томе потпуни додаток на скупоћу на његове чланове породице (§ 48), ако су на исти имали право, јер они нису ништа криви. Ово се аналогно примењује и на друге случајеве где носилац права (који прима инвалиднину) није лични ратни инвалид, него удова са децом, родитељи, браћа и сестре.

— Код случаја из ст. 3 овога параграфа, кад пресуда кривичног суда повлачи губитак часних права: осуђено лице губи сва права по овој Уредби (§ 7), а недужна страна прима 50% од принадлежности које је дотле примало осуђено лице и оно што је на њу лично припадало (§§ 48—52), али само ако је сиромашног стања. Губитак траје све док се осуђеном лицу не поврате часна права, по постојећим прописима Кривичног законика, када се опет враћа у сва раније изгубљена права. У случају да осуђено лице умре пре правноснажности, односно извршивости кривичне пресуде, односно пре него што би му била враћена часна права, друга страна (удова, деца, други супруг код родитеља, остала браћа и сестре), поступа по прописима ове Уредбе (§§ 68, 71 и 81) као да умрло лице није ни осуђивано, а у последњем

случају и с обзиром на принцип који овде провела: да недужна страна несме да трпи, одн. да што је могуће мање трпи.

— У оба случаја (ст. 1 и 3) кад се ради о инвалиду I групе, породица нема права на 50% од специјалног додатка из § 45, — јер је то за негу и туђу помоћ, — и то све док је инвалид на издржавању казне ван куће. (Он може бити и код куће, а опет да буде под споредном казном — губитак часних права).

— Види §§ 4, 7, 44, 45, 47—52, 53—55, 63, 71, 81 и 87 ове Уредбе.

§ 58

Ако је жена ратног инвалида пресудом растављена или разведена, има право после његове смрти на инвалиднину, додате и заштиту ако се инвалид није понова оженио, *ако је био децу из претходног брака, на чов. повећање њеном сиромашној и док не дође док на деца уживају право на инвалиднину.*

— Ова се одредба свакако поткрала законодавцу да је да овако непотпуну па зато и, у најмању руку, нецелисходну! Свакако да није било разлога да законодавац донесе једну овакву одредбу! Без икаквих разлога да да инвалиднину, додате и заштиту, бившој жени по смрти њеног бившег мужа! Само зато што је некад била брачна жена инвалида који је умро!! Брак разведен кривицом жене не даје право жени ни на удовичко уживање. Уздржавајући се од даљег коментарисања, налазимо да би ова одредба имала тек оправдања, ако би била допуњена у корист, а уопште узевши донета првенствено баш ради деце: ако су јој остала деца из законитог брака са умрлим, па поверена њеном старању, (разуме се под надзором старатељског судије) и да принадлежности употребљава за издржавање и док издржава ту децу. Ако деца нису код ње, а испуњавају и док испуњавају услове по овој Уредби, сматрају се као сирочад, као деца без оца и мајке (т. в) ст. 1 и ст. 2 § 55 у вези са § 52). Ово ће моћи да користе само ако је умрли био инвалид од I до VII групе закључно (ст. 1 § 52).

— Овој одредби (§ 58) није место овде у глави „Губитак и обустава инвалидине и осталих повла-

стица“, него у глави „Инвалиднина и додаци“ и то тако да она буде ст. 2, а садањи ст. 2 да буде ст. 3 у § 52.

§ 59

1) Удовици, чије се право на инвалиднину преудајом гаси, исплатиће се на име удомљења двогодишња инвалиднина са додатком који јој припада, чим поднесе доказе о закључењу брака.

2) Ово исто важи и за женску децу, која уживају инвалидске принадежности, а њиховом се удајом ове гасе.

— Удовица: без обзира да ли је погинулог, умрлог или несталог ратника или лица из § 2 ове Уредбе, које није ратник, или ратног инвалида и да ли има деце или не. Ако има деце, треба да су, према годинама, испала испод заштите — ст. 1 тач. в) § 55. Главно је да се са њеном преудајом гасе права те породице по овој Уредби.

— Молба се подноси непосредно надлежном инвалидском суду уз доказ о закључењу брака (венчаница). Значи, ово се право може тражити тек по ступању у брак. Рок за подношење молбе није ограничен.

— Ово питање удомљења — мираза — нешто другојачије је расправљао Инвалидски закон од 1925 год. (чл. 59), као и Инвалидски закон од 1929 год. (§ 45).

— Кад се тиче женског детета (став 2 овога параграфа), значи сирочета и носиоца права т. ј. које нема браће и сестара под заштитом — тач. в) ст. 1 § 55.

— Исплату двогодишње инвалиднине са додацима врши она каса, која је исплаћивала редовно и до тада инвалиднину и додатке.

— Види §§ 49, 51, 52, ст. 4 § 68, 71, 76, 86 и 121 ове Уредбе.

§ 60

Лица која иступе из држављанства губе сва права по овој Уредби.

— Не губи сва права само лице које је иступило из држављанства, него и сви чланови његове

породице, одн. лица која би, да није наступио овај случај, могла и ма кад од њега да доводе макакво право.

— Пријаву може да поднесе свако правно лице (ст. 3 § 56), а првенствена дужност свакако да пада на надлежну општинску власт, па инвалидско удружење. Пријава се подноси без таксе и непосредно инвалидском суду. Рок није одређен.

— Види § 4, ст. 2 и 3 § 56, ст. 4 § 68, т. г) ст. 3 § 87 и § 114 ове Уредбе.

§ 61

Инвалиднина или део инвалиднине, које би се одрекло лице заштићено овом Уредбом, уноси се у Народни инвалидски фонд све дотле, док такво лице има права на инвалиднину. Ово одрицање може се и опозвати.

— Пријава се подноси Министарству социјалне политике и народног здравља (Инвалидско одељење), без таксе, (које је спроводи Народном инвалидском фонду), па оно извештава власт на чијој је каси исплаћивана та инвалиднина, како би за одређено време, према жељи подносиоца пријаве, слала истоме фонду принадежности, или одређени део истих (ст. 3 § 106). Новац се шаље преко Државне хипотекарне банке за рачун „Прихода Народног инвалидског фонда“ (§ 94).

— Дародавац може у сваком тренутку, горе поменутим путем, опозвати свој налог, који свакако да важи само у будуће, од дана дате изјаве о опозивању.

— Инвалидски добротвори стварају себи инвалидску задужбину кад се у корист Народног инвалидског фонда одрекну свих припадајућих им инвалидских новчаних принадежности и то најмање за три године (тач. б) § 102). Кад истекне тај рок, Народни инвалидски фонд им издаје повељу и захвалницу (тач. а) § 103).

— Види §§ 44—52, 84, 88—101 ове Уредбе.

§ 62

Право на пријем инвалиднине и повећања застарева по истеку 5 година од дана пријема решења о досуђеним правима.

= Рок од 5 година се односи и на неподигнуте инвалиднине, додатке и повећања, макар се пре тога ово и примало.

— Ово је у духу одредбе чл. 81 Закона о државном рачуноводству, у вези са чл. 44 Правилника о раду отсека рачуноводстава министарства и специјалних рачуноводстава и благајница.

— Види §§ 7, 44, 45, 47—52 и 84 ове Уредбе.

§ 63

1) Приватноправни судски пренос инвалиднине и повећања у сврху подмиривања ма каквог потраживања не допушта се.

2) На инвалиднину и додатке не може се дозволити извршење ради обезбеђења или наплате.

3) Изузетно може се дозволити извршење ради наплате или обезбеђења :

а) до $\frac{1}{3}$ инвалиднине за потраживања државних и самоуправних тела, инвалидских кредитних установа и Инвалидског удружења, и

б) до половине свих инвалидских припадности за законско издржавање.

= Види §§ 2, 4, 44—52, 56 и 57, 108 и 133 ове Уредбе, као и § 241 и § 253 под 4) Закона о извршењу и обезбеђењу.

§ 64

1) Народни инвалидски фонд може лицима заштићеним овом Уредбом давати зајмове, чија ће висина бити срачуната по начелима технике осигурања, на основу инвалиднине и додатака, година старости и способности за рад, но с тим, да се за отплату зајма може задржавати највише $\frac{1}{3}$ износа инвалиднине и додатака.

2) Правилник за давање ових зајмова прописује министар социјалне политике и народног здравља на предлог Управе Народног инвалидског фонда.

= Лица заштићена овом Уредбом су она, која су поменута као ратне жртве у § 5, са врстама државне заштите и накнаде у § 7.

— И овоме је параграфу пре било место у глави „Народни инвалидски фонд“, пошто се ради о зај-

мовима из истог на основу т. б) § 93, него у глави „Губитак и обустава инвалиднине и осталих повластица“.

— Види §§ 5, 7, ст. 1 § 27, ст. 1 § 36, 44, 47—52, 55—57, 61, 63, 65, 88—93 и ст. 3 § 106, као и Правилник за давање зајмова издан од Министра социјалне политике и народног здравља, на основи § 64 ове Уредбе.

§ 65

1) Народни инвалидски фонд може по потреби подизати по бановинама и у Београду инвалидске домове за доживотни смештај инвалида, у првом реду оних из I, II, III и IV групе.

2) Одлуку о пријему или смештају инвалида у домове доноси по њиховој молби, или у интересу угледа инвалида, министар социјалне политике и народног здравља.

3) За време његовог издржавања у овим домовима, инвалид ће уживати $\frac{1}{3}$ његове месечне инвалиднине, ако нема породицу или она није сиромашног стања, а остатак његових инвалидских припадности припада Народном инвалидском фонду. А ако има породицу и ова је сиромашног стања, онда инвалиду припада $\frac{1}{3}$ његове месечне инвалиднине, а остатак припадности припада његовој породици, осим специјалног додатка инвалида I групе за негу и туђу помоћ, који припада Народном инвалидском фонду.

= У инвалидске домове за доживотни смештај личних ратних инвалида (оба пола) може бити примљен сваки ратни инвалид, само се првенствено, „у првом реду“, пре свих других морају примити они од 100% и потребна туђа помоћ, 100, 90 и 80% привредне неспособности, па остали (од 20% до 70% закључно) тек ако и кад има места, опет дајући и међу њима првенство онима са већим процентима неспособности.

— Одлуку о пријему доноси Министар социјалне политике и народног здравља, а на молбу ратног инвалида који жели да буде примљен у Инвалидски дом.

— Одлуку о смештају такође доноси исти Министар, али не по молби инвалида о коме се ради, него по своме нахођењу, а на образложени предлог

власти или инвалидске организације: да је овај смештај у интересу угледа инвалида.

— Пријем, смештај у инвалидски дом за доживотни смештај ратних инвалида, може да буде привремен или сталан, доживотни, према жељи самога примљенога инвалида или одлуци Министра социјалне политике и народног здравља, где се ради о смештеностом инвалиду у интересу угледа.

— На дан обнародовања ове Уредбе постоји у нашој држави само један Инвалидски дом за доживотни смештај ратних инвалида — у Нашицама (Савска бановина). „Инвалидски дом“ у Београду данас служи за друге сврхе.

— Ако инвалид нема породицу, или има породицу која није сиромашног стања т. ј. која плаћа више од 200.— дин. на име основног годишњег непосредног пореза (§ 121), инвалид ће за време док је у дому примати само $\frac{1}{3}$ своје месечне инвалиднине (§ 44), док и остатак у $\frac{2}{3}$ његове месечне инвалиднине и сви други додаци, у колико их је имао (§§ 47 и 48), па и цео специјални додатак за негу и туђу помоћ, ако је инвалид I групе (§ 45), — припадају Народном инвалидском фонду. Ако инвалид има породицу и она је сиромашног стања т. ј. која плаћа испод 200.— дин. на име основног годишњег непосредног пореза, инвалид ће, за време док је у дому, примати опет и само $\frac{1}{3}$ своје месечне инвалиднине (§ 44), док $\frac{2}{3}$ његове месечне инвалиднине и сви додаци, у колико их је и какве примао, — било као лични специјални додатак према § 47, или као додатак на скупшћу и за себе и за сваког члана породице према § 48, — припадају његовој породици, осим специјалног додатка за негу и туђу помоћ, ако је инвалид I групе, према § 45, који и овде, али једино, припада Народном инвалидском фонду.

— Исплатне благајне, — пошто буду обавештене од Управе Инвалидског дома, о пријему и смештају инвалида, — морају (ст. 3 § 106) од месечних припадљивости тога инвалида достављати: 1) $\frac{1}{3}$ инвалиднине тога инвалида — њему лично, преко управе Инвалидског дома у коме се налази; 2) оно што и ако припада његовој породици, на њену адресу; и 3) оно што и ако припада Народном инвалид-

ском фонду, преко Државне хипотекарне банке (§ 94) у корист рачуна Прихода Народног инвалидског фонда (тач. љ) § 90 о. У.).

— Види §§ 42, 46, 63, 86, 88—92, 94, 95, 106 и 121 ове Уредбе.

§ 66
ратних инвалида
1) Породици умрлог ~~лица заштићеног овом Уредбом~~ припада на име погребних трошкова, тромесечни износ његове инвалиднине и додатака.

2) Погребни трошкови припадају и Удружењу ратних инвалида, када такву жртву достојно сахрани, ако она није остала *Види 11*
измењена

3) Сахрана ратног војног инвалида извршиће се указивањем војних почести, ако за то има могућности, а по постојећим војним прописима.

— „Породици умрлог лица“ ваља разумети: не само породици коју је оно основало (ратни инвалид; удова погинулог, умрлог или несталог ратника и умрлог ратног инвалида; родитељи) него и породици из које је и у којој је до смрти живело (деца, браћа и сестре), (т. и) ст. 1, т. ж) ст. 2 и т. д) ст. 3 § 7), али у сваком случају носиоца права по овој Уредби, што излази из речи „износ његове инвалиднине и додатка“. Према томе, неће се имати право на погребне трошкове: за умрлу жену или дете живог ратног инвалида, јер ни жена, ни дете нису носилац права него ратни инвалид — муж, одн. отац; за дете, које има живу мајку, било као удову погинулог, умрлог или несталог ратника, или као удову умрлог ратног инвалида, јер је удова носилац права, а не дете. Кад је више браће и сестара, пошто им инвалиднина припада на равне делове (ст. 2 § 51), онда на име погребних трошкова припада онај једномесечни износ, који је дотле умрло лице примало, пута три. У случају кад оба родитеља примају инвалиднину, онда на име погребних трошкова умрлог родитеља припада половина дотадањег једномесечног примања, пута три.

— Према § 31 Инвалидског закона од 1929 год., право трошкова око погребња имале су само породице (жена и деца) умрлих ратних инвалида.

— Исплату трошкова око погребва врши она благајна, на којој је умрло лице до тада примало инвалиднину.

— Ако је умрломе лицу Држава откупила инвалиднину, па у моменту смрти још није имало право на инвалиднину и евент. додатке у смислу ст. 2 § 119, тиме што за извесно дуже или краће време није могло да прима инвалиднину, не значи да нема право и на погребне трошкове по овој Уредби, јер је „откупом инвалиднине“ откупљено право на пријем исте, (ма да је Инвалидски закон од 1929 год. § 85. одузимао и право на погребне трошкове), а погребни трошкови се дају као једна врста државне накнаде (§ 7), односно као последња помоћ за сахрану ратне жртве (§ 5), која је била под заштитом ове Уредбе. Установу откупа инвалиднине не познаје ова Уредба. Зато ће се породица (ст. 1) или удружење (ст. 2) морати нарочито да обрати надлежном инвалидском суду (са потребним доказима и умрлицом), како би јој исти досудио „тримесечни износ инвалиднине и додатака“ (ако су се примали) на име погребних трошкова. Тек кад се добије правноснажно решење о томе, исплату ће моћи да изврши надлежна финансијска дирекција.

— Лица која су откупила инвалиднину немају прва на погребне трошкове ако би умрла у међувремену од 3 децембра 1938 год. (дан обнародовања ове Уредбе) до 31 марта 1939 год. закључно, пошто тек од 1 априла те године почињу тећи принадлежности — § 133.

— Сахрана ратног војног инвалида, а према одредбама војног „Правила службе“, врши се указивањем почаста, у колико има могућности.

— Овоме параграфу, који се односи на погребне трошкове прималаца инвалиднине, није било места овде, у глави „Губитак и обустава инвалиднине и осталих повластица.“

— Види §§ 2, 4, 5, 7, 44—52, 67, ст. 3 и 4 § 68, ст. 2 § 70, 71, 77, 81, 118, 119 и 133 ове Уредбе.

Пријављивање

§ 67

1) Лице, које сматра да по овој Уредби има право на државну заштиту и помоћ, дужно је поднети писмену пријаву непосредно ма ком првостепеном инвалидском суду.

2) За слабо писмене, неписмене, слабоумне, душевно оболеле, малолетне, отсутне и сличне случајеве, пријаву ће поднети њихови ближи рођаци или стараоци, а ако ових нема може их пријавити свако друго лице или власт. Пријава се може поднети и путем саслушања на записнику код првостепеног инвалидског суда.

— Пријава је: 1) писмена и подноси се преко поште („на рецепис“), са потребним подацима и документима (§ 69) непосредно, директно, баш самом првостепеном инвалидском суду при окружном суду (§ 71), или коме се хоће, али је свакако за препоруку да то буде територијално надлежан, или бар најближи окружни суд као инвалидски суд; или 2) кад се оде код окружног суда као првостепеног инвалидског, па се да путем саслушања на записник. Никакве се таксе и ни за шта не плаћају. За сва обавештења и поуке, израде пријава и т. д. најбоље је обраћати се општинској власти и удружењу ратних инвалида који су дужни (§ 70) да укажу сваку помоћ.

— За лица која су имала макаква права по ранијим инвалидским законима, па било да су их добили, од истих били одбијени, или их нису својевремено тражили, видети све прописе у „Прелазним наређењима“ ове Уредбе: §§ 115 и 116, нарочито §§ 117 и 118; затим §§ 119 до 129 и § 133.

— У ст. 1 овога параграфа стоји: „Лице има право на државну заштиту и помоћ“ Погрешно је стављена реч „помоћ“, већ треба „накнаду“ с обзиром на утврђене изразе у §§ 5 и 7.

— Види §§ 68—71, 74—78, 80, 81, 86, т. в), г) и б) ст. 3 § 87, 114 и 121 ове Уредбе.

§ 68

1) Пријава се подноси у року од године дана по повраћају војне силе из ратног у редовно стање. Лица која су после повратка војске у редовно стање остала у болницама на лечењу,

као и она која су ван земље, уживаће тај рок од дана отпуста из болнице односно повратка у земљу. Породице несталих у рату, које полажу право на заштиту и помоћ по овој Уредби, поднеће пријаву у року од године дана од дана правоснажног судског решења, којим је односно лице проглашено на нестало.

2) Породице умрлих инвалида дужне су поднети пријаву у року од године дана од дана смрти личног инвалида.

3) Право на пријаву не застарева. Ко не поднесе пријаву у горе означеном року, признаће му се право по овој Уредби тек од дана подношења пријаве.

4) Све пријаве, записници, саслушања, молбе, изводи венчаних, умрлих и рођених, лекарска и друга разна уверења, жалбе и остала доказна средства и њихови преводи са страног на државни језик, које поједина лица имају прибавити и поднети ради задобијања заштите и накнаде по овој Уредби, ослобођавају се свију такса и издају бесплатно.

5) Власти су дужне да на исправама издатим према овој Уредби означи, с позивом на овај параграф, да их издају без наплате таксе.

— „По повраћају војне силе из ратног у редовно стање“ значи: од дана обнародовања указа о демобилизацији војске, па за годину дана има се поднети пријава.

— За нестале види објашњење уз § 3.

— И оверавање преписа појединих докумената од стране власти, који се имају употребити ради задобијања накнада и заштита (§ 7) по овој Уредби (на пр. препис решења Вишег и Врховног инвалидског суда и т. д.), има се вршити бесплатно и издати без таксе с позивом на став 5 § 68.

— Лица заштићена овом Уредбом кад лично пишу Средишњом одбору, обласном или месном одбору Удружења ратних инвалида, нису ослобођена плаћања ни поштанских ни аманетних такса. Исто важи и у обрнутом случају (§ 114).

— Министарство финансија (Одељење пореза) са КБр. 78018-III од 13-XI-1935 год., у смислу става 3 § 4 и § 72 Инвалидског закона од 1929 год. — који је сад изложен у горњем ст. 4 овога параграфа, — а у вези прописа т. 6 чл. 6 Закона о таксама, на основу чл. 43 истог Закона, дало је ово објашњење :

„Да су молбе, којима се ради пријема инвалидске потпоре и помоћи, тражи преко надлежног суда оглашавање неког лица за несталог, као и решења суда, којима се дотично лице оглашава за несталог, ослобођене плаћања таксе. Али ако молиоц од тражења буде одбијен, решењем о одбијању има се до судити како такса за молбу тако и за решење“.

— У ст. 1 овога параграфа, а у његовој другој реченици, требало је рећи: да ће лицима која су после повраћаја војске... „као и онима ван земље, тећи тај рок...“, а не „уживаће тај рок“!

— Види § 67, 69—71, 74—78, 80, 81, 86, 87—114 и 121 ове Уредбе.

§ 69

1) Лице које подноси пријаву означиће у њој по могућству:

- а) годину и место рођења;
- б) место сталног становања у доба подношења пријаве;
- в) кад је ступило у кадар ради отслужења рока и у којој је јединици отслужило рок;
- г) у којој је јединици онеспособљено у рату;
- д) који су му били претпостављене старешине;
- ђ) кога је дана и месеца и године рањен, у којој борби, на коме положају, месту односно кад је примљен у болницу;
- е) у којој је болници лечен;
- ж) кад је као рањен напустио команду, и
- з) кад је због неспособности разрешен дужности.

2) У случају да о свему напред изложеном има и писмених доказа приложиће их уз пријаву.

3) Ако је подносилац пријаве жењен, поднеће:

- а) извод из протокола венчаних, а за децу, браћу и сестре извод из књиге рођених;
- б) уверење да су сви чланови породице, за које тражи права, живи и
- в) уверење о свом владању и имовном стању.

4) Породице, родитељи, браћа и сестре погинулих, умрлих, и несталих, подносе пријаву са истим подацима за лице од кога доводе право на заштиту по овој Уредби са назначењем, кога је дана и на коме положају погинуло или болницу у којој је умрло.

— За препоруку је да молилац да што тачније, и што потпуније податке, а нарочито да сам прибави што више потребних докумената, пошто ће му пред-

мет моћи пре и да буде решен, а он пре да дође до својих права по овој Уредби.

— Уколико моилац, подносилац пријаве нема потребних података или докумената, прибавља их првостепени инвалидски суд по службеној дужности.

— Право на пријаву не застарева, по овој Уредби.

— И пријаве, и сва ова документа ослобођена су свих такса и издају се бесплатно, с позивом на став 4 § 68 ове Уредбе.

— Види §§ 67, 68, ст. 2 § 70, 71, 80 и 86 ове Уредбе.

§ 70

1) Општинске власти односно Удружење ратних инвалида дужни су уобичајеним путем обавестити своје чланове о начину подношења пријаве и указивати им сваку помоћ да до својих права дођу.

2) У колико подносилац пријаве не би располагао са подацима или документима који се уз пријаву траже, првостепени инвалидски судови дужни су да најхитнијим путем прибаве податке и уверења која недостају.

= Потребне податке и документа прибавља првостепени инвалидски суд по службеној дужности, најхитније и најкраћим путем и без таксе.

— Ако општинске власти, односно удружења ратних инвалида пропусте наложену им дужност из става 1) овога параграфа, Законодавац није установио никакву санкцију. Али зато овде може доћи у примену § 86.

— Види §§ 67—69, 71 и 86 ове Уредбе.

Инвалидски судови

§ 71

О признању и губитку права на државну заштиту и помоћ решавају у првом степену судије појединци код окружних судова, а у другом и последњем степену Врховни инвалидски суд при Министарству социјалне политике и народног здравља, који по потреби може имати више одељења.

= Окружни судови — судија појединац — решавају, доносе решења, као првостепени инвалидски

судови: о признавању или губитку права на државну заштиту и помоћ свима лицима, којима иста даје ова Уредба. То је нарочито изложено у прописима §§ 5 и 7. Све пријаве, молбе, тражења, жалбе упућују се на адресу: Окружном суду, као Инвалидском суду... (ставити место, седиште окружног суда).

— Врховни инвалидски суд је другостепени инвалидски суд. Као такав решава и у последњем степену, што ће рећи: да се на његово решење не може, нема више коме жалити. Он је и независан, самосталан у своме раду и одлучивању, ма да његове судије поставља дискреционим правом Министар социјалне политике и народног здравља у споразуму са Министром правде. Само су његове канцеларије при Министарству социјалне политике и народног здравља, у његовој згради, од кога добија извесно административно особље, канцеларијски материјал и др. што је потребно за његов административни рад. Сва преписка се води непосредно, директно са Врховним инвалидским судом, који као такав и администрира, општи са другим судовима, надлештвима и установама.

— Врховни инвалидски суд је један за целу Краљевину.

— Седишта окружних судова, види при крају овог Зборника.

— По Инвалидском закону од 1925 год. решавао је у првом степену срески судија у покрајинама, где их је било (не среског суда на територији Србије, јер су тада били иследни органи), а где их није било, појединачни судија при првостепеном, окружном, котарском суду. По Инвалидском закону од 1929 год. решавали су инвалидски судови при штабовима дивизијских обласних команда. Суд се састојао из 3 члана — судије и деловође и решавао је колегијално само по формалним доказима, а не и по слободном убеђењу. Било је укупно 16 судова у целој држави.

— По Инвалидском закону од 1925 године, решавали су, у другом и последњем степену, виши инвалидски судови: у Београду (за Србију, Црну Гору и Војводину са Сремом), у Загребу (за Хрватску, Славонију и Словенију), и у Сарајеву (за Босну, Херцеговину и Далмацију). По Инвалидском закону од

1929 год. решavao је, у другом и последњем степену, такође Виши инвалидски суд, који је био један за целу Краљевину, био при Министарству социјалне политике и народног здравља, а имао више одељења. Састојао се из 6 чланова — судија и деловође.

— Види §§ 67—70, 71—79, 81—83, 84, 86, 116 и 120 ове Уредбе.

§ 72

1) Врховни инвалидски суд састоји се из ~~5~~ члана ~~које~~ поставља министар социјалне политике и народног здравља у споразуму са министром правде, из редова судија виших судова, претседника и судија окружних судова.

2) Најстарији судија по рангу истовремено је претседник суда односно одељења ако их има више.

3) Сваки члан суда има свог заменика, који мора испуњавати услове члана кога замењује. Заменици се постављају на исти начин.

4) Деловођу и остало административно особље Врховног инвалидског суда поставља министар социјалне политике и народног здравља.

5) Сва места у овим судовима имају се попунити из редова лица заштићених овом Уредбом, а у недостатку истих из редова бивших ратника, па тек из редова осталих лица.

— Чланови Врховног инвалидског суда морају бити из Касационог и Апелационог суда у Београду, (судије истих, а не и њихови претседници) и Окружног суда за град Београд и Окружног суда за округ београдски (и претседници и судије истих). Не долазе у обзир ни претседници, ни судије Трговачког суда или среских судова. Из кога ће суда и коју личност, с обзиром на ст. 5 овога параграфа, узети за члана или његовог заменика у Врх. инвалидском суду, дискреционо је право Министра социјалне политике и народног здравља, ма да постављење истих врши у споразуму са Министром правде. Постављење се врши решењем. Рок трајања није одређен, што значи да Министар може сменити, заменити судију кадгод нађе за потребно.

— Ранг се одређује према прописима § 102 Закона о чиновницима од 1931 год.

— Врховни инвалидски суд решава колегијално.

— Види §§ 71, 73—79, 81—83, 84 и 120 ове Уредбе.

§ 73

1) Ради једнообразне примене Уредбе, може претседник сваког одељења Врховног инвалидског суда заказати заједничку седницу свих његових одељења и судија, којој претседава најстарији по рангу претседник одељења. *Заједничка седница*

2) Одлуке, које буде донела таква седница, обавезне су за сва одељења Врховног инвалидског суда и све првостепене инвалидске судове.

— Ништа се не каже у овоме параграфу, али свакако: 1) да би општа седница Врховног инвалидског суда била пуноважна, када би истој присуствовали сви чланови (или њихови заменици) постојећих одељења; 2) да би се одлуке имале доносити већином гласова присутних чланова; 3) да се одлуке морају достављати: Министру социјалне политике и народног здравља, Министру финансија, одељењима Врховног инвалидског суда и свима првостепеним инвалидским судовима; 4) да се о овим седницама води засебан записник, који потписује претседник и сви присутни чланови.

— Ранг претседавајућег одређује се по општем пропису из § 102 Закона о чиновницима од 1931 год.

— Види §§ 71, 72, 74—79, 81—83 и 86 ове Уредбе.

§ 74

1) Кад првостепени инвалидски суд прими пријаву расправе да ли је надлежан. Ако би нашао да није надлежан, упутиће пријаву надлежном суду и о овоме извести заинтересовано лице.

2) У случају сукоба надлежности, Врховни инвалидски суд донеће одлуку који је суд надлежан и истовремено доставити му инвалидски предмет.

— Одлука Врховног инвалидског суда о надлежности, обавезна је за првостепени инвалидски суд.

— Види §§ 67—70, 71, 75—79, 81—83 и 86 ове Уредбе.

Чланови Врховног инвалидског суда морају бити из Касационог и Апелационог суда у Београду, (судије истих, а не и њихови претседници) и Окружног суда за град Београд и Окружног суда за округ београдски (и претседници и судије истих). Не долазе у обзир ни претседници, ни судије Трговачког суда или среских судова. Из кога ће суда и коју личност, с обзиром на ст. 5 овога параграфа, узети за члана или његовог заменика у Врх. инвалидском суду, дискреционо је право Министра социјалне политике и народног здравља, ма да постављење истих врши у споразуму са Министром правде. Постављење се врши решењем. Рок трајања није одређен, што значи да Министар може сменити, заменити судију кадгод нађе за потребно.

§ 75

1) Важност и вредност прикупљеног доказног материјала цени суд по слободном убеђењу. Свако решење мора бити образложено и снабдевано поуком у погледу употребе жалбе.

2) Решења Врховног инвалидског суда доносе се већином гласова.

= Пошто су у питању приватно-правни односи, то се оцена доказног материјала има да цени аналогно одредби § 368 Законика о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступак), а не аналогно одредби § 274 Кривичног судског поступка.

— Види §§ 67—70, 71, 74, 76—78, 81—83, 84 и 86 ове Уредбе.

§ 76

1) Против решења првостепеног инвалидског суда заинтересовано лице може поднети жалбу у року од 30 дана од пријема решења.

2) Жалба је благовремена, ако је у предвиђеном року предата лично или преко поште на рецелпис суду или Врховном инвалидском суду против чијег се решења жали.

3) У рок се не рачуна дан када је решење уручено, а ако последњи дан рока пада у дан кад суд не ради, онда се као последњи дан има рачунати први радни дан суда.

= Само заинтересовано лице т. ј. лице о чијим се правима по овој Уредби ради, или старалац за децу и друга лица под старатељством, може да поднесе жалбу на решење првостепеног инвалидског суда. Не може је поднети ни које друго лице, нити установа. Ови то могу учинити тек кад решење, о коме се ради, постане правноснажно, па се користе прописима за обнову поступка — §§ 81 и 83.

— Ако се жалба не поднесе у року од 30 дана од дана пријема решења, онда је она *неблаговремена* и суд ће је одбацити, не сме је узети у разматрање, а донето ожалбено решење ће се оснажити, биће правноснажно. Сматра се као да жалба није ни подношена.

— Жалба и сви прилози уз исту не подлеже плаћању таксе — ст. 4 § 68.

— Ако се жалба упути другом, *ненадлежном* суду, исти ће је примити, завести и одмах доставити надлежном суду, али рок од 30 дана тече у сваком случају од дана пријема ожалбеног решења до предаје жалбе надлежном инвалидском суду при окружном суду. (Место његово види се из самог решења са којим се није задовољно). Ако сад жалба ипак не стигне о року код надлежног суда, све последице сноси лице о чијим се правима ради у ожалбеном решењу.

— Пропис ст. 2 овога параграфа није потпуно јасан, ма да је овде једна новина: жалба се може у одређеном року *предати* и Врховном инвалидском суду, а не само инвалид. суду на чије се решење *изјављује* жалба.

— Види §§ 68, 71, 74, 75, 77, 78, 81—83, 86, 115—121 и 133 ове уредбе.

§ 77

Првостепени инвалидски судови достављају Врховном инвалидском суду по званичној дужности све предмете по којима је досуђена инвалиднина или неко право по овој Уредби, а друге предмете само по жалби заинтересованог лица, и то све по истеку рока за жалбу.

= Ако је првостепени инвалидски суд досудио макакво право по овој Уредби, *мора* то решење по званичној дужности *одмах доставити*, по истеку рока за жалбу — Врховном инвалидском суду, било да има жалбе заинтересованог лица или не. Све друге предмете доставиће Врховном инвалидском суду само ако има жалбе заинтересованог лица и то одмах по истеку рока за жалбу.

— Види §§ 67—70, 74—76, 78, 79, 81—83, 86, 115—133 ове Уредбе.

§ 78

1) Врховни инвалидски суд *недовољно извиђене предмете враћа на дослеђење*, иначе решење *оснажава*, *поништава* или *преиначав*. Овај суд може и без жалбе решење *преиначити* у корист инвалида.

2) Свако решење првостепеног суда дужан је Врховни инвалидски суд свестрано размотрити, без обзира да ли има жалбе или не.

— У објашњењима уз § 77 ове Уредбе речено је : која се све решења, предмети, кад и како достављају Врховном инвалидском суду.

— Одлука Врховног инвалидског суда обавезна је за првостепени инвалидски суд.

— Овом Уредбом дата је још једна новина : Врховни инвалидски суд може решење првостепеног инвалидског суда да преиначи у корист инвалида и сваке друге ратне жртве (§ 5) и без жалбе лица на које се односи решење, само ако утврди : да на нешто по овој Уредби има право, а првостепени инвалидски суд му то није признао, досудио, било све, потпуно или једним делом; дакле, не све на шта по овој Уредби има право. Тежња је законодавца : да све ратне жртве добију све оно, што им је прописао овом Уредбом. Зато је овде и учињен изузетак од општег правила, усвојеног у приватном праву, по коме се одлуке могу преиначити у корист странке само у случају ако је странка била незадовољна одлуком власти, па је због тога употребила правни лек.

— Види §§ 67—70, 71, 74—77, 79, 81—83, 84, 86, 115—133 ове Уредбе.

§ 79

Свако своје решење Врховни инвалидски суд доставља у потребном броју примерака Министарству социјалне политике и народног здравља и заинтересованом лицу у препису.

— Врховни инвалидски суд ће свако своје решење, којим је досудио само инвалиднину или инвалиднину и додатке, израђивати у пет примерака, од којих ће: три примерка достављати Министарству социјалне политике и народног здравља (Инвалидско одељење), један примерак слати, уз односна акта, надлежном окружном суду као инвалидском суду, а један примерак ће задржавати за своју Архиву, као

концепт. Од примљена три примерка, Министарство ће, — пошто потребно буде разведено кроз Општи и Специјални инвалидски контролник у Инвалидском одељењу, — два примерка достављати своме Отсеку рачуноводства, који ће издавати налог надлежној финансијској дирекцији за исплату — прилажући јој и оба примерка примљеног решења, док ће се трећи примерак задржавати у Инвалидском одељењу, ради евиденције и увођења у статистичке податке. Финансијска дирекција, чим прими предмет (налог за исплату и два примерка решења) од Министарства соц. политике и народног здравља (Отсек рачуноводства), одмах ће и најхитније обавити све формалности око исплате, па ће потом један примерак решења Врховног инвалидског суда предати уз потврду пријема истога и тачно означеног датума, заинтересованом лицу, а други примерак задржати за своју Архиву. Исти је поступак и кад Врховни инвалидски суд преиначи решење првостепеног инвалидског суда, којим је извесно лице одбијено, па досуди. У случају одбијања, решење Врховног инвалидског суда израђује се у три примерка, од којих се два примерка шаљу, уз остала акта, надлежном првостепеном инвалидском суду, а трећи задржава за Архиву. Окружни суд као инвалидски суд предаје сад један примерак решења одбијеном лицу, и то надлежним путем и прописаним начином. Поништена решења израђују се у два примерка : један се шаље, уз акта, првостепеном инвалидском суду на даљи поступак, а други задржава за Архиву Врховног инвалидског суда.

— Види ст. 4 § 68 и §§ 75, 78, 84 и 86 ове Уредбе.

Комисија за преглед инвалида

§ 80

1) У седишту сваког војног округа постоји инвалидска комисија за преглед лица, код којих се има утврдити неспособност за привређивање а по том висина процента неспособности.

2) Инвалидску комисију састављају, командант војног округа или његов помоћник, његов ађутант као деловођа, један војни

и један грађански лекар, од којих је један по могућству хирург. Грађанског лекара одређује министар социјалне политике и народног здравља, а војног командант места.

3) Противу одлуке ниже лекарске комисије заинтересовано лице може поднети жалбу Вишој инвалидској комисији у року од 30 дана по пријему лекарског уверења.

4) И без жалбе заинтересованог лица, имају се предмет и лице упутити Вишој инвалидској комисији, ако су у првој комисији мишљења лекара подељена, и њено је решење коначно.

5) Виша инвалидска комисија образује се код команде дивизијске области. Вишу инвалидску комисију састављају: помоћник команданта дивизијске области или његов заступник, два војна лекара и један грађански, од којих један мора бити хирург. Грађанског лекара одређује министар социјалне политике и народног здравља, а војне лекаре командант дивизијске области.

6) Лице које иде на лекарско-комисијски преглед има права да собом поведе свог лекара или донесе његово писмено мишљење. Усмене и писмене исказе тог лекара комисије морају узимати у обзир и приложити их осталим својим актима.

7) Душевно оболеле и оне ратнике који су у државним болницама и санаторијумима прегледа комисија, у коју улази управник са два лекара које он одреди и један претставник месне управне или општинске власти. Комисија шаље свој извештај надлежној команди војног округа.

8) Ако комисија приликом прегледа пријављеног ратника нађе да је потребно, ради одређивања тачне дијагнозе, посматрати га, или да буде прегледан од лекара специјалисте, упутиће га у најближу сталну војну или државну грађанску болницу у којој има таквих специјалиста. Трошкови око пута ових лица и њиховог бављења у болници падају на терет Народног инвалидског фонда.

9) Инвалидске комисије раде по Правилнику о прегледу лица заштићених овом Уредбом и по Упутствима за утврђивање неспособности за привређивање ових лица. Правилник и Упутства прописује министар социјалне политике и народног здравља.

— *Инвалидска комисија* (првостепена или нижа), састављена према ставу 2 овога параграфа, постоји при свакој команди војног округа. Решење о образовању исте доноси Командант војног округа. Ова Комисија, по извршеном прегледу, утврђује неспособност за привредни рад (дијагнозу) и одређује проценат те неспособности према Правилнику о пре-

гледу лица заштићених овом Уредбом и Упутствима за утврђивање неспособности за привређивање ових лица.

— *Жалба* против одлуке инвалидске комисије — „ниже лекарске комисије“, предаје се, — у року од 30 дана по пријему лекарског уверења, — Команданту војног округа чија је инвалидска комисија и донела решење, издала лекарско уверење, противу кога се жали. Жалба се, у одређеном року у смислу прописа ст. 2 и 3 § 80 о. У. предаје или лично или преко поште на рецелп и не подлежи такси, док се поштанска такса мора платити. Команда војног округа здружује молбу са свима односним актима, која су код ње по питању жалиоца, па спроводи предмет на даљи рад претпостављеном Команданту дивизијске области.

— *Виша инвалидска комисија* (другостепена и последња), са саставом према ставу 5 овога параграфа, постоји при свакој команди дивизијске области. Решење о образовању исте доноси Командант дивизијске области. Овде Законодавац није решио питање: шта ће бити ако се гласови чланова комисије (4) поделе на равне делове, на пола и пола?

— Пропуштени, изгубљени рок од 30 дана, повлачи правноснажност (извршност) решења инвалидске комисије, против кога сад нема више правног лека т. ј. не може се ништа учинити.

— За преглед је надлежна она инвалидска комисија на чијој територији војног округа живи лице које тражи преглед, одн. које се упућује на преглед, у колико није случај из ст. 7 овога параграфа.

— Види §§ 5, 6, 42, 43, ст. 4 § 68, 80, 86 и 118 ове Уредбе; Правилник и упутство за утврђивање неспособности — према ст. 9 § 80, као и пропис § 131. Затим, при крају овога Зборника: Седишта команди војних округа и команди дивизијских области.

Обнова поступка

§ 81

1) После извршног решења о досуђеним правима може заинтересовано лице односно власт тражити обнову поступка:

а) кад се накнадно поднесу нови докази за стицање или губитак права на инвалиднину односно повећања, а ови докази

до завршетка ранијег поступка нису били познати ;

б) кад се личном инвалиду стање здравља толико погорша од узрока због којих је оглашен за инвалида да има право на повећање инвалиднине.

2) Захтев за обнову поступка мора се поднети у року од године дана, од када се сазнало за разлог због којег се тражи обнова поступка.

3) Додељена инвалиднина по обнови поступка тече заинтересованом лицу од дана поднетог захтева.

4) Министар социјалне политике и народног здравља може, без обзира на рок, под горњим условима, тражити поновно суђење у корист или на штету заинтересованог лица.

— Да се може тражити обнова поступка (поновно суђење) услови су : 1) да извесно лице има већ правноснажно, извршно решење инвалидског суда : било о признатим правима по овој Уредби, па сад та права да треба у нечему умањити или повећати, било о одбијању од свих или појединих права, па да се сад може доћи до истих делимично или потпуно ; 2) да се имају нови докази за стицање или губитак права по овој Уредби ; 3) да ти нови докази, а до свршетка ранијег поступка коме је следовало решење које се има мењати, нису били познати ; и 4) да се тај захтев (молба) поднесе надлежном првостепеном Инвалидском суду у међувремену, у року од 365 дана од када се сазнало за разлог због кога се тражи обнова поступка (не од када се добило правноснажно решење, које треба исправљати, као што је било по досадањем Инвалидском закону).

— Рок од 365 дана важи за сва физичка и правна лица (лица заштићена овом Уредбом, стараоци; инвалидска удружења, пореске управе, финансијске дирекције, општине и т. д.), осим за Министра социјалне политике и народног здравља који може, — али и он само под istim, горњим условима, али без обзира на сваки рок, — увек да тражи обнову поступка било она у корист или на штету извесног лица.

— С обзиром на ово неограничено право Министра у односу на време, сва лица, као и државне и самоуправне власти, који сматрају да је инвалидски суд био погрешно при оцени раније поднетих доказа, или је некога неоправдано одбио од тражења, или је

погрешно одредио трајање инвалидских припадности и т. д., а изгубила су рок од 365 дана, могу се обратити молбом Министру социјалне политике и народног здравља : да у конкретном случају тражи обнову поступка, т. ј. поновно суђење код надлежног инвалидског суда.

— У ст. 4 овога параграфа се не говори : од када одлука производи правну последицу ? Свакако да би се имало узети, било да је захтев управљен на корист или на штету заинтересованог лица, да правна последица има тећи од онога времена, када је евентуална повреда материјалног закона наступила, односно од онога времена, када је релевантна чињеница постала.

— Под новим доказима разумети : доказе и доказна сретства (уверења, објаве, изводе рођених и т. д.), која суд није имао при доношењу свога решења, а које би се сада имало да исправи — за стицање, повећање или губитак права.

— Код личних ратних инвалида, који би тражили обнову поступка ради повећања инвалиднине као последице погоршања здравља — и то само од узрока због којих су оглашени за инвалиде (не и за нешто друго, ново), где треба разумети и последице, а свакако и непосредне компликације у вези са њима, — нов доказ за обнову поступка, као претходна радња, био би нови инвалидски лист издат од надлежне инвалидске комисије у коме би дотадањи проценат неспособности био повећан бар за 10% (§ 80 у вези са § 43). И умрлица ратног инвалида од I до VII групе закључно (§ 52) је нов доказ за тражење његове породице или родитеља на инвалиднину.

— У случајевима обнове поступка Инвалидски суд има ставити у диспозитиву нове одлуке, којом је нешто досудио или изменио : да се тим новим решењем замењује раније донето правноснажно решење.

— Ново досуђена инвалиднина тече, исплаћује се од дана кога је захтев за обнову поступка предат надлежном првостепеном инвалидском суду.

— Захтев за обнову поступка мора се поднети у року од године дана али, код питања настале промене — снижења порезе (§ 121 у вези на пр. са

принадлежностима из §§ 48 до 52 закључно) или доходка (§ 47), тај рок почиње тећи од дана када је то снижење саопштено заинтересованом лицу, односно од момента кад је заинтересовано лице могло сазнати за то снижење.

— Види §§ 6, 44—52, 53—58, 60, 63, 67—70, 71—80, 82, 83, 86, 115—133 ове Уредбе.

§ 82

Погрешке у писању, као и друге очевидне нетачности у решењу или његовим преписима, може у свако време исправити суд који је донео решење.

— Молба се доставља оном инвалидском суду, који је донео решење у коме се (у оригиналу или препису) поткрала грешка у писању, у рачунању или у каквој другој очевидној нетачности. Молба се подноси без таксе, а рок за њено подношење није ограничен.

— Види ст. 4 § 68 и §§ 71 и 72 ове Уредбе.

§ 83

1) Захтев за обнову поступка подноси се надлежном првостепеном инвалидском суду. Ако овај суд није донео прво решење по предмету за које се обнова поступка тражи, он ће по званичној дужности добавити односна акта од суда који је прво решење донео.

2) Ако суд уважи захтев за обнову поступка, онда ће истим решењем расправити и о главном тражењу подносиоца. Донето решење суд ће доставити подносиоцу, министру социјалне политике и народног здравља и заинтересованом лицу, који имају право жалбе сходно § 76 ове Уредбе, а по истеку рока за жалбу послаће све списе Врховном инвалидском суду на разматрање и коначно решење.

— У истоме решењу, а кад уважи захтев за обнову поступка, првостепени инвалидски суд прво то констатује, па расправља о главном тражењу. Оваква решења се достављају : 1) подносиоцу захтева за обнову поступка, који не мора бити истовремено и лице на кога гласи предметно инвалидско решење ; 2) Министру социјалне политике и народног

здравља ; и 3) заинтересованом лицу, које може да је истовремено и подносилац захтева, а на кога у сваком случају гласи предметно инвалидско решење. Ако је подносилац захтева истовремено и заинтересовано лице, онда само њему и Министру. Сви имају право жалбе у року од 30 дана од дана пријема тога решења.

— Кад суд не уважи захтев за обнову поступка, већ исти одбије, онда своје образложено решење о томе доставља само подносиоцу захтева за обнову поступка. На ово се решење такође може изјавити жалба у смислу §§ 76 и 77.

— „По истеку рока за жалбу . . .“, у ст. 2 овога параграфа, разумети : без обзира да ли на то решење постоји или не постоји жалба, што је у духу прописа § 77.

— Види §§ 67, 68, 71, 74—78, 81, 82, 86 и 121 ове Уредбе.

ИНВАЛИДСКЕ УПРАВНЕ ВЛАСТИ

Министарство социјалне политике и народног здравља

§ 84

1) Министарство социјалне политике и народног здравља организује и води врховни надзор над свеукупним државним, друштвеним и приватним старањем за лица заштићена овом Уредбом.

2) У том циљу оснива се у овом Министарству „Инвалидско одељење“, са потребним бројем отсека које образује и укида министар социјалне политике и народног здравља.

3) У надлежност и делокруг Инвалидског одељења спада :

а) израда правилника, наредба и упуштава за правилно и једнообразно примењивање законских прописа ;

б) надзор над радом подручних инвалидских органа, завода и Удружења ратних инвалида, а преко ресорних министарстава и осталих власти, које су позване да сарађују на извршењу ове Уредбе ;

в) давање мишљења и предлога за законодавне и управне мере у корист лица заштићених овом Уредбом ;

г) одржавање везе и сарадње са властима, савезима удружења, градова, комора, корпорацијама радничког осигурања у земљи, као и са инвалидским добротворима у иностранству по инвалидским пословима ;

д) старање за оснивање и издржавање потребних установа из средстава за лечење, апаратисање, стручну обуку, пролазно и доживотно збрињавање лица заштићених овом Уредбом;

ђ) статистика, евиденција уживалаца инвалидских припадности, обавештавање државних власти и јавности и годишњи извештај о стању и потребама ратних жртава у целој земљи;

е) старање за наша ратничка гробља, костурнице и споменике изван државе у споразуму са Министарством правде;

ж) припремање и извођење споразума о узајамном помагању наших ратних жртава у иностранству и страних код нас, и

з) извршење одлука Управног одбора Народного инвалидског фонда.

— Министарству припада организација, иницијатива спровођења координације и кооперације, уз врховни надзор, па било да се тиче старања државних установа, тела и органа, било самоуправних, инвалидских друштава и приватне иницијативе.

— Према тач. ђ) става 3 овога параграфа, Инвалидско одељење сада мора да води статистику и евиденцију ратних жртава (§ 5), које су под државном заштитом, односно под заштитом ове Уредбе, што је веома потребно и врло важно.

— Одредба тач. з) става 3 овога параграфа је излишна, пошто по садањој стилизацији Уредбе: Народни инвалидски фонд је потпуно самостална установа, којом управља његов Управни одбор. Фонд је само под надзором Министра социјалне политике и народног здравља (ст. 3 § 88 у вези са §§ 89 и 97, т. в) § 98 и ст. 1 § 101). Према томе, Министарство и Управни одбор Народного инвалидског фонда морају да буду у најтежњој вези и сарадњи, јер се рад другојачије не може ни замислити.

— Види §§ 12, 18, 26, 27, 29, 34, 65, 72, 79, 81, 85—87, 88, 95, ст. 3 и 6 § 97, 101, 107, 108—113 и 130 ове Уредбе.

Краљевске банске управе и Управа града Београда

§ 85

На подручју бановине стара се бан, а на подручју Управе града Београда управник, да се на њиховом подручју правилно примењују законски прописи о лицима заштићеним овом Уредбом

и наредбе Министарства социјалне политике и народног здравља. Код одељења за социјалну политику и народно здравље горе споменутих власти оснива се нов инвалидски отсек са делокругом:

а) да на своме подручју по одобрењу Министарства социјалне политике и народног здравља сам и у заједници са државним и самоуправним надлештвима и Инвалидским удружењем, задругама и инвалидским добротворима, оснива и одржава потребне установе, средства за лечење, апаратисање, стручну обуку, пролазно и доживотно збрињавање лица заштићених овом Уредбом и води надзор над њиховом управом и радом;

б) да се стара о правилном извршењу ове Уредбе, о упославању и привредном јачању лица заштићених овом Уредбом, у колико је за то надлежан;

в) да води евиденцију и настојава да се повластице и одобрења, о којима је реч у § 39, као и дозволе, новчане и друге помоћи итд. дају лицима или удружењу које штити ова Уредба, у колико је за то надлежан;

г) да за лица заштићена овом Уредбом даје мишљења код добијања зајмова;

д) да води надзор над непокретностима, задужбинама, приходима и другим средствима, која су искључиво или првенствено одређена за лица заштићена овом Уредбом на њиховом подручју;

ђ) да води надзор над свршавањем послова, које на њиховом подручју по овој Уредби обављају одбори Удружења ратних инвалида;

е) да се стара преко надлежних власти, да се на њиховом подручју уредно прикупљају приходи за Народни инвалидски фонд;

ж) да подноси жалбе или тражи поновни лекарски преглед и поновно суђење у корист или на штету заинтересованог лица преко Министарства социјалне политике и народног здравља, кад за то постоје законски разлози;

з) да надлежним властима оптужује јавне службенике и приватна лица, која би се огрешила о ову Уредбу, и

и) да Министарству социјалне политике и народног здравља подноси све податке за годишњи извештај, статистику и за обавештавање надлежних власти и јавности о стању и потребама ратних жртава на њиховом подручју.

— Види §§ 12, 14, 18, 26, 27, 29, 33, 34, 39, ст. 4 § 68, 71, 80, 81, 84, 86—88, 90, 91, 93, 95, 109 и 114 ове Уредбе.

Сарадња осталих власти и установа

§ 86

1) Све власти, установе и предузећа дужне су да сарађују на извршењу ове Уредбе и на основу исте издатих уредаба, правилника, наредаба и упуштава.

2) Сви послови по овој Уредби имају се сматрати као хитни и отправљати најбрже. Лице, које би се о ово огрешило, казниће се и новчаном казном до 5.000.— динара у корист Народног инвалидског фонда.

— *Казну изриче Министар социјалне политике и народног здравља на тужбу територијално надлежне Краљ. банске управе, одн. Управе града Београда (§ 85). Иницијативу може дати свако лице, а нарочито оно које је заштићено овом Уредбом, као и инвалидско или које друго удружење или установа.*

— Види ст. 4 § 68, §§ 70—72, 80, 81, 84, 85, 87, 88, 95, 101 и 114 ове Уредбе.

Сарадња удружења ратних инвалида

§ 87

1) Министарства, банске управе, Управа града Београда, срепска начелства, и општинске власти дужни су, пре доношења важнијих одлука о заједничким правима и интересима лица заштићених овом Уредбом, затражити усмено или писмено мишљење одбора Удружења ратних инвалида на свом управном подручју.

2) Предње важи нарочито за израду разних уредаба и правилника за оснивање и управљање разних инвалидских завода, за привредно јачање и социјално збрињавање лица заштићених овом Уредбом.

3) Сем тога у споразуму са Средишним одбором Удружења ратних инвалида, поверавају се његовим обласним односно средским или месним одборима следећи послови:

а) прикупљање статистичких података о бројним, породичним, моралним, културним, здравственим, просветним, привредним и социјалним приликама лица која живе на њиховим подручјима, а заштићена су овом Уредбом;

б) прикупљање и чување од заборавља имена, дела, слика и других података лица, која су умрла или онеспособљена у служби Отаџбине у ослободилачким ратовима од 1912 до 1918, па и пре и после тих година;

в) писање, примање, упућивање и спровођење на надлежно место пријава, молби, решења, одлука, саопштења, жалби и других претставки о стицању, уживању или губитку разних права, повластица и помоћи, која се односе на поједина лица заштићена овом Уредбом;

г) евиденција о променама које утичу на уживање, губитак или смањивање инвалиднине или додатка за поједина лица;

д) старање за прикупљање разних прихода за Народни инвалидски фонд;

ђ) прикупљање свих података, доказа, уверења итд. код свих јавних власти, која су потребна за стицање или уживање права, повластица и помоћи по овој уредби;

е) евиденција свих служби, радних места и повластица итд., која су на њиховом подручју искључиво или првенствено за лица заштићена овом Уредбом намењена, и

ж) да врше све остале послове, које им буду повериле јавне власти или Управа Народног инвалидског фонда.

— Ово је *новина* у инвалидском законодавству: сарадња самих ратних инвалида и осталих лица заштићених овом Уредбом, са државним и самоуправним властима, установама и т. д. Она је и потребна и умесна, јер ће баш сами инвалиди имати највише интереса да се ове одредбе правилно, тачно извршују, а они да буду драгоцени сарадници установама, којима је поверено старање о лицима заштићеним овом Уредбом.

— Види §§ 5, 7, 34, 39, 40, ст. 2 § 66, 70, 71, 80, 81, 84—86, 88, 91, 108—111, ст. 1 и 2 а нарочито 3 § 112; § 113 и ст. 1, а нарочито ст. 2 § 114 ове Уредбе.

Народни инвалидски фонд

§ 88

1) При Министарству социјалне политике и народног здравља постоји Народни инвалидски фонд.

2) Фонд је правно лице, које може стицати права и на себе примати имовинске обавезе.

3) Фондом управља његов управни одбор, под надзором министра социјалне политике и народног здравља.

4) Седиште фонда је у Београду.

5) Фонд има свој печат, у коме је државни грб са натписом „Народни инвалидски фонд“.

= Народни инвалидски фонд установљен је чл. 87 Инвалидског закона од 1925 год., а постојао је и по Инвалидском закону од 1929 год. — § 86. По Закону о потпори војних инвалида од 8 јула 1878 год. био је основан „Фонд за војне инвалиде“, који је целокупан утрошен 1934/35 год. (око 20 милиона динара) за изградњу Инвалидског дома Витешког Краља Александра I Ујединитеља, у Београду (преко пута Железничке станице).

— Народни инвалидски фонд је потпуно самостална установа, којом управља његов Управни одбор. Овај Фонд је сада само под надзором Министра социјалне политике и народног здравља, те зато и због нераздвојних органских веза са радом Инвалидског одељења, седиште му је у Београду.

— Фонд администрира потпуно самостално (§§ 89, 98 и ст. 2 § 106), под потписом свога Претседника Управног одбора, а има и свој печат (штамбил, жиг). Пред властима и трећим лицима, Фонд представљају и обавезују заједно Претседник и један члан Управног одбора, кога одбор одреди. Они се јављају, по правилу, и као наредбодавци (§ 100).

— Види §§ 89—107 и ст. 3 § 133 ове Уредбе, као и Правилник о организацији и пословању Народног инвалидског фонда издат на основи § 107 исте Уредбе.

§ 89

1) Народни инвалидски фонд има задатак, да у новцу и стварима прикупља средства, која су преко и изван државног буџета потребна за старање око лица заштићених овом Уредбом и иста троши на потребе и у границама предвиђеним овом Уредбом.

2) У том циљу фонд :

- а) прикупља прилоге у новцу и стварима, као и све приходе, како редовне (предвиђене овом Уредбом), тако и ванредне и случајне приходе;
- б) искоришћује своја права по овој Уредби;
- в) закључује зајмове, и
- г) извршује расходе предвиђене овом Уредбом.

= Сретства Народног инвалидског фонда смеју се трошити само на потребе и у границама предвиђеним у овој Уредби (§§ 91 и 93), те зато његови и расходи, као и приходи, подлежу одредбама Закона о државном рачуноводству и Закона о Главној контроли, као и прегледу Главне контроле и визи њених органа (§ 101).

— Народни инвалидски фонд има свој капитал (§ 92) и своје приходе (§ 90), који имају текуће рачуне код Државне хипотекарне банке (§ 94). Своје Благогајне нема, већ само режисерство. Налози за исплату дају се (већи) или Државној хипотекарној банци или (мањи) Поштанској штедионици, код које има свој чековни рачун, на који пребацује новац за исплате од онога који је код Државне хипотекарне банке.

— Службена саопштења Народни Инвалидски фонд објављује преко недељног листа „Ратни инвалид“ (посебни прилог), који издаје Средишни одбор Удружења ратних инвалида у Београду (тач. д) § 109).

— Види §§ 88, 90—107, 109 и ст. 3 § 133 ове Уредбе.

§ 90

Приходе Народног инвалидског фонда сачињавају :

- а) приход од капитала;
- б) приход по чл. 4 и 5 Закона о исплати ратне штете;
- в) 3% чистог прихода сваког кола Државне класне лутрије;
- г) приход по чл. 99а Закона о државном рачуноводству;
- д) салдо неугрошених прихода досадашњег Народног инвалидског фонда на дан ступања на снагу ове Уредбе;
- ђ) приходи досадашњег Народног инвалидског фонда неприкупљени до дана ступања на снагу ове Уредбе;
- е) инвалидске принадлежности које застаре;
- ж) приходи од задужбина, наслеђа, завештања, повеља, спомен-књига итд.;
- з) добровољни прилози и поклони намењени потпомагању инвалида, ако не улазе у капитал фонда;
- и) приходи који другим законима буду додељени овом фонду;
- ј) субвенција јавних тела;
- к) новчане казне по овој Уредби;

л) инвалидске маркице (од писмоносног промета у унутрашњем саобраћају) по одобрењу министра пошта, телеграфа и телефона и министра финансија; и

љ) разни други приходи.

— По чл. 4 Закона о исплати ратне штете досуђене по Уредби о накнади штете од 30-VI-1920 год., са доцнијим њеним изменама и допунама, од 29-XI-1922 године, застарели интерес и застареле суме за наплату извучених амортизованих обвезница припадају „Фонду ратних инвалида.“

— По чл. 5 истог Закона, касе код којих буду исплаћивани згодитци, имају у року од месец дана послати Генералној дирекцији државних дугова одбијених 10% од згодитака, као и све неподигнуте згодитке, у року од године дана, за Фонд ратних инвалида.

— Народни инвалидски фонд, у односу на друге параграфе ове Уредбе, има право на: 1) уплате и казне — § 34; 2) евент. повластице из § 29, према ст. 5 истог; 3) бесплатну возњу за чланове — тач. а) ст. 2 § 42; 4) инвалиднину лица која је се одрекну — § 61 у вези са § 102; и 5) део инвалид. принадлежности смештених инвалида у домове — ст. 3 § 65.

— Види: одредбу § 99 а Закона о државном рачуноводству у вези са чл. 58 Правилника за извршење одредаба из одељка „Б“ уговори и набавке Закона о државном рачуноводству; Правилник о организацији и пословању Народнoг инвалидског фонда, издат на основи § 107 ове Уредбе, као и тач. е) ст. 1 § 85, тач. д) и з) ст. 3 § 87; §§ 88, 89 и 91—106 ове Уредбе.

§ 91

Приходи инвалидског фонда употребљаваће се за:

а) оправку и закупе зграда намењених на потребе предвиђене овом Уредбом;

б) уређење и све остале потребе завода и установа за лечење, опорављење, апаратисање, пролазних азила и домова за смештај неспособних лица заштићених овом Уредбом;

в) помоћ здравственим задругама или другим установама за лечење лица заштићених овом Уредбом;

г) давање помоћи у новцу и стварима лицима заштићеним овом Уредбом, у циљу стварања или јачања самосталног привредног рада;

д) помагање наших ратних жртава изван наше државе и страних код нас;

ђ) субвенције Удружењу ратних инвалида за његове циљеве;

е) помоћно особље и материјалне издатке инвалидских судова и других установа, које раде на пословима предвиђеним овом Уредбом, у колико за њихово покриће нису довољни редовни буџетски кредити, и

ж) остале трошкове који су неопходни у вези са увођењем и извршењем ове Уредбе, као и за обављање специјалних и ванредних послова, (као на пример: издаци за седнице по § 99 ове Уредбе, израде законских пројеката, правилника, научних радова из области инвалидског права, буџета и завршног рачуна и путних трошкова у земљи и иностранству за вршење службе по овој Уредби).

— Народни инвалидски фонд даје, у односу на друге параграфе ове Уредбе: 1) болницама и т. д. за подмиривање трошкова лечења — т. 2 § 13; 2) помоћи за лечења код куће — ст. 3 § 13; 3) помоћи за оснивање самосталних радњи и побољшање, јачање привредног положаја — ст. 1 § 27 и ст. 1 § 36; 4) доприносе за издржавање — ст. 3 § 104; и 5) покрива све издатке по овој Уредби (§§ 18, 21, 44, 45, 47—52, 66, 71, 72, 80 и т. д.) у колико су недовољно предвиђени у државном буџету — ст. 3 § 133.

— Сви документи издавања морају бити саображени односним прописима Закона о државном рачуноводству и Закона о Главној контроли, јер подлеже прегледу Главне контроле и визи њених органа (§ 101).

— Види још и ст. 3 § 9, ст. 1 § 27, § 29, §§ 88—91, 92—100, 102—107, 111 и 130 ове Уредбе.

§ 92

Капитал Народнoг инвалидског фонда по овој Уредби је:

а) основни капитал у новцу и хартијама од вредности до садањег Народнoг инвалидског фонда;

б) потраживање досадањег Народнoг инвалидског фонда у колико до ступања на снагу ове Уредбе остану ненаплаћена,

као : разне позајмице, аконтације, откупи инвалиднине, ненаплаћена оштећења досадањег Народног инвалидског фонда итд.;

в) капитали који фонду буду поклоњени или их фонд буде стекао;

г) суме инвалидских принадлежности којих се извесна лица за једно одређено време или доживотно одрекну у корист фонда, и

д) вишак прихода над расходима на крају сваке рачунске године.

— Види § 61 у вези са т. б) § 102, §§ 88—91 (и објашњења уз исте), као и 93—107 ове Уредбе.

§ 93

Капитал Народног инвалидског фонда може се употребити највише до 50% за :

а) градњу, проширење и преправке зграда намењених за потребе предвиђене овом Уредбом;

б) давање зајмова уживаоцима инвалидских принадлежности на основу залоге инвалиднине, а код зајмова већих од 5.000.— динара још и на залогу државних хартија од вредности или непокретно имање дужника;

в) куповину непокретности, и

г) давање зајмова привредним инвалидским задругама на подлози државних хартија од вредности или непокретног имања.

— Само до половине капитала може се употребити и то само на сврхе овде поменуте. Стање се свакако узима на дан 1 јануара оне године у којој се издаци чине.

— Види §§ 40 у вези са 111 ; 63 и 64, ст. 1 § 65, 88—92, 94, 95 (нарочито ст. 3), 96, 97—107 и 111 ове Уредбе.

§ 94

Готов новац Народног инвалидског фонда чуваће се код Државне хипотекарне банке.

— Види §§ 88—93, 95 (ст. 3), 96, 97—100, 101 (ст. 2 и 3), 106 и 107 ове Уредбе.

§ 95

1) У својину Народног инвалидског фонда ступањем на снагу ове Уредбе прелазе :

а) непокретности досадањег Народног инвалидског фонда;

б) државне зграде, заводи и сав њихов инвентар непокретности, и то :

Ортопедски завод у Београду;

домови за следе у Земуну;

санаторијум за туберкулозне у Сурдулици;

радионица протеза у Загребу, Љубљани (у колико је државна својина) и Требињу, и Инвалидски дом у Нашицама;

в) зграде, заводи и непокретности, које припадају држави, бановинама или бившим комисијама, повереништвима за враћајуће се војнике, које су раније купљене или изграђене из средстава за инвалиде, а сада се употребљавају за друге сврхе, и то :

инвалидски санаторијум за туберкулозне на Брестовцу (Савска бановина);

санаторијум у Тузли;

инвалидска зграда данашњи „Београдски дом“ у здравилишту Рогашка Слатина (Дравска бановина). Ова зграда остаје у власништву здравилишта Рогашка Слатина, а уколико претставља та зграда инвестиције комисије за враћајуће се војнике, исплатиће односну суму здравилиште Рогашка Слатина Народног инвалидском фонду по споразуму са министром социјалне политике и народног здравља;

инвалидска зграда у здравилишту Долењске Топлице (Дравска бановина), и заклада Бана Јелачића у Загребу;

г) зграде и инвентар „Дома ратних инвалида у Београду“;

д) инвалидске непокретности :

зграде у Београду, на Златибору, у Сокобањи, Нишу, Градишци итд., које Средишни одбор Удружења ратних инвалида и његови подручни одбори као сопственици поклањају фонду;

ђ) инвалидски дом у Врњачкој Бањи, задужбина пок. Обрена Јанковића српским инвалидима, којим данас управља „Друштво црвеног крста“;

е) земљиште и зграде, које Народни инвалидски фонд буде стекао куповином, заменом, наслеђем, завештањем или поклоном од државе, самоуправних тела и трећих лица.

2) Све горе непокретности имају се уписати у земљишне књиге као непокретност Народног инвалидског фонда.

3) Куповине и отуђивање непокретног имања фонда може се вршити по одлуци управног одбора која подлежи одобрењу министра социјалне политике и народног здравља, а по прописима Закона о државном рачуноводству и у сагласности са министром финансија.

4) Ортопедски завод у Београду је централни завод за снабдевање инвалида и осталих лица заштићених овом Уредбом: протезама, обућом и осталим ортопедским апаратима. Осим тога он снабдева остале ортопедске радионице свима резервним деловима, који се у тим радионицама не могу израдити или је њихова израда врло скупа. Болница Ортопедског завода у Београду има се проширити и сазидати специјално одељење за богаљасту децу и осакаћене чланове породица заштићених овом Уредбом, ради оспособљења за привређивање и изучавање заната по својој моћи и способности.

5) Ортопедски завод у Београду и ортопедске радионице у Загребу са филијалом у Сплиту, Љубљани и Требињу потпадају под надлежност Министарства социјалне политике и народног здравља, односно инвалидског одељења.

— Пријем зграда и инвентара, као и оцена њихове вредности, одн. дотрајалости, мора се извршити комисијски и записнички. Решења доноси Министар социјалне политике и народног здравља.

— Код примене става трећег обратити нарочиту пажњу на прописе: чл. 82 и 86 а Закона о државном рачуноводству, чл. 117 Устава; Одељак 2 „Одредбе о државним добрима“ у Финансијском закону за 1938/39 год., а нарочито § 11 (тач. 1—6 закљ.), које „важе све дотле док се законом изрично не измене или не укину“, као и тац. 1 § 13, којима су дата специјална овлашћења Министру финансија.

— Тачкама 4 и 5 овога параграфа није место овде; него у одељку „Б. Протезе“ (§§ 15—20).

— Види §§ 88—94, 96—101, 104, 106, 107 и 130 ове Уредбе.

§ 96

1) Управа Народног инвалидског фонда може по одобрењу министра социјалне политике и народног здравља, а у сагласности са министром финансија, кад капитали и приходи фонда не буду довољни за подизање потребних завода, закључивати зајмове.

- 2) Код закључивања зајмова могу се као обезбеђење дати;
 - а) интабулације на непокретности, и
 - б) залога државних хартија од вредности.

3) Зајмови ће се закључивати првенствено код државних и самоуправних завода, фондова, задужбина и установа.

— Једино за подизање потребних завода (на пр. по ст. 1 § 65) и то кад прво капитали (§ 93), па приходи (§ 91) Народног инвалидског фонда не буду довољни, може Управа фонда да закључује и зајмове, под изложеним условима.

— Види §§ 88—95, 97—101, 106 и 107 ове Уредбе.

Управни одбор

§ 97

1) Имовином и приходима Народног инвалидског фонда рукује управни одбор, који се састоји из председника и осам чланова, са истим бројем заменика, који се постављају Краљевим указом, на предлог министра социјалне политике и народног здравља, на три године.

2) Претседник је један од бивших министара војске и морнарице, а у њиховом недостатку армиски ђенерал у пензији.

3) а) по једног члана и једног заменика одређују: министар социјалне политике и народног здравља, министар војске и морнарице, министар финансија и претседник Главне контроле;

б) три члана и три заменика одређује Средишни одбор Удружења ратних инвалида, и

в) начелник инвалидског одељења или његов заменик, који је истовремено и извештач Управе Народног инвалидског фонда, члан је управе по положају.

4) Управни одбор има 2 потпретседника, и то: једног најстаријег по рангу или годинама из редова претставника државе, а другог претставника из редова ратних инвалида. Они наизменично заступају претседника, ако је спречен у својим дужностима.

5) Чланови управног одбора одговарају за свој рад као и државни чиновници.

6) Деловођу поставља министар социјалне политике и народног здравља из редова чиновника свога ресора.

7) Чланови Управног одбора и њихови заменици постављаће се првенствено из редова лица заштићених овом Уредбом или из редова бивших ратника.

— Ранг (ст. 4) се одређује према пропису § 102 Закона о чиновницима од 1931 год.

— Одговорност за рад чланова Управног одбора, — који нису активни државни чиновници или пензионери (евент. међу претставницима Средишног одбора Удружења ратних инвалида), — иста је као и државних чиновника, нарочито према прописима Главе XXVIII Кривичног законика од 1929 г. и то §§ 319, 384—386, 388, 389, 393, 395, 397 и 401.

— Види §§ 88—96 и 98 — 107 ове Уредбе.

§ 98

Управни одбор ради ове послове :

а) саставља и предлаже министру социјалне политике и народног здравља правилнике, упуства и наредбе за уредно прикупљање прихода, управљање и чување имовине, искоришћавање искључивих права фонда и правилно отправљање свих послова по овој Уредби;

б) доноси потребне одлуке по одредбама §§ 89, 91 и 93 ове Уредбе;

в) располаже приходима фонда до 100.000 динара без одобрења министра социјалне политике и народног здравља;

г) израђује годишњи пословни извештај и завршни рачун фонда и подноси министру социјалне политике и народног здравља, а овај министру финансија по постојећим законским прописима;

д) даје повеље-захвалнице, спомен-књиге и остала издања лицима заштићеним овом Уредбом и њиховим добротворима у земљи и иностранству, и

ђ) врши остале послове у корист лица заштићених овом Уредбом, које му надлежне власти стављају у задатак.

— Само за издатке, по једном предмету, преко 100.000.— д. (т. в), Управа фонда мора да има сагласност, писмено одобрење Министра социјалне политике и народног здравља. За мање издатке (на пр. на једној седници) макар они достизали укупну суму преко више стотина хиљада динара, није потребна сагласност Министра. У свима случајевима, по одлукама управног одбора, наредбодавац је Претседник Народног инвалидског фонда.

— Своје одлуке, као саопштења јавности, може објављивати преко „Ратног инвалида“ (ст. д) § 109).

— Види §§ 88—96, 97, 99—107 ове Уредбе.

§ 99

1) Управни одбор доноси своје одлуке у седницама које се одржавају бар једанпут месечно.

2) За доношење одлуке потребно је присуство једне половине чланова више један. Сваки члан мора гласати. Одлуке се доносе већином гласова. Код једнаке поделе гласова одлучује глас председавајућег.

3) Записник седнице потписују сви присутни.

— Своје седнице Управни одбор мора да држи најмање једанпут месечно. Може их, према потреби, да држи и свакога дана, али само по једну.

— Код доношења одлука гласање је јавно и сваки присутни члан мора да гласа.

— Записник седнице води деловођа (ст. 6 § 97), а потписују га сви чланови који су присуствовали седници са које је записник.

— Види §§ 88—96, 97, 98 и 100—107 ове Уредбе.

§ 100

1) Пред властима и трећим лицима фонд претстављају и обавезују заједно претседник управног одбора и још један члан управног одбора.

2) По одлукама управног одбора, без обзира на висину суме, наредбодавац је претседник односно његов заступник заједно са још једним чланом управног одбора.

3) Претседник или његов заступник са још једним чланом управног одбора могу чинити редовне издатке и без одлуке управног одбора до 25.000.— динара с тим, да одобрење одбора накнадно издејствују.

4) Редовни су издаци они који се јављају у сваком месецу.

— Управни одбор одлучује: који ће члан истога са Претседником да пред властима и трећим лицима претставља и обавезује Фонд (ст. 1).

— Види §§ 88—97, 98 (нарочито т. в), 99—107 ове Уредбе.

Државни надзор

§ 101

1) Врховни надзор над Народним инвалидским фондом води министар социјалне политике и народног здравља.

2) Министар финансија има право, кад нађе за потребно, да преко својих органа прегледа новчано пословање Народног инвалидског фонда.

3) Приходи и расходи Народног инвалидског фонда подлежу прегледу Главне контроле и визи њених органа у смислу Закона о Главној контроли.

4) Преглед и разрешење завршног рачуна Народног инвалидског фонда Главна контрола врши на лицу места, и ако прегледом нађе, да је звршни рачун правилно и саобразно закону састављен, даће разрешницу и то на књигама потврдити.

— Већ самим тим што је Начелник Инвалидског одељења по своме положају члан Управе Народног инвалидског фонда и известилац у истоме, Министар социјалне политике и народног здравља врши врховни надзор (општи и у појединостима) над овим фондом, поред тога што Управа фонда може да располаже са приходима истог преко 100.000.— дин. само са његовим одобрењем (тач. в) § 98 о. У.) Разуме се, да Министар може да врши овај надзор и директно, непосредно лично.

— Министар финансија кадгод нађе за потребно (његово дискреционо право) може да упути, са уредним пуномоћством, своје органе Управи Народног инвалидског фонда да прегледају његово новчано пословање на лицу места. Овим органима се морају одмах ставити на расположење све књиге и документи у вези са пословањем Фонда. Они могу прегледати само и чисто рачунско-новчано пословање, радње и њихову сабраженост законским прописима, али никако не смеју улазити у питање целисходности т. ј. да ли су Управа фонда или Министар социјалне политике и народног здравља требали и шта да ураде или не, где они имају дискреционо право одлучивања.

— Сви документи и примања и издавања из Народног инвалидског фонда морају бити саображе-

ни односним прописима Закона о државном рачуноводству и Закона о Главној контроли.

— Види §§ 88—101, 102—107, 111 и ст. 3 § 133 ове Уредбе.

ЗАДУЖБИНЕ

§ 102

Инвалидски добротвори стварају себи инвалидску задужбину:

а) Кад фонду поклоне или завештају земљишта, зграде, новац, хартије од вредности или наплатива потраживања у вредности најмање 25.000.— динара, или

б) кад се у корист фонда одрекну својих инвалидских принадежности најмање за три године.

— Види §§ 61, 88—91, 92 (нарочито тац. г), 93, 94—101, 103 (нарочито ст. 1) и § 102—106 ове Уредбе.

ПОВЕЉЕ

§ 103

Народни инвалидски фонд издаје своје повеље и захвалнице:

а) домаћим и страним инвалидским добротворима;

б) срединама, које су дале више погинулих или инвалида у ослободилачким ратовима, као и

в) лицима, која су се нарочито истакла својим радом у корист лица заштићених овом Уредбом.

— Одлуке доноси Управни одбор Народног инвалидског фонда.

— Види § 97, ст. д) § 98, т. б) § 102 у вези са § 61 и § 106 ове Уредбе.

ЗАВОДИ, ЗАДУЖБИНЕ И НЕПОКРЕТНОСТИ

§ 104

1) Заводи, задужбине и непокретности, који су својина фонда или их исти држи под закуп, а одређени су за лечење, опоравање, апаратисање, стручну обуку, пролазни или доживотни смештај, имају се искључиво употребљавати за лица заштићена овом Уредбом.

2) У колико би прилике допуштале могу се у њих примати и незаштићена лица, но с тим, да сама или неко трећи за њих плаћа трошкове издржавања, апаратисања, лечења, школовања итд.

3) Ако неки инвалидски завод буде уступљен за неке друге сврхе или предат на управу коме другом јавном надлештву, установи или удружењу, може то да буде само уз извесну накнаду и под условом, да се у њему за случај потребе задржи већи или мањи број места за лица заштићена овом Уредбом, за које ће Народни инвалидски фонд плаћати извешан допринос за издржавање. То важи и онда, ако Управа Народног инвалидског фонда буде подигла неки завод у заједници са којим другим јавним надлештвом, установом, удружењем или инвалидским добротвором.

= При примени става трећег, обратити пажњу на ст. 1 § 13 Финансијског закона из 1938/39 год.

— Види §§ 88—93, нарочито § 95; §§ 97—100, 105—107 ове Уредбе.

§ 105

Народном инвалидском фонду припадају капитали и њихови приходи, који ће се добити ликвидацијом или споразумом од држава наследница бивше Аустро-Угарске Монархије из имовине разних фондова, комисија, установа, завода, благодјејања, задужбина итд., који су били одређени за ратне жртве уопште или за припаднике и њихове потомке из војних јединица које су се попуњавале војницима рођеним или завичајним на данашњем подручју наше државе.

= Види §§ 84, 88—94, 97—100, 106 и 107 ове Уредбе.

§ 106

1) Народни инвалидски фонд ослобођен је од плаћања непосредне порезе и самоуправних (општинских, градских и бановинских) приреза на њих, на своју имовину и приходе. Ово ослобођење не односи се на његове привредне установе и задруге, које ће и даље бити подложне постојећим фискалним прописима.

2) Исто важи за његову преписку, упутнице, телеграме и остале пошиљке у ресору Министарства пошта, телеграфа и телефона, Министарства саобраћаја и на пругама приватних аутобуских, паробродских и ваздухопловних друштава.

3) Приходи, који су фонду Уредбом додељени наплаћиваће се преко надлежних власти.

4) Нико не сме прикупљати добровољне прилоге у новцу или стварима за лица заштићена овом Уредбом, без одобрења министра социјалне политике и народног здравља.

= Когод жели да прикупља и макакве прилоге за сва или поједина лица заштићена овом Уредбом, — било појединци или оргнизације, друштва, — мора се претходно образложеном молбом обратити Министру социјалне политике и народног здравља за одобрење. Ово се односи и на инвалидске организације. Министар одлучује дискреционо. Извесне лутрије су поменуте у ст. 3, 4 и 5 § 39.

— Види §§ 45, 61, 65; т. е) § 85 и т. д.) § 87; §§ 88, 90, 92, 95, 97—100 и 107 ове Уредбе.

§ 107

Ближе одредбе о организацији и пословању Народног инвалидског фонда прописује министар социјалне политике и народног здравља у сагласности са министром финансија.

= Види све параграфе од 88 до 106 закључно, као и сва објашњења уз исте, и §§ 130 и 133 ове Уредбе.

Удружење ратних инвалида

§ 108

1) Лице, које штити ова Уредба, мора бити учлањено у Удружење ратних инвалида Краљевине Југославије.

2) Искључење из чланства може наступити у случајевима предвиђеним у правилима Удружења ратних инвалида.

3) Чланство почиње од дана којим су призната инвалидска права, а престаје:

а) смрћу;

б) губитком инвалидских права, и

в) губитком држављанства.

4) Правила Удружења ратних инвалида, њихове измене и допуне, одобрава министар социјалне политике и народног здравља.

5) После ступања на снагу ове Уредбе не може постојати изван признатог Удружења никакво удружење или задруга, која

би у свом називу имала реч „инвалид” или „ратом осакаћени” или слично обележје које означаје ратне жртве.

— Овом одредбом предвиђено је присилно чланство за сва лица, која су под заштитом ове Уредбе. „Мора бити учлањено.....” Санкције нису предвиђене. Ово је новост и то врло добра. Досадањи инвалидски закони скоро и нису водили рачуна о удруживању лица које штите. То је било остављено слободном нахођењу лица под њиховом заштитом. Овде, као и у следећем § 109, предвиђене су основне одредбе у погледу чланства, задатака и т. д. с тим да се у самим Правилима инвалидског удружења те одредбе детаљније разраде. У овој Уредби законодавац узима и инвалидска удружења као јавне органе и поверава им старање о њиховим члановима (§ 87). Органи инвалидског удружења одговарају као државни службеници (ст. 2 § 114).

— У будуће може да постоји само једна једина инвалидска организација на челу са досадањим „Средишним одбором удружења ратних инвалида Краљевине Југославије”. Све друге које данас постоје, морају ликвидирати у смислу прописа ст. 1 § 132.

— Види § 87, т. б) ст. 3 § 97, §§ 109—114, 132 и 133 ове Уредбе.

§ 109

У правилима Удружења ратних инвалида имају бити предвиђени као његови главни задаци:

а) да као једини законити претставник лица заштићених овом Уредбом иста заступа пред властима и у јавности, да у том погледу чини претставке, молбе, посредовања, даје изјаве и обавештења, и да на захтев власти или из сопствених побуда инвалидским властима даје мишљења и предлоге за законодавне и управне мере у корист ратних жртава;

б) да даје предлоге и указује помоћ за оснивање и рад здравствених и привредних задруга и других облика удруживања за циљеве здравственог, културног, привредног и социјалног подизања својих чланова, као и заштиту првенствених права;

в) да у земљи и код иностраних народних или међународних инвалидских или ратничких удружења буде једини законити претставник ратних жртава Краљевине Југославије;

г) да ради за мир међу народима и друштвеним слојевима, и
д) да издаје свој недељни лист „Ратни инвалид”, који ће у посебном прилогу доносити службена саопштења инвалидских власти и Народног инвалидског фонда.

— Ово су основне одредбе које се морају унети у Правила Удружења ратних инвалида са овде датим смерницама главних задатака. Сада је Удружење ратних инвалида законити претставник лица заштићених овом Уредбом и пред властима и у јавности. Овде су обележени и задаци овога Удружења у међународним односима — „да ради за мир међу народима и друштвеним слојевима”, — када делује као члан међународних инвалидских или ратничких организација у којима се има сад да јавља као једини законити претставник ратних жртава наше државе.

— Види §§ 84, 85, 87, 88, 97—99, 108, 110—114, 132 и 133 ове Уредбе.

§ 110

1) Удружење ратних инвалида има у Београду свој Средишњи одбор, а према потребама и бановинске, обласне, среске и месне одборе.

2) У избору својих органа и своме пословању Удружење ратних инвалида је аутономно.

3) Надзор над радом Инвалидског удружења у пословима по овој Уредби врши министар социјалне политике и народног здравља.

4) Ако би се приликом прегледа од стране органа Министарства социјалне политике и народног здравља утврдило, да управа Удружења врши злоупотребе у материјалном погледу и противно правилима, министар социјалне политике и народног здравља има права да такву управу смени и нареди избор нове управе у року од три месеца од дана разрешења.

— Овде је предвиђена организација Удружења ратних инвалида, које је аутономно, самостално, слободно кад се тиче избора његових органа и његовог пословања по одредбама ове Уредбе и његових Правила. Али, на Министру социјалне политике и народног здравља је да цени: да ли је рад инвалидског удружења законит и у духу Правила. Министар може

само у два случаја да смени управу удружења: или кад нађе да она врши злоупотребе у материјалном погледу, или кад нађе да не поступа или да противно поступа постојећим законским прописима и својим Правилима. Први случај садржи увек, истовремено и други, док други не мора да садржи први. Тада Министар именује лице, које ће привремено да води управу, да врши њене послове, права и дужности. *Избор нове Управе Министар мора да нареди у року 90 дана, рачунајући од дана кога је сменио стару управу.*

— Види §§ 84, 85, 108, 109, 111 — 114, 132 и 133 ове Уредбе.

§ 111

Удружење ратних инвалида може за искоришћавање својих права по овој Уредби, која му буде поверио Народни инвалидски фонд, основати привредне установе и задруге.

— *Још једна бенефиција, корист по удружење ратних инвалида, односно по ратне жртве учлањене у њему: да може да оснива привредне установе и задруге ради искоришћавања права и повластица које му даје ова Уредба (§§ 36, 39 и 40 у вези са § 41), а о чему одлучује Управа Народног инвалидског фонда.*

— Види §§ 88, 89, 91, 97, 98, 107, 108—110, 112, 113, 114, 132—133 ове Уредбе.

§ 112

1) Од сваког лица, које по овој Уредби прима инвалиднину или додатке, задржаће власт која их исплаћује по 1% од његових целокупних месечних принадлежности на име чланарине и исту предавати Средишном одбору Удружења ратних инвалида.

2) Чланови Удружења ратних инвалида, који не примају више инвалиднину или додатке, плаћају месечну чланарину, коју одређују правила Удружења ратних инвалида, а која не може бити мања од 1.— динара месечно.

3) Од чланарине има Удружење ратних инвалида првенствено да подмирује све личне и материјалне расходе за свршавање послова Удружења предвиђених овом Уредбом.

— Овим прописом је Законодавац регулисао чланарину чланова Удружења ратних инвалида и то: 1) за оне који примају инвалиднину, додатке и повећања одредио је да се задржава од сваке стотине укупних месечних принадлежности по 1 динар; и 2) за оне који не примају више инвалиднину, одредио је да се предвиди у новим Правилима Удружења, али да чланарина не сме бити мања од једног динара месечно, али већа може бити.

— *Чланарина ће се убирати:* 1) од оних који примају принадлежности — обустављањем на касама исплатних благајни, у духу одредбе ст. 3 § 106, с тим да се започета стотина рачуна у целу, а прикупљена чланарина доставља сваког месеца Средишном одбору удружења ратних инвалида — Београд; и 2) од оних који не примају инвалидске принадлежности — на начин који буде био предвиђен у новим Правилима Удружења.

— *Прикупљена чланарина се троши на потребе, како материјалне тако и личне, око свршавања послова које ова Уредба ставља у дужност Удружењу. Распоред сума врши се по одлукама Средишног одбора удружења ратних инвалида.*

— Види §§ 46, 87, 107—111, 114, 132 и 133 ове Уредбе.

§ 113

1) Сваки члан Удружења ратних инвалида добија од свога одбора инвалидску књижицу са његовом сликом и личним описом.

2) У књижици ће бити убележена сва права, која му лично припадају по овој Уредби, и уписане све помоћи, које му буду указане од стране власти, Удружења, установе и добротвора,

3) Инвалидска књижица служи као легитимација за повлашћену возњу по одобрењу министра саобраћаја, без наплате таксе и бесплатно.

— *У Инвалидску књижицу, која је једнака легитимацији издатој од других јавних власти, морају све власти, организације, установе, па чак и добротвори да уписују сваку помоћ, коју буду указали ратној жртви заштићеној овом Уредбом. Ово ће бити добра контрола за правилну поделу помоћи. Ова*

књижица је истовремено и легитимација за повлашћену божњу по прописима § 42, а нарочито по издатим одредбама на основи његовог става 4. Облик књижице и остало, прописује Средишни одбор удружења ратних инвалида, који их једини и издаје. Чланови их добијају преко својих одбора.

— Види §§ 42, 108, 110, 132 и 133 ове Уредбе.

§ 114

1) Преписка Удружења ратних инвалида и његових одбора, као званична, са јавним властима (изузев поднесака у парничном поступку пред редовним грађанским судовима) ослобођена је од таксе, као и од поштарине за обична, препоручена и новчана писма, телеграме и аманетне пошиљке.

2) Сргани Инвалидског удружења одговарају за свој рад као државни службеници.

— За ослобођење од такса (по Закону о таксама) лица заштићених овом Уредбом, вреди прописи тач. 4 § 68.

— Лица заштићена овом Уредбом нису ослобођена поштанских такса, макар и када своја писма упућују државним или самоуправним властима или своје Удружењу. Исто тако ове таксе нису ослобођени ни одбори удружења ратних инвалида у преписци са лицима заштићеним овом Уредбом.

— У односу на одговорност органа инвалидског удружења, види Главу XXVIII Кривичног законика од 1929 год. и то §§ 384—386, 388, 389, 393, 395, 397 и 401.

— Види §§ 86, 87, 108, 109, 112, 113, 132 и 133 ове Уредбе.

Прелазна и завршна наређења

§ 115

1) Сва лица, која имају извршна судска решења по Инвалидском закону од 1929 и његовим изменама и допунама и по њима примају инвалидске принадлежности, превеће се на принадлежности предвиђене по овој Уредби без поновног суђења.

2) Превећење на ове принадлежности извршиће финансијске дирекције које врше обрачун и исплату инвалидских принад-

лежности тако, да ће дотичном лицу место досадашње количине инвалидских принадлежности саобразити одговарајуће принадлежности по овој Уредби, и то најдаље до 1 априла 1939.

3) Лица, која не буду задовољна са превећењем финансијских дирекција, имају право да се обрате надлежном суду да им он одреди количину инвалидских принадлежности предвиђених овом Уредбом, без обзира на рок.

— Само лица која до ступања на снагу ове Уредбе (ст. 1 § 120 и ст. 1 и 4 § 133) буду имала правноснажна извршна решења Вишег инвалидског суда по Инвалидском закону од 1929 год., па по истоме примају инвалиднину, инвалидску потпору или помоћ, превеће саме Финансијске дирекције, по службеној дужности и без поновног суђења, на принадлежности по овој Уредби (§§ 44 до 52 закључно). Ово због тога, да се неби првостепени инвалидски судови (§ 71 и ст. 2 § 120) преоптеретили и овим случајевима где је ситуација, стање потпуно јасно, а где се имају извршити обична обрачунавања, рачунско превећење. Ово превећење све финансијске дирекције морају свршити најдаље до 31 марта 1939 год. закључно, јер са 1 априлом почињу са исплатама принадлежности по овој Уредби.

— Ова се лица никоме не пријављују, ни писмено ни усмено, за своја права по овој Уредби, у колико се сада тиче нових принадлежности. Али, само ако не буду задовољна са превећењем на нове принадлежности, — што ће им саопштити надлежне финансијске дирекције било непосредно или посредно преко пореских управа, — онда се имају молбом, са потребним доказима, обратити надлежном окружном суду као првостепеном инвалидском суду и од њега тражити да он то одреди. Свакако да се претходно има прибавити од Финансијске дирекције уверење о принадлежностима, које је одредила молиоцу према прописима ове Уредбе (§§ 44—52), односно наређењу из ст. 2 § 115 исте. Рок за ову молбу, пријаву није ограничен, те се не може појавити питање застарелости тога права. Молба се може увек поднети, а не подлежи плаћању таксе ни она, нити прилози (ст. 4 § 68). Суд расправља о принадлежностима у сваком случају са важношћу од 1 априла 1939 г. (§ 133, а не ст. 3 § 68, јер је просто превећење, а не прво суђење).

— Ако Финансијска дирекција погрешно али сада на штету државне касе т. ј. извесном лицу „бона фиде“ погрешно одреди веће принадлежности него што му следују, — Законодавац није ништа рекао. Свакако њени контролни органи морају на ову могућност обратити велику пажњу. У случају да се на то наиђе, грешка се има одмах исправити, а више исплаћене принадлежности обуставити у смислу прописа тач. а) ст. 3 § 63. У интересу је самог лица на кога би се овај случај могао да односи, да чим примети грешку одмах исту пријави и тражи исправку.

— Ако би неком лицу биле принадлежности по овој Уредби мање од оних које је примало до 31 марта 1939, а према Инвалидском закону од 1929 год., онда ће оно примати досадање принадлежности — § 127.

— За надлежност суда (ст. 3 овога параграфа) види §§ 71 и 74 и објашњења уз исте, као и „Седишта инвалидских судова“, при крају овога Зборника.

— Законодавац у овоме параграфу нити у коме другом ништа не говори о оној другој групи лица (лични ратни инвалиди, удове, сирочад и родитељи) која такође прима сада инвалидске принадлежности, али не према Инвалидском закону од 1929 год., него по Инвалидском закону од 1925 год. и то према уверењу издатом од стране првостепеног инвалидског суда према одредби § 105 Инвалидског закона од 1929 год., — пошто их судови још нису стигли да преведу на тај Закон! Број таквих лица није мали. Њихове предмете Законодавац је ставио у групу нерешених предмета поменути у ст. 4 § 116 о. У. У овоме случају, а да неби ова лица „ни крива ни дужна“ трпела, — јер то неби било ни право, ни социјално, пошто се ради о невољним ратним жртвама, — држимо: да би финансијске дирекције, одн. пореске управе имале и на даље (после 1 априла 1939 г.) да чине ове исплате, у истим износима као и до сада, а како које од ових лица инвалидски судови преведу на принадлежности по овој Уредби, одмах да се изврши обрачун, па даље исплате врше према решењу Врховног инвалидског суда. Овде свакако да неби могла да наступи штета по државну касу, с обзиром на опште повећање инвалидских принадлежности по

овој Уредби у сравњењу са онима по Инвалидском закону од 1929 год., као и на одредбе т. а) ст. 3 § 63 и § 127. О овоме би Министар финансија, на иницијативу и у сагласности са Министром социјалне политике и народног здравља, имао да изда потребан распис финансијским дирекцијама.

— Види §§ 47, 43—52, 53—55, 56—63, ст. 4 и 5 § 68, 70, 71, 74, 116—120, 121, 127 и 133 ове Уредбе.

§ 116

1) Досадашњи инвалидски дивизијски судови доставиће све предмете по којима су досуђене инвалидске принадлежности по Закону од 1929 нарочитим списком надлежним судовима, који их имају сматрати свршеним.

2) Исто тако нарочитим списковима доставиће надлежним окружним судовима и оне предмете, по којима су судови донели извршна решења о одбијању дотичних лица од права на инвалидске принадлежности по закону од 1929.

3) Окружни судови, чим добију предмете наведене у ставу другом овог параграфа, узмеће их у рад по службеној дужности, осим предмета оних инвалида (породица) који су за такве оглашени због болести и утврдити, да ли таква лица имају права на инвалиднину по овој Уредби, о чему ће интересованим лицима издати решење. Лица која таквим решењем не буду задовољна имају право жалбе Врховном инвалидском суду у року предвиђеном у § 76 ове Уредбе.

4) Све остале нерешене предмете доставиће дивизијски инвалидски судови нарочитим списком на даљи законски поступак по овој Уредби надлежним окружним судовима, који ће својим решењем уједно расправити право ових лица по овој Уредби, а за раније време по одредбама ранијих инвалидских закона.

= Ово је (став 1, 2 и 4) административни поступак у вези са ликвидацијом досадањих првостепених инвалидских судова при командама дивизијских области, с обзиром на прописе § 71 у вези са ст. 2 § 120. Министарство социјалне политике и народног здравља издало је два расписа — упутства поменути судовама, а у вези са наређењима из овога параграфа: под својим Ст. Бр. 98396 од 8 децембра 1938 год. и Ст. Бр. 102.020 од 23 истога месеца.

— У вези са одредбом става 3 овога параграфа, обратити пажњу на прописе ст. 1 § 117 и § 118 о. У.

— За нерешене предмете поменуте у ст. 4 овог параграфа расправа величине припадајућих принадлежности има се учинити према одредбама ранијих инвалидских закона т. ј. од дана стицања права па до 1 априла 1926 год. — према Закону о привременој помоћи инвалидима од 1921 г.; од тога датума па до 1 јануара 1930 г. — према Инвалидском закону од 1925 г.; од тога датума па до 1 априла 1939 године — према Инвалидском закону од 1929 год. са свима његовим изменама и допунама; и од тога датума па на даље по одредбама ове Уредбе.

— Лица чији предмети још нису решени, а налазе се код инвалидских судова (ст. 4 овога параграфа) не подносе пријаву у смислу ст. 1 § 117. Инвалидски суд ће њихове предмете узети у рад по службеној дужности.

— Види §§ 115, 117—127 и 133 ове Уредбе.

§ 117

1) Лица, која се сада први пут јављају, или која су због неблагоприятне пријаве или других разлога била одбијена по ранијим законима, имају право да поднесу пријаву сходно прописима § 69 ове Уредбе. Ово не важи за она лица, која би своје право на заштиту по овој Уредби доводила од болести задобијене у рату, а не испуњавају услове из § 118 ове Уредбе. Изузетно имају права на нову пријаву и сва права по овој Уредби они ратници, који су без сопствене кривице изгубили потпуно вид, остали слепи, а да то није последица каквог обољења пре рата.

2) Лица, која имају права на пријаву у смислу горњег става, пријавиће се у року од (6) шест месеци по ступању на снагу ове Уредбе.

3) Лица, која се налазе ван земље, имају права да поднесу пријаву у року од (6) шест месеци после повратка у Отаџбину.

4) Ко не поднесе пријаву у горе означеном року, право на инвалиднину и заштиту по овој Уредби признаће му се од дана пријаве.

— Имају се пријавити, сходно прописима § 69, ако испуњавају услове ове Уредбе (§§ 1—7 у вези са § 121, §§ 122, 123, 124 и ст. 1 § 125) следећа лица: 1) која се по ранијим инвалидским законима уопште нису никад пријављивала; 2) која су се пријављива-

ла по ранијим инвалидским законима али су одбијена због тога што су пријаву поднела после 17 маја 1923 год. или других рокова за пријаву т. ј. неблагоприятно, те су им права застарела; или из којих других разлога; 3) која су као ратни инвалиди оглашени због болести или због болести и рањавања, а сада испуњавају још и услове из ст. 1 § 118 ове Уредбе, пошто претходно буду прегледана лекарско-комисијски и о томе добију уверење (ст. 5 § 80); и 4) која су као ратници ослепила, а нису им до сада призната инвалидска права, или се до сада нису чак ни јављала ни према одредби ст. 2 § 4 Инвалидског закона од 1929 год. (друга допуна истога § 2 Закона од 18-IX-1930 год.).

— Обратити пажњу на одредбе у ст. 2 и 3 § 116 о. У. где се говори о лицима која су била одбијена али само од права на инвалидске принадлежности, а не и на све врсте заштите и помоћи по § 6 Инвалидског закона од 1929 год. Та лица немају потребе да се сада обраћају инвалидским судовима са новим пријавама у смислу ст. 1 § 117 о. У. Њихове ће предмете Инвалидски суд морати да узме у рад, у разматрање по службеној дужности.

— Код ратника (ст. 2 § 1) који су ослепили тражи се, поред општих услова из § 2, јер и они долазе у категорију инвалида: да је последица — слепило — наступила без сопствене кривице и да није услед каквог обољења пре рата, него из времена рата или после рата, а узрок може бити не само рана, повреда, озледа или болест, него и несрећни случај. Ово је социјално с обзиром да је потпун и неизлечив губитак вида оспособљеност 100% где је и за обичан живот потребна туђа помоћ.

— Грађански инвалиди, као и мирнодопски војни инвалиди немају никаква права по овој Уредби, те немају потребе ни да се за иста пријављују новообразованим инвалидским судовима. (О овим инвалидима видети детаљније у ст. 2 објашњења уз § 2 ове Уредбе).

— Лица која налазе да имају право на подношење пријаве треба исту да поднесу надлежном окружном суду као првостепенем инвалидском суду (§§ 71 и 74—78) и то најдаље до 3 јуна 1939 год., па

да им се права на накнаду и заштиту (§ 7) рачунају од 1 априла 1939 год. (§ 133). Ако не поднесу пријаву до тога датума, него доцније, право им истина не застарева, али накнаду и заштиту стичу тек од дана пријаве. Ово је у духу прописа ст. 3 § 68.

— За лица која се налазе у иностранству, рок из ст. 2 овога параграфа од 6 месеци не теће од дана ступања на снагу ове Уредбе, него од дана кад се буду вратила у Југославију. Њима се досуђују права ретроактивно од 1-IV- 1939 год., ако није случај да је речени специјални рок пропуштен, кад би опет дошао у примену ст. 4 овога параграфа т. ј. права на накнаду и заштиту би стекла тек од дана пријаве.

— Лицима којима се сад тек досуђују права на принадлежности и то по овој Уредби, имају иста само од 1 априла 1939 год. (ст. 1 и 4 § 133), без права на макакву накнаду за протекло време.

— Подношење пријаве и прилога уз исту не подлежи никаквој такси по Закону о таксама (ст. 4 и 5 § 68 о. У.).

— Види §§ 1—7, 43—52, 55, 60, 71, 74—76, 80, 86, 115, 116, 118—127, 129 и 133 ове Уредбе.

§ 118

1) Ратни инвалиди, који су због болести или због болести и рањавања оглашени са најмање укупно неспособности за привређивање од 50%, имају сва права по овој Уредби под условима: да су се пријавили до 17 маја 1923 и до тог дана поднели надлежној власти званичне доказе да су наведену болест добили при вршењу одређене и обавезне војне дужности у јединицама намењеним и употребљеним за вођење операција од дана мобилизације до дана демобилизације; да су оглашени за ратне инвалиде са горњим процентом неспособности; да су били преведени на Инвалидски закон од 1925; да њихова неспособност буде сад утврђена на поновном лекарско-комисијском прегледу код Главне војне болнице у Београду или у армиским болницама најмање са 70% неспособности за привређивање због болести, односно рањавања и болести, због које су и оглашени за ратне инвалиде, и да испуњавају остале услове из ове Уредбе. Ово важи и за породице горе наведених лица.

2) Ратни војни инвалиди, као и лица која од ових доводе своје право, ако су због разних болести, било ранијих било задобијених у рату или доцније, признати за ратне инвалиде изврш-

ним решењима надлежних власти до 1 октобра 1915, имају и даље сва права по овој Уредби.

3) Остали ратни инвалиди, који су због болести задобивене у рату за такве признати по одредбама ранијих инвалидских закона, уживају сва права по овој Уредби, осим права на инвалидину. Иста права уживају и породице умрлих ратних инвалида од болести.

— Ово су одредбе о ратним инвалидима (из прошлих ратова), који су за такве били оглашавани због болести или због болести и рањавања. Они се сада, — у колико већ нису били признати по измењеном Инвалидском закону од 1929 год. према §§ 103-а и 113, — враћају сви, подељени на две групе, под заштиту ове Уредбе, али уз услове и са правима горе изложеним

— Сва права (ст. 1 § 7), као и други ратни инвалиди (§ 2), имају и ратни инвалиди који су за такве оглашени због болести или због болести и рањавања, али само ако истовремено испуњавају све ове услове: 1) да су званичне податке о онеспособљењу, — да су наведену болест, болест и рану, повреду и озледу, добили при вршењу одређене и обавезне војне дужности и то у јединицама намењеним за вођење операција, у међувремену од дана мобилизације до дана демобилизације, — поднели надлежним властима најдаље до 17 маја 1923 год. (раније одређени последњи дан за тражење права по Инвалидском закону); 2) да су тада били оглашени за ратне инвалиде због болести или због болести и рањавања и то најмање са 50% неспособности за привредни рад; 3) да су били преведени на права по Инвалидском закону од 1925 год.; 4) да и на поновном лекарско-комисијском прегледу, — који се сада над њима има извршити код Главне војне болнице у Београду или у армијским болницама (према месту сталног становања инвалида), — понова, опет буде њихова неспособност, услед већ раније констатоване болести или болести и рањавања, утврђена на најмање 70% (V група — § 43); и 5) да испуњавају остале услове из ове Уредбе (§§ 2, 57 и 121).

— Лекарско-комисијски преглед, само код поменутих болница, ради констатовања садањег про-

цента неспособности, може тражити првостепени инвалидски суд (§ 71), коме је се ратни инвалид обратио — § 117. Али, овај преглед може тражити и ратни инвалид, који хоће унапред ново Инвалидско уверење да би га приложио као доказ уз пријаву (§ 117) инвалидском суду. У сваком случају инвалид има поднети пријаву инвалидском суду, са или без новог Инвалидског (лекарског) уверења, до 3 јуна 1939 год.

— Министар социјалне политике и народног здравља ће свакако у споразуму са Министром војске и морнарице регулисати питање овога лекарско-комисијског прегледа и доставити потребна упутства. Ово с тога, што се не могу ни приближно навести све оне болести, које би могле наступити као последица вршења војне дужности у рату, а које повлаче (са или без рањавања) неспособност за 70% и више, те се тако за све инвалиде тешко и може потпуно допунити Упутство за процену привредне неспособности ратних инвалида (ст. 9 § 80 у вези са § 131). Свакако ће се Комисија, а у сваком конкретном случају, при утврђивању да ли су болести и рањавања констатовани у Инвалидском листу, издатом до 17-V-1923 год., последица вршења обавезне војне дужности у рату, — руководити општим правилима савремене медицинске науке и према тежини тих болести, болести и рањавања, имајући увек у виду и ранију дијагнозу, утврдити: да ли је код инвалида проценат његове неспособности сада умањен или повећан и на колико (§ 43).

— Ратни војни инвалиди — ст. 2 овога параграфа — који су због разних болести и са макојим процентом неспособности (§ 43) признати за такве и то извршним решењем надлежних власти а до 1 октобра 1915 год., сматрају се у правима као и сви други инвалиди — § 2 и ст. 1 § 7. Њихове породице, односно родитељи — имају сва права као и они из ст. 1 и 2 § 52.

— Ратни војни инвалиди — ст. 3 овога параграфа — оглашени за такве због болести или болести и рањавања, али који испуњавају све остале услове из ст. 1 овога параграфа осим процента неспособности, који код њих иде од 20% до 60% закључно (§ 43) имају сва права (ст. 1 § 7 у вези са § 121) по

овој Уредби изузимајући (т. ж) право на инвалиднину и додатке (§§ 44, 47 и 48).

— За породице (§ 4) умрлих ових ратних инвалида: 1) из ст. 1 овога параграфа — вреде одредбе ст. 2 § 7 и 52; 2) из ст. 3 овога параграфа — вреде одредбе ст. 2 § 7 изузимајући право под т. б) т. ј. на инвалиднину и додатке, али и то само онда, ако своје право доводе од инвалида VI или VII групе (§ 52).

— Немају никаква права: 1) ратни инвалиди — лица из § 2 која нису били ратници; 2) жена и деца, родитељи и браћа и сестре умрлих ратних инвалида оглашених за такве због болести (ст. 1, 2 и 3 овога параграфа) са 20, 30 и 40%; и 3) родитељи, браћа и сестре умрлих ратних инвалида оглашених за такве због болести (ст. 1 и 3, али не и ст. 2 овога параграфа) без обзира на то у којој је групи (§ 43) био умрли инвалид и без обзира на опште прописе §§ 50 и 51, јер § 118 помиње само „породице умрлих ратних инвалида од болести“ т. ј. жену и децу (§ 4).

— Права по овој Уредби, у колико их даје горњи параграф, — теку сва од 1 априла 1939 год. За пријављивање по истима важе рокови и објашњења уз §§ 115 и 117.

— Види §§ 2, 4, 6, 7, 43—52, 55, 71, 80, 115—117, 119—125 и 133 ове Уредбе.

§ 119

1) Лицима којима је обустављена инвалиднина због тога што су добили земљу по аграрној реформи, признаће се право на инвалидске припадљности, ако иначе за то испуњавају услове по овој Уредби.

2) Лицима, која су по ранијим законима откупила инвалиднину, признаће се инвалидске припадљности по овој Уредби, ако испуњавају услове по истој. Досуђене инвалидске припадљности овим лицима теку по истеку времена за које је откуп извршен, рачунајући од дана извршења исплате откупа. Ако је време за које је откуп извршен већ истекло, припадљности припадају од дана одређеног овом Уредбом за остала лица под условом, да су сиромашног стања у смислу ове Уредбе.

= Лица из ст. 1 овога параграфа имаће право од 1 априла 1939 год. (§ 133) не само на инвалидске припадљности него и на све врсте накнаде и за-

штите по § 7 ове Уредбе. Ово ће им се признати ако испуњавају услове, као и остала лица (§ 5) заштиће-на овом Уредбом — §§ 1—4 и 121.

— § 97 Финансијског закона за 1938/39 годину гласи .

„Лица заштићена Инвалидским законом, имају почев од 1 априла 1938 године право на инвалидске принадлежности, без обзира на основни непосредни порез разрезан на земљу добивену по Законима о аграрној реформи и на зграде подигнуте на тој земљи које служе искључиво у пољопривредне сврхе и за становање њима, њиховој породици или задрузи, све док не буду у потпуности отплатила поједине пореске објекте. Ова одредба не односи се на земљу коју су или коју буду поменута лица добила бесплатно.

„Одредбе чл. 2 Закона о изменама и допунама Закона о добровољцима од 18 септембра 1930 године и става 4 § 20 Закона о насељавању јужних крајева од 11 јуна 1931 године остају и даље на снази“.

— Види §§ 1—7, 44—52, 55, 71, 116 (нарочито ст. 2 и 3), 117, 118, 121, 122—127 и 133 ове Уредбе.

— Лица којима је откупљена инвалиднина или инвалидска потпора, моћи ће се вратити на пријем инвалидских принадлежности по овој Уредби најраније од 1 априла 1939 год. и то само: 1) ако им до тога дана истиче време за које им је откуп извршен, рачунајући од дана кога су га на државној каси примили; 2) Ако не плаћају више од 200.— дин. основног годишњег непосредног пореза (§ 121), чиме је учињен изузетак од правила у § 46; и 3) ако испуњавају услове из ове Уредбе — § 1, 2, 4, 5 и 121. Остала лица, под свима овим условима, враћају се на принадлежности тек од дана кога им буде истекло време за које им је откуп извршен.

— Доказ о времену за које је извршен откуп инвалидине, одн. инвалидске потпоре издаће Министарство соц. пол. и н. здравља — Инвалидско одељење — у форми уверења и без таксе (ст. 4 и 5 § 68); а доказ о датуму кога је учињена исплата, у истој форми, издаће она државна власт на чијој је каси исплаћен, примљен откуп.

— Ова лица, а за остварење права на поновни пријем инвалидских принадлежности морају се при-

јавити, са потребним доказима, надлежном инвалидском суду у смислу § 117, одн. по § 81.

Види §§ 1—7, 44—52, 55, 71, 74, 81, 83, 116—118, 120—125 и 133 ове Уредбе.

§ 120

1) Врховни инвалидски суд предвиђен овом Уредбом има се образовати и отпочети рад у року од 15 дана по ступању на снагу ове Уредбе и тога дана престаје радити Виши инвалидски суд предвиђен по Инвалидском закону од 1929.

2) Првостепени инвалидски судови предвиђени овом Уредбом образоваће се и отпочети рад у року од 30 дана по ступању на снагу ове Уредбе и тога дана престају радити инвалидски дивизијски судови предвиђени Инвалидским законом од 1929.

= Ова Уредба је обнародована у „Службеним новинама“ 3 децембра 1938 год. Тај дан се не рачуна у одређене рокове. Према томе: 1) Врховни инвалидски суд (§ 72) мора се хитно образовати и отпочети рад најдаље од 19 децембра 1938 год., кога дана престаје са радом Виши инвалидски суд образован према § 100 Инвалидског закона од 1929 год.; и 2) Првостепени инвалидски судови (§ 71) морају се такође одмах образовати и отпочети рад најдаље од 3 јануара 1939 год., кога дана престају са радом инвалидски судови при дивизијским областима образовани према § 101 Инвалидског закона од 1929 г. Министар социјалне политике и народног здравља, а у вези са овим, издао је потребна наређења свима поменутим судовима под Ст. Бр. 98.396 од 8 децембра 1938 год.

— Види §§ 71—79, 80, 81, 86, а нарочито §§ 115, 116 и 117, као и §§ 118 до 134 ове Уредбе.

§ 121

1) Као сиромашно лице у смислу ове Уредбе сматра се оно, које не плаћа више од 200 динара на име основног годишњег непосредног пореза.

2) За лице које се налази у задрузи, пореза се узима она, која на његов део припада.

3) Као задруга у смислу ове Уредбе сматра се и заједница живота и имања оца са синовима.

4) Од непосредних пореза узима се у обзир: земљарина, течевина, кућарина, службенички порез и порез на ренту.

У случају привременог ослобођења има се узети у обзир идеално разрезани порез. Ако уживалац инвалиднине станује сам са својом породицом и родитељима, браћом и сестрама лица од кога доводи право на инвалиднину у кући, кућарина се не узима у обзир.

5) Месни разред скупоће одређује се према Закону о чиновницима.

= При прорачунавању укупног пореског задужења по сваком пореском облику, разломци динара до 50 пара не узимају се у обзир — Чл. 6 Закона о непосредним порезима.

— Местни разред скупоће одређује се према § 26 Закона о чиновницима од 31-III-1931 год., који је допуњен § 94 Финансијског закона за 1937/38 год., о чему детаљније у објашњењу уз § 49.

— Види §§ 46—52, 115—119, 127, 129 и 133 ове Уредбе.

§ 122

Војска бивше Краљевине Црне Горе сматра се да је демобилисана даном 5 априла 1920, када је извршена општа демобилизација. Заробљавање ове војске 1916 има се узимати као заробљавање извршено силом околности.

= По Инвалидском закону од 1929 год. узимао је се као дан демобилизације црногорске војске у Светском рату: 17 јануар 1916 год. (по новом календару), а 5 април 1920 год. као дан демобилизације српске војске.

— Види §§ 1—6, 115—121, 123—125 и 133 ове Уредбе.

§ 123

Сва права по овој Уредби имају и они ратни војни инвалиди односно породице погинулих, умрлих и несталих ратника, који су при повлачењу 1915 пали у руке непријатељу на ма који начин, ван границе Краљевине Србије пре 1912.

= „Пали у руке непријатељу на ма који начин“, па макар да у списковима његове тадање војне

јединице стоји „предао се непријатељу“, али под условима: 1) да је то било при повлачењу из Србије 1915 год.; и 2) да се то десило на територији ван граница Краљевине Србије пре Српско-турског рата 1912 године. Овде је учињен изузетак од правила у тач. а) и д) § 6.

— Види §§ 1, 2, 3, 117, 118, 121, 122, 125 и 133 ове Уредбе.

§ 124

Одредбе ове Уредбе имају се применити на наше и стране држављане, без обзира на пол, добровољце, усташе и четнике, који су за време прошлих ратова припадали српској или црногорској војсци, као и на учеснике борце организованих чета у Србији и Црној Гори, који су за време непријатељске окупације искључиво из националних разлога водиле борбу против окупационих власти и на борце у обадве албанске побуне, и борце у Корушкој, Прекоmurју и Међумурју, те се у свему имају сматрати као ратници у смислу ове Уредбе.

— Сва права имају, и одредбе овога параграфа се односе: на добровољце, усташе и четнике, било да су наши или страни држављани, било да су мушкарци или жене, али под условом да су за време прошлих ратова били само у српској или црногорској војсци, или и ван ње али безусловно као борци организованих чета у поменутих приликама и крајевима.

— „На борце у обадве Албанске побуне“ се односи на лица из састава јединица и установа стављених у мобилно стање 1913 год., а после наређене опште мобилизације по Указу Ф. Ђ. Бр. 1 од 30 јула 1913 год.

— Према Закону о добровољцима од 31 августа 1928 г.: „Добровољац је сваки онај који је у току ратова својевољно ступио у српску или црногорску војску закључно до 5. новембра 1918. године и остао на војној дужности до демобилизације или је од војне дужности раније био ослобођен било као неспособан, било због државних потреба“.

„Добровољац је и онај, који је до рата 1912. године или у ратовима од 1912. године до 5. новембра 1918. године својевољно, активним учешћем

скопчаним са пожртвовањем, помогао остварењу народног Ослобођења и Уједињења“.

— Добровољци — држављани Краљевине Југославије су само она лица, која нису потпадала под обавезу службе у војсци. Обавеза служења у војсци почиње од 21 године старости и траје до навршене 50 године живота. Према потреби могу бити позвани у мобилно и ратно доба и младићи од навршене 18 године па до навршене 20 године старости, као и лица до 55 године старости. Ко је добровољац, речено је у Закону о добровољцима.

— Као дан демобилизације рачуна се: српске војске после Балканског рата — 31 јули 1913 год.; српске војске у Светском рату — 5 април 1920 год., док је демобилизација завршена 5 маја 1920 год.; црногорске војске у Светском рату — 17 јануар 1916 год. (по новом календару), док се по овој Уредби (§ 127) „сматра“, рачуна, као и код српске војске — 5 април 1920 год.; бив. аустро-угарске војске — 11 новембар 1918 год.

— Види §§ 1, 2, 3, 4—7 и објашњења уз исте, а нарочито §§ 115—119, 121—130 и 133 ове Уредбе.

§ 125

1) Лични инвалиди, њихове удовице и деца, родитељи и малолетна браћа и сестре умрлих инвалида и оних, који су погинули на југословенским фронтима у Добруци или на Солуну, а раније су били руски држављани, уживају сва права по овој Уредби под условом, да су се на територији Југославије затекли до 1 јануара 1938.

2) Остали признати руски ратни инвалиди, настањени на територији Краљевине Југославије, имају право на бесплатно снабдевање протезама и другим помоћним ортопедским средствима, на бесплатно лечење, посредовање рада и повластице у вожњи по овој Уредби. Ближе одредбе прописује министар социјалне политике и народног здравља.

— За лица из става 1 овога параграфа тражи се да испуњавају ове услове: 1) да су се борила и оне-способила, односно погинула на југословенским фронтима, у Добруци или код Солуна; 2) да су тада били руски држављани; 3) да живе на територији Краљевине Југославије на дан 1 јануара 1938

год.; и 4) да испуњавају остале услове за стицање права на накнаду и заштиту по овој Уредби, а рачунајући од 1 априла 1939 год. Ова лица се имају пријавити у смислу прописа § 117 ове Уредбе. Видети „Прелазна наређења“ (од § 115 до § 134) исте Уредбе.

— За лица из ст. 2 овога параграфа — руске ратне инвалиде важе постојећи специјални прописи, које је издао Министарски савет, односно Министар социјалне политике и народног здравља, који може да пропише и ближе одредбе, ако буду биле потребне, у вези са овлашћењем у последњој реченици става другог овога параграфа. По прописима ове Уредбе, руски ратни инвалиди имају само право: 1) на бесплатно снабдевање протезама и другим помоћним ортопедским сретствима — §§ 15—20 закључно; 2) на бесплатно лечење — §§ 8—14 закључно; 3) на посредовање рада — само § 33; и 4) на повластице у вожњи — § 42. За инвалиднину и друго, види „Прописе о руским ратним инвалидима на територији Краљевине Југославије“, који су сад први пут сви објављени и то у овоме Зборнику. За Удружење руских ратних инвалида важе прописи ст. 3 § 132 ове Уредбе, као и Закон о државном надзору над радом инвалидских друштава (§ 134 о. У.).

§ 126

1) Официрима, војним чиновницима и подофицирима, као и оним службеницима државе, самоуправних тела и осталих јавноправних установа који се налазе на звањима која по односним законима повлаче право на пензију, ако су ратни војни инвалиди, I, II, III, IV, V, VI и VII групе, признаје се право на пензиске принадежности као да су у служби провели, и то :

35 година за инвалиде	I и II групе,
30 „ „ „	III „
25 „ „ „	IV „
20 „ „ „	V „
15 „ „ „	VI „
10 „ „ „	VII „

с тим

да за разлику између стварно прослуженог и признатог времена накнадно уплате у постојеће пензионе фондове одговарајуће улоге по важећим законским прописима.

2) Одредбе претходног става не важе за ратне војне инвалиде који у часу престанка службе имају већи број година

службе него што је у претходном ставу предвиђено, а важе и за оне ратне војне инвалиде којима је служба престала пре ступања на снагу ове Уредбе, но без права на накнаду за протекло време.

3) Пензиске принадлежности по првом ставу одредиће се по одредбама оног закона, који у моменту регулисања тих принадлежности важи за струку у којој је дотични инвалид служио.

4) Накнадна уплата улога може се одобрити и на рате, с тим да удова има права да настави уплату ако инвалид до смрти не би уплатио потпун износ накнадних улога.

5) Одредбама овог параграфа не могу се користити лица набројана у § 6 ове Уредбе.

— Овде долазе у обзир како лица у активној служби, тако и лица којима је служба престала пре ступања на снагу ове Уредбе, али ова последња без права на накнаду за протекло време. Потребно је да заинтересовано лице поднесе молбу са доказима надлежној власти, која ће донети одлуку по специјалним прописима односне струке важећим у тренутку регулисања пензијских принадлежности.

— Одредба става 5 овога параграфа је била сувишна, јер се прописом § 126 може да користи само онај ратни војни инвалид који је за таквог већ правно признат од Вишег одн. Врховног инвалидског суда.

— Види §§ 6, 43, ст. 4 и 5 § 68, 133 и 134 ове Уредбе.

§ 127

Лица, која би по овој Уредби примала мање него што су примала по Инвалидском закону од 1929, примаће досадање инвалидске принадлежности.

— Односи се, код упоређивања, на укупна примања по Инвалидском закону од 1929 год. а до 31 марта 1939 год., према примањима која би се имала по одредбама ове Уредбе и од 1 априла 1939 год.

— Види нарочито прописе § 115 и § 133 ове Уредбе.

§ 128

Лични инвалиди са најмање 50% неспособности и сви они који су навршили 50 година живота, ослобађају се од кулука у раду и новцу, ако нису државни и самоуправни чиновници и пензионери и ако су сиромашног стања.

— Закон о недржавним путевима од 8-V-1929 год., са изменама и допунама од 5-VIII-1929 г., 30 маја и 10 јуна 1930 г., у свом Трећем делу под В) говори о „Употреби радне снаге“, према чијим прописима (§§ 37—47) обавези личног рада подлежу сви за рад способни мушки становници од 18 до 55 година, с тим да се та обавеза може откупити плаћањем одговарајуће радничке наднице, којој обавези откупнине подлеже и порески обвезници без обзира на пол, доба и радну способност, ако плаћају преко 100.— динара непосредне порезе. У § 40 истог Закона „ради одређивања радне обавезе, односно откупнине, узима се као јединица : код лица која плаћају до 200.— динара непосредне порезе 1 дан рада, до 500.— 2, до 900 — 3, до 1400 — 4, до 2000 — 5, до 2700 — 6, до 3500 — 7, до 4400 — 8 до 5400 — 9, до 6600 — 10, до 8000 — 11, до 10.000 — 12, а код лица која плаћају више од 10.000.— динара непосредне порезе за сваких даљих 3.000.— динара по 1 дан више“.

— Ослобођени су од кулука у раду и новцу лични инвалиди:

1) од I до VII групе закључно, ако плаћају испод 200.— дин. основне годишње непосредне порезе, а нису државни и самоуправни чиновници и пензионери; и

2) од VIII, IX и X групе (20, 30 и 40%) под истим условима, али само ако су старији од 50 година.

— Нису ослобођени од кулука лични инвалиди:

1) који плаћају преко 200.— динара основне годишње непосредне порезе, без обзира на групу, проценат неспособности и године старости; и

2) Државни и самоуправни чиновници и пензионери, без обзира на проценат неспособности за привређивање, године живота и порезу, јер поред инвалиднине примају и плату, односно пензију.

— Види став 3 § 96 Инвалидског закона од 1929 год., као и §§ 43, 46, 121 и 134 ове Уредбе.

§ 129

Деца лица заштићених овом Уредбом ослобађају се свих такса за време и у вези њиховог школовања у свима државним и самоуправним школама до завршетка истих, без обзира на имовно стање.

§ 133

1) Инвалидна, додаци и све остале принадлежности по овој Уредби почињу тећи од 1 априла 1939 године.

2) Кредити за исплату ових принадлежности предвиђаће се у буџету државних расхода — раздео: Пензије и Инвалидске потпоре, — а исплата ће се вршити у свему по постојећим прописима.

3) У колико предвиђени кредити у буџету државних расхода не буду довољни за покриће издатака по овој Уредби, покриће се из прихода Народног инвалидског фонда, који ће издати наредбе односно налоге за исплату надлежних наредбодаваца аутоматски даље исплаћивати.

4) Принадлежности регулисане по Инвалидском закону од 4 јула 1929 са доцнијим изменама и допунама, као и право на осталу заштиту по овом Закону теку до 1 априла 1939 године.

— Све принадлежности (инвалидна, инвалидска потпора, новчане помоћи, додаци и т. д.), као и сва друга права досуђени по (§ 6) Инвалидском закону од 4 јула 1929 г., са изменама и допунама од 4-XII-1929, 18-IX-1930, 1-IV-1936 и 1-IV-1937 (Фин. зак.), теку све до 31 марта 1939 год. Тек од 1 априла 1939 год. и инвалидна, додаци и повећања и сва друга права (§ 7) теку по одредбама ове Уредбе. Дакле, новчане принадлежности теку од тога датума, јер онда ступа на снагу нови државни буџет за 1939/40 год. са Финансијским законом за његово извршење. Овај Закон својевремено свакако треба видети, јер ће неизоставно морати да садржи одредбе у вези са извесним прописима ове Уредбе.

— Све друге одредбе ове Уредбе, — осим оних код којих је изрично остављен други рок за њихово извршење, као што су §§ 115, 116, 117, 120 и 132, — фактично, стварно ће ступити на снагу такође тек од 1 априла 1939 год. Изузетака би могло бити само још код организационих послова, припремних радњи, како би поменутог датума могла ова Уредба да ступи на снагу са свима својим одредбама.

— Исплате се врше по досадањим постојећим прописима, а нарочито по Правилнику о исплати инвалидских принадлежности, Ст. Бр.: 29000 од 17 маја 1935 год., који је отштампан и у овоме Зборнику.

— Уколико предвиђени кредити у Буџету државних расхода (ст. 3 овога параграфа) не буду довољни за покриће издатака по овој Уредби, Министарство финансија ће затражити потребну суму од Народног инвалидског фонда (§§ 88—91), који је дужан да је да; у противном случају, издате наредбе, односно налози за исплату надлежних наредбодаваца достављали би се Фонду на исплату. Значи, према постојећим прописима финансијске дирекције врше исплату инвалидских принадлежности, а Народни инвалидски фонд би их вршио само утолико, уколико не буде било довољно кредита по државном буџету и у колико Управа истога не буде потребну суму (разлику од буџетом предвиђених кредита до укупног покрића издатака по Уредби) доставила Министарству финансија на даље располагање.

§ 134

Ова Уредба ступа у живот и добија обавезну снагу од дана обнародовања у „Службеним новинама“, кога дана престају да важе Инвалидски закон од 4 јула 1929 са свима његовим изменама и допунама, уредбама и правилницима, који су по њему донети, као и постојећи Закон о надзору над инвалидским удружењима са његовим изменама и допунама, у колико се односи на Удружење предвиђено овом Уредбом.

М. с. бр. 1131

1 децембра 1938 године

Београд

Претседник Министарског савета
и министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић с. р.
(Следују потписи осталих министара)
Министар социјалне политике и
народног здравља,
Драгиша Ј. Цветковић с. р.

— Ова Уредба отштампана ј у Додатку „Службених новина“ LXXXII-A од 2-XII-1938, а обнародована уз „Службене новине“ бр. 278 од 3 децембра 1938 год., који се дан и узима као дан њеног ступања у живот.

— Види неизоставно први и други став објашњења уз § 133 ове Уредбе.

се рачуна по постојећим законима, још по 10 година у стварном ефективном трајању у смислу прописа §§ 113 и 118 Закона о чиновницима за личну, односно породичну пензију, што се има обухватити решењем о регулисању пензије. Ово важи и за оне, који су до ступања овога закона на снагу пензионисани с тим, да ће им се то признати накнадним решењем ресорног министра са важношћу од I-IV-1938 године, но без права на пријем разлике за прошло време.

Види Члан 5 Правилника.

§ 10

Одликовани овим орденом уживаће од државе доживотну новчану награду у годишњем износу од дин. 3.600.—.

Ова награда ће се издавати месечно, унапред, а на исти начин као и припадљивости активних чиновника, односно пензије државних пензионера, и то почев од 1 априла 1938 године.

Види Члан 6 Правилника.

§ 11

Породице одликованих, који су погинули и умрли у ратовима, као и породице оних, који су као одликовани умрли до доношења овог закона, или после овог закона, имају право на пријем горње награде у истом износу и на исти начин.

§ 12

У породицу по овом закону рачунају се: законита жена, брачна, призната ванбрачна, или законитим путем до дана одликовања, усвојена деца.

Ова награда не важи за породице одликованих, који би се оженили после доношења овог закона, сем ако обудове.

§ 13

У случају да одликовани нема жене и деце, предвиђену награду из § 10 овог закона примаће његови родитељи до смрти.

Ако родитељи не живе у заједници са удовом или децом покојниковом, онда ће одлуку о додељивању и евентуалној подели користи по овом закону доносити Министар војске и морнарице.

Види Члан 7 Правилника.

§ 14

Новчана награда по одредбама овог Закона издаваће се одвојено, и без обзира на имовно стање, плате, пензије, друге помоћи, награде и признања по одредбама специјалних закона.

Из ове награде не могу се наплаћивати никаква потраживања, нити се на њу може проводити извршење. Поред тога на ову награду не плаћа се порез, нити други какав јавни прирез, нити она утиче на одређивање имовног стања.

§ 15

Деца одликованих ослобађају се свих такса и школарина за време њиховог школовања у свима државним и самоуправним школама до завршетка истих.

Код једнаких услова деца одликованих примаће се првенствено за питомце у војне, остале државне школе, и за државне питомце на страни, а по свршеној школи, у државну односно у самоуправну службу.

Види Члан 8 Правилника.

§ 16

Немају права да се користе одредбама овог закона, које предвиђају новчану награду:

1) лица осуђена на казну робије, заточења и на казну затвора са губитком часних права, односно војничке части.

2) Лица, која су до обнародовања овог закона иступила из држављанства Краљевине Југославије, или која су ступила у службу које стране државе.

Додељена новчана награда престаје тећи и то: за случај под 1) од дана правоснажне пресуде кривичнога суда, а за случај под 2) од дана правомоћне одлуке управне власти о иступању из држављанства, односно од дана ступања у службу стране државе.

3) Чланови породице одликованих и то:

Жена одликованог лица, која је пре његове смрти правоснажном пресудом растављена; која се после његове смрти у рату, или после рата преуда; која до обнародовања овог закона или после за време уживања новчане награде буде осуђена по одредбама тач. 1 овог §-а.

4) Родитељи таквих лица, који су до обнародовања овог закона кажњени или за време уживања новчане награде буду осуђена по одредбама тач. 1 овог §-а.

Види Члан 10 Правилника.

§ 17

Новчана награда по овом закону тече од дана пријаве заинтересованог и траје:

- а) за лица одликована овим орденом до смрти;
- б) за удову до смрти или преудаје;
- в) за женску децу до удаје, и до ступања у државну или самоуправну службу, или до смрти њихове, ако се нису удала;
- г) за мушку децу до свршетка школовања, односно до испуњења 23 године, а и пре, ако ступи у државну или самоуправну службу. У случају, да су мушка деца умно оболела, или телесно неспособна за привређивање, имаће права на награду све до престанка те неспособности или смрти.

Види Члан 9 и 10 Правилника.

Поступак

§ 18

Сва лица из овога закона, која имају право на новчану награду, и која желе, да им се иста додели, дужна су да поднесу молбу непосредно команди свога војног округа са доказом о одликовању. Лица која су у активној служби, подносиће молбу команданту војног округа, на чијој се територији налазе.

У случају, да је одликовани, односно породица раније примала награду, односно новчану потпору по Закону од 1 априла 1931 године, подиће и решење о томе.

Види Члан 10 Правилника.

§ 19

Све прибављене доказе командант војног округа послаће редовним путем и најхитније Министру војске и морнарице на решење, који ће своју одлуку по молићевом тражењу донети хитно, а најдаље у року од месец дана по пријему свих списка.

Против одлуке Министра војске и морнарице има места жалби Државном савету у року од месец дана по пријему министрове одлуке.

Види Члан 11 Правилника.

§ 20

Сва лица, којима по одредбама овог закона буде додељена новчана награда, дужна су да одмах извести команду свога

војног округа о свима променама, које по одредбама овог закона повлаче обуставу даљег примања новчане награде.

Ко ово намерно не учини па се доцније утврди, поред материјалне накнаде, губи право на даљи пријем новчане награде, и одговара по постојећим законима.

Види Члан 12 Правилника.

§ 21

Команданти војних округа дужни су да воде спискове свих лица своје територије, која уживају новчану награду по овом закону, и да у исте уносе све промене на основу извештаја и решења по одредбама овог закона. Поред овога они су дужни, да повремено преко државних и општинских власти а и лично у времену регрутовања проверавају и утврђују околности о праву на даљи пријем односно о губитку новчане награде, и да о томе чине предлог редовним путем ради доношења решења по одредбама § 19 и 20 овог закона.

Ако се лице, које по одредбама овог закона ужива новчану награду пресели на територију другог војног округа, дужно је да се одјави до тада надлежном војном округу, те да га овај из својих спискова избрише и његове податке ради уписа достави војном округу, на чију се територију буде настанило. Све ово уосталом до детаља предвидеће у своме правилнику за извршење овог закона Министар војске и морнарице.

Види Члан 12 Правилника.

§ 22

Потребне суме за исплату награде и помоћи по овом закону осигуравају се сваке године буџетом Министарства војске и морнарице.

Види Члан 13 Правилника.

§ 23

Све претставке, молбе, уверења и решења о признању права и повластица по овом закону, као и жалбе по истом, не подлежу плаћању таксе.

§ 24

Онима који су одликовани предњим орденом на фронту у Добруци, и као такви примили орден, издаће се повеља о томе

када буду код војних власти доказали, било подношењем односне наредбе било потврдом својих претпостављених старешина или ратних другова да су одликовани.

§ 25

Удружење носилаца Карађорђевог Звезде са мачевима официрског и војничког реда са седиштем у Београду, основано 1935 године, докле буде постојало и радило у смислу и духу својих правила, одобрених са Бр. 5943 од 1-IV-1935 године Министарства унутрашњих послова сматра се као претставник и морални заштитник свих лица одликованих овим орденом, односно њихових породица и њихових права утврђеног овим Законом.

§ 26

Правилник за извршење овог Закона прописује Министарство војске и морнарице у сагласности са осталим надлежним министрима у року од два месеца по ступању на снагу овог Закона.

Прелазна наређења

§ 27

Ступањем на снагу овог Закона престаје важити Закон од 1 априла 1931 године, о правима и повластицама подофицира, каплара и редова одликованих златним војничким орденом Карађорђевог Звезде са мачевима за осведочену храброст у ратовима 1914 до 1920 године, као и одредбе осталих Закона које су у противности са овим Законом.

§ 28

Овај Закон ступа на снагу кад га Краљевски Намесници потпишу, а обавезну снагу добија, кад се обнародује у „Службеним новинама“.

27 новембра 1937 године
у Београду

Овај Закон је обнародован у „Службеним новинама“ од 8 децембра 1937 год., Бр. 280 — LXXX стр. 1843 до 1846 закључно.

На основу § 26 Закона о одликованима орденом Карађорђевог Звезде са мачевима, прописујем

ПРАВИЛНИК ЗА ИЗВРШЕЊЕ ОДРЕДАБА ЗАКОНА О ОДЛИКОВАНИМ ОРДЕНОМ КАРАЂОРЂЕВОГ ЗВЕЗДЕ СА МАЧЕВИМА

Члан 1 (§ 3)

Право на бесплатно лечење по државним и самоуправним болницама, бањама и здравственим установама имају само лично одликовани. Они се овим правом могу користити само ако се лекарским прегледом у војним болницама или где ових нема, код среских санитетских референата, а у хитним случајевима код најближег државног (грађанског и војног) и самоуправног лекара утврди потреба за болничким лечењем. Ради лечења упућиваће се у грађанске државне и војне болнице и државне здравствене установе као и у болнице и здравствене установе територијалних самоуправних јединица (бановина, градова, општина) које од ових буду у месту становања одликованог или најближе томе месту. Ако у месту постоји и државна и војна и самоуправна болница они који су били активни официри упућиваће се у војне, а сви остали у грађанске болнице.

За време лечења у напред означеним болницама и здравственим установама имаће право на смештај друге класе.

Трошкови лечења падају на терет државе, а у колико се одликовани буду лечили у болницама и здравственим установама територијалних самоуправних јединица трошкови лечења падају на терет буџета самоуправа при којима се оне налазе.

За преглед и лечење ван болница одликовани се имају обратити првенствено среском санитетском рефе-

ренту, а ако овај није у месту становања одликованог, онда лекару територијалне самоуправне јединице и најзад најближем државном (грађанском и војном) лекару или лекару најближе територијалне самоуправне јединице. Сви ови лекари дужни су одликованима указивати сваку потребну лекарску помоћ бесплатно.

По бањама одликовани се могу лечити само ако их за то предложи надлежне суперревизионе комисије одређујући им потребну бању. Ради овога обратиће се команданту војног округа код кога примају награду, а активна војна лица своје претпостављеном старешини, молбом којој треба приложити уверење надлежног лекара, а ови ће их упутити надлежној суперревизионој комисији на преглед. Суперревизиона комисија предмет са својим мишљењем и предлогом доставиће министру социјалне политике и народног здравља, а овај ће за заинтересовано лице издати упут за бању назначујући време када може бити у бању примљен као и упут на бесплатан смештај у какву државну установу или установу територијалне самоуправне јединице, ако таква у одређеној бањи постоји и тај упут доставити команданту војног округа односно претпостављеном старешини молиоцем. Овако ће се поступати и при упуту одликованих у какво државно лечилиште или лечилиште територијалних самоуправних јединица.

Овај посао ће се обављати увек хитно.

Министар социјалне политике и народног здравља наредиће свима управама бања и лечилишта, да од одликованих орденом Карађорђевог звезде са мачевима не смеју наплаћивати никакве таксе, па ни таксе за купање у дотичним бањама.

Право на бесплатне лекове имају само лично одликовани из свих државних (грађанских и војних) апотека по рецептима лекара означених у ставу четвртоме овога члана на којима управник апотеке, назначујући број и датум решења о праву на награду заинтересованог, стави клаузулу, да се лекови могу издати из државне апотеке.

У местима, где нема државних и војних апотека, лекови ће се издавати из месних или најближих јавних апотека, само по рецептима овереним од среских санитетских референата на којима начелник срески као наредбодавац назначујући број и датум решења о праву

на награду заинтересованог, стави клаузулу, да се лекови могу издати на терет државне касе. Апотеке, које овако буду издале лекове послаће рецепте са прописним рачуном на исплату надлежној армијској области, која ће их ликвидирати на начин како се исплаћују лекови које војна лица изузимају из јавних апотека.

Лекови се могу издавати како из државних (грађанских и војних) тако и из јавних апотека само по војној фармакопеји. Специјалитети и лекови који нису прописани војном фармакопејом овде не долазе у обзир.

Начелник Санитетског одељења Министарства војске и морнарице доставиће војну фармакопеју свима државним апотекама и начелницима срезова.

За коришћење овим повластицама потребно је: лична легитимација и решење Министарства војске и морнарице којим је заинтересованом лицу додељена награда.

Члан 2 (§ 6)

Службеницима поменутим у § 6 поред времена проведеног у активној државној (грађанској или војној) и самоуправној служби пре прелаза у службу државних привредних предузећа, признају се за пензију и године проведене у рату, и то на тај начин, што ће се у првом реду узети у рачун време које је дотични провео ефективно у рату, а затим, у другом реду, томе времену додати по једну целу годину, за сваку календарску годину у којима је дотични био у рату.

Ефективно време рачуна се и у рок за стицање права на пензију.

Ако се од овога времена мора одбити обавезни рок у сталном кадру, што ће бити код оних који пре рата нису регулисали своју војну обавезу, онда тај рок износи 18 месеци, колико се по чл. 389 тач. 1 Закона о устројству војске и морнарице одбија и активним официрима којима се признају ратне године.

Члан 3 (§ 7)

Пензионери — ранији државни и самоуправни службеници као и активни официри, одликовани орденом Карађорђевог звезде са мачевима, којима су пензије одређене по Законима који су добили обавезну снагу пре 1 априла 1931 године превешће се на пензије по За-

кону о чиновницима од 31 марта 1931 године; Закону о државном саобраћајном особљу од 22 јуна 1931 године и Закону о устројству војске и морнарице од 30 септембра 1931 године, тако, што ће им се пензије регулисати у свему по односном закону.

Породичне пензије породица одликованих, регулисаће се по Закону о чиновницима од 31 марта 1931 године, а према припадностима, које би службеник од кога доведе своје право на породичну пензију имао, да је преведен на тај Закон, односно на Закон о државном саобраћајном особљу од 22 јуна 1931 године, односно на Закон о устројству војске и морнарице од 30 септембра 1931 године.

Ово превођење извршиће ресорни министри за службенике свога ресора на основу молбе, коју ће заинтересовани поднети своје ресорном министру.

Уз молбу треба приложити у дупликату: а) уверење Министарства војске и морнарице, да су заинтересовани, односно лице од кога породица доводи своје право, одликовани орденом Карађорђевог звезде са мачевима; б) решење о регулисаној личној пензији односно породичној пензији по старом закону; и в) уверење надлежне финансијске дирекције да и данас примају одређену пензију по старом закону.

Породице ради превођења породичних пензија поред овога морају поднети још и следећа документа:

1) За удову: уверење надлежног градског поглаварства или надлежне општинске управе, да се није преудала, да није запослена у државној или самоуправној служби и да не прима пензију од самоуправе;

2) За женску децу: уверење надлежног градског поглаварства или надлежне општинске управе да нису ступала у брак и да нису запослена у државној ни самоуправној служби;

3) За мушку децу: уверење да нису запослена у државној ни самоуправној служби, а ако су навршила 21 годину живота и уверење надлежне школске власти о школовању и постигнутом успеху.

За децу која су на школовању, приложити уверење надлежне школске власти, да не примају никакво издржавање од државе.

Члан 4 (§ 8)

Повластице из § 8 Закона о одликованим орденом Карађорђевог звезде са мачевима признају се свима одликованима, који су из слободне професије или самоуправне службе прешли или пређу у државну службу, без обзира на то, кад је и из којих разлога тај прелаз извршен и који су положај при томе прелазу добили. Они су дужни да уплате улог у Пензиони фонд, уколико нису били улагачи истог и то 5% од основа.

Решење о уплати улога доноси министар финансија коме ће се заинтересовани редовним путем обратити молбом са доказом о одликовању и податцима о времену стварно проведеном у слободној професији или самоуправној служби. За време проведено у самоуправној служби у звањима за која се тражи факултетска спрема важе одредбе § 116 тач. 5 Закона о чиновницима, § 124 тач. 4 Закона о државном саобраћајном особљу и чл. 312 тач. 2 Закона о устројству војске и морнарице.

Свима одликованима време проведено у рату на војној дужности по свом ефективном трајању рачуна се у рок за стицање права на пензију, па према томе и у рокове за одређивање процента од положајног додатка.

Члан 5 (§ 9)

Одликовани официри и државни службеници или службеници државних привредних предузећа који су рањени или осакаћени у рату поднеће своје ресорном министру уверење Министарства војске и морнарице, да су рањени или осакаћени у рату, а они који су ратни инвалиди решење надлежног инвалидског суда и решење Вишег инвалидског суда да им је признато право на инвалиднину по Инвалидском закону од 4 јуна 1929 године. Овај ће се податак увести у Службенички лист заинтересованог, а докуменат прикључити истоме и при пензионисању, односно регулисању личне или породичне пензије дотичног лица узети у обзир.

Они који су већ пензионисани као и породице погинулих у рату или умрлих, а који су рањавани или осакаћивани у рату поднеће уз молбу прописану у чл. 3 овога Правилника напред наведена документа, како би им се при превођењу могло признати још 10 година.

Овако признато време рачуна се у рок на стицање права на пензију па према томе и у рокове прописане за одређивање процента положајног додатка.

Члан 6 (§ 10)

Награду по овом законском пропису исплаћиваће команданти војних округа на чијој територији одликовани, односно породица живи. Исплата ће се вршити сваког месеца унапред преко Поштанске штедионице чеком адресованим на онога на кога гласи решење о додељивању награде.

Команде војних округа водиће контролник свих одликованих, односно лица којима је додељена награда. Оне ће у погледу исплате ове награде поступати у свему по Правилу о рачуноводно-благајничкој служби у војски и морнарици.

Члан 7 (§ 13)

Ако одликовани има жену и децу а поред њих и родитеље којима је он био једини хранилац, а ови живе одвојено од удове или деце одликованог, награда, предвиђена у § 10, може се по пристанку удове или деце поделити између њих и родитеља одликованог. При овој подели узеће се у обзир материјалне и друге животне прилике лица, која ову поделу траже.

Члан 8 (§ 15)

Право на ослобођење свих такса и школарина за време школовања деце у свима државним и самоуправним школама до завршетка редовног школовања имају одликовани односно њихове породице за сву децу брачну, признату ванбрачну или законитим путем до дана одликовања усвојену децу. За коришћење овим правом има се при упису поднети оверен препис решења Министарства војске и морнарице, којим је одликованом, односно његовој породици, признато право на награду. Старешина завода пошто се увери о праву заинтересованог на ослобођење од такса и школарине, донеће одлуку о томе и исту приложити уз остале податке уписа-ног ученика.

Члан 9 (§ 17)

Новчана награда за све оне који се буду пријавили до 1 априла 1938 године тећи ће сходно 2 ставу § 16 почев од 1 априла 1938 године, а за оне који до тога дана не буду поднели молбе новчана награда сходно ставу 1 § 17 има тећи од дана пријаве заинтересованог.

Награда одређена по Закону од 1 априла 1930 године исплаћиваће се до 1 априла 1938 године.

Члан 10 (§§16, 17 и 18)

Молбу за додељивање награде одликовани ће поднети команданту војног округа чијој територији припада место живљења заинтересованог. За породице у којима и удова одликованог има права на награду, молбу ће поднети она и за децу којој то право припада, а ако само деца имају право на награду молбу ће поднети пунолетно дете за себе и за сву осталу децу, односно судом одређени старалац или законски заступник ако су сва деца малолетна. У молби треба навести тачно име и презиме са очевим именом одликованог, место рођења, којим је орденем одликован, и команду у којој је био у моменту одликовања. Породице поред овога имају назначити шта им је одликовани по сродству. Уз молбу треба приложити у дупликату: 1) Лично одликовани: а) уверење надлежног државног тужиоштва да нису осуђивани на казну робије, заточење и на казну затвора односно строгог затвора са губитком часних права односно војничке части, а они са територије београдског и скопљанског апелационог суда и Великог суда у Подгорици још и уверење надлежног окружног суда да ни до 1931 године нису осуђивани напред наведеним казнама, и б) уверење надлежне управне власти да нису иступали из држављанства и да нису ступили у службу које стране државе;

2) Жена одликованог: а) венчаницу; б) уверење надлежног градског поглаварства или надлежне општинске управе да је до смрти мужа живела са њиме у заједничком браку и да се није преудала и в) уверење надлежног државног тужиоштва да није осуђивана на казну робије, заточења и на казну затвора односно строгог затвора са губитком часних права, а оне са територије београдског и скопљанског апелационог суда и Ве-

ликог суда у Подгорици још и уверење надлежног окружног суда да није осуђивана напред наведеним казнама ни до 1931 године;

3) Женска деца: а) венчаницу родитеља, б) крштеницу и в) уверење надлежног градског поглаварства или надлежне општинске управе да нису ступала у брак и да нису запослена у државној ни самоуправној служби;

4) Мушка деца: а) венчаницу родитеља, б) крштеницу, в) уверење надлежне школске власти да су на редовном школовању и г) уверење надлежног градског поглаварства или надлежне општинске управе да нису запослена у државној ни самоуправној служби. Она која су умно болесна или телесно неспособна за привређивање имају поднети уверење од два државна лекара о стању њиховог здравља и телесној способности;

5) Родитељи: а) уверење надлежног градског поглаварства или надлежне општинске управе, да им је одликовани син, б) крштеницу одликованог и в) уверење надлежног државног тужиоштва, а они са територије београдског и скопљанског апелационог суда и Великог суда у Подгорици и уверење надлежног окружног суда за време до 1931 године, да нису осуђивани на казну робије, заточења и казну затвора, односно строга затвора са губитком часних права, односно војничке части.

У случају да је одликовани односно породица раније примала награду односно новчану потпору по Закону од 1 априла 1931 године, поднеће и решење о томе.

Члан 11 (§ 19)

Командант војног округа по пријему молбе увериће се да ли су поднета сва документа назначена у чл. 10 овог Правилника, па пошто приложи и предмет о одређивању награде по Закону од 1 априла 1931 године, у случајевима где је та награда већ додељивана, доставиће цео предмет Министарству војске и морнарице за Судско одељење — Пензиони отсек.

Начелник Судског одељења, пошто прибави и уверење Ађутантског одељења истог Министарства, да је заинтересовани одликован и пошто се увери о праву подносиоца на новчану награду донеће о томе решење најдаље у року од месец дана. Решење потписује „По овлашћењу министра војске и морнарице“ његов помоћ-

ник. Решење ће се доставити Главној контроли на сагласност и пошто се иста добије са налогом за исплату доставиће се Контролно-буџетском одељењу Министарства војске и морнарице, које ће код надлежног војног округа отворити кредит за исплату, а један примерак послати заинтересованом.

Члан 12 (§ 20 и 21)

Кад командант војног округа добије пријаву о променама, које повлаче обуставу даљег примања новчане награде или када се сам о томе увери дужан је да најхитније извести Министарство војске и морнарице — Судско одељење — Пензиони отсек достављајући и доказе о насталој промени. Начелник Судског одељења у овим случајевима донеће одмах решење о обустави даљег примања новчане награде и о томе обавестити заинтересованог.

У случају премештаја или сеобе лица које ужива новчану награду на територију другог војног округа, командант у чијој је команди вршена исплата по пријему одјаве заинтересованог, обуставиће даљу исплату и све податке заинтересованог доставити Министарству војске и морнарице за Контролно-буџетско одељење, а ово ће исте послати команданту војног округа чијој територији припада место, где се заинтересовано лице настанило, и који ће даље вршити исплату.

Члан 13 (§ 22)

Начелник Контролно - буџетског одељења Министарства војске и морнарице водиће контролник свих лица којима је додељена новчана награда по Закону о одликованима орденом Карађорђевог звезде са мачевима и при прорачуну предлога буџета расхода овог Министарства уносиће суме потребне за исплату ове награде.

Члан 14

Овај Правилник ступа у живот даном обнародовања у „Службеним новинама.“

Овај Правилник обнародован је у „Службеним новинама“ од 7 фебруара 1938 године, Бр. 27-Х стр. 164 до 166 закључно.

ЗАКОН

О ДОБРОВОЉЦИМА

од 31 августа 1928 године са изменама и допунама од
20 марта 1929 и 18 септембра 1930 године.

Члан 1.

Добровољац је сваки онај који је у току ратова својевољно ступио у српску или црногорску војску закључно до 5. новембра 1918 године и остао на војној дужности до демобилизације или је од војне дужности раније био ослобођен било као неспособан, било због државних потреба.

Добровољац је и онај, који је до рата 1912. године или у ратовима од 1912. године до 5. новембра 1918. године својевољно, активним учешћем скопчаним са пожртвовањем, помагао остварењу народног Ослобођења и Уједињења.

Члан 2.

Решења по питањима о признању добровољачких својстава, доноси Министарство војске и морнарице и о томе издаје званична уверења. Ова уверења издаваће се по молбама, које су већ поднете и које ће се поднети још најдаље до 31 маја 1929 године. Све ове молбе не подлеже наплати таксе.

У свима спорним питањима о признању добровољачких својстава појединцима, као и по питањима о признању добровољачких својстава оних добровољаца из става другог чл. 1 овог закона, доносиће решење Министар војске и морнарице по саслушању Интерминистеријалног комитета, који постоји при Министарству војске и морнарице, с тим да су ова решења коначна.

У циљу правилнијег решења питања добровољачких својстава појединаца, Министарство војске и морнарице водиће потребне књиге о свима добровољцима. Коначан списак добровољаца објавиће се преко „Службених новина“, пошто се у духу овог закона изврши ревизија свих досада издатих уверења.

Члан 3.

Сваки добровољац, који је као такав у смислу чл. 1 овог закона признат а држављанин је Краљевине С. Х. С., у знак државног и народног признања добија бесплатно земљу за насељење и то : ако је био борац пет, а ако је био неборац три хектара обрадиве земље. Ако је добровољачка породица већа од пет чланова, може се члановима породице доделити земља и преко добровољачке компетенције по условима који су прописани за аграрне интересенте.

Ако је добровољац умро пре него што му је земља додељена или прешла у његову својину, по одредбама овога Закона, право на добијање земље односно право својине на додељену земљу прелази после његове смрти:

1. — на чланове његове породице (децу и жену), по прописима грађанског Законика о праву наслеђа;

2. — на његове родитеље, ако је добровољац погинуо или умро у рату као нежењен или удов без деце. На случај, да је добровољац умро после рата као нежењен или удов без деце, онда ово право прелази на његове родитеље, под условом: ако је умрли добровољац родитељима био једини хранилац;

3. — на браћу и сестре, ако је добровољац умро као нежењен или као удов без деце, а после смрти није оставио живе родитеље, но под условом: ако је умрли добровољац браћи и сестрама био једини хранилац непосредно пред смрт, или ако су они били насељени са њим на земљи, коју је за живота као добровољац већ добио.

Члан 4.

Ако је добровољац у исто време и ИНВАЛИД онда, поред земље на коју има право по члану 3. овога Закона, примаће и све принадлежности које му по Инвалидском закону припадају, без обзира на порезу коју по Закону о порези добровољац инвалид плаћа на земљу коју је као добровољац добио.

= Види „Закон о насељавању јужних крајева“ („Службене новине“ од 17 јуна 1931 год., Бр. 134-XLIII; нарочито став 4 § 20).

Члан 5.

Добровољац земљорадник је дужан да се насели у општини у којој је добио земљу, односно суседној општини, најдаље у року од три године дана, рачунајући од дана пријема земље.

Они добровољци земљорадници, који су до ступања у живот овога Закона већ добили земљу, па као добровољци буду признати и по одредбама овога Закона, а нису се још населили, дужни су да се населе најдаље у року од две године дана, рачунајући од дана издатог им новог добровољачког уверења по овоме Закону.

Поред тога сваки добровољац земљорадник, који по овоме Закону добије земљу за насељење, дужан је да ову земљу обрађује лично односно у својој режији.

У случају неиспуњења ма кога од напред поменутих услова из 1. и 2. одељка овог члана Закона, додељена земља ће се добровољцу одузети, а друга му се више неће давати.

Добровољци осталих сталних занимања, **ДОБРОВОЉЦИ ИНВАЛИДИ I И II ГРУПЕ**, као и недорасла и за рад неспособна деца, нису обавезни да се на добијену земљу насељавају и да је лично обрађују. Решење по овоме доноси опште управне власти првог степена, а у спорним случајевима коначно одлучује Министар пољопривреде, чија су решења правноснажна.

Добровољци, који по одредбама овога Закона не буду признати за добровољце, а који су раније добили земљу и на њој су већ насељени, сматраће се као колонисти са општим условима.

Сваки онај добровољац, који буде осуђен правноснажном пресудом за дела уперена против опстанка државе, њеног уређења и њених интереса, губи сва права дана овим Законом. Решење по своме доноси Министар пољопривреде и она су правноснажна.

Члан 6.

Добровољац приликом свога пресељења из места становања до места где му је земља додељена добиће од Министарства саобраћаја бесплатан подвоз за себе и чланове своје породице, као и за сав свој живи и мртви инвентар и покућанство, на државним железницама и бродовима у државној експлоатацији од најближе полазне до најближе крајње станице.

Исто тако сваком добровољцу приликом насељења даће Министарство шума и руда бесплатно потребну дрвену грађу из најближе државне шуме за подизање куће и осталих потребних зграда. Добровољац има право бесплатног превоза ове грађе на државним железницама и бродовима државне експлоатације.

Члан 7.

Додељена државна земља прелази у својину добровољаца, односно његових наследника по одредбама овога Закона, по извр-

шеном убаштињењу. Убаштињење, без икакве таксе, добровољац може тражити одмах по додељивању земље. Добивена земља за пет година након убаштињења не може се отуђити, нити се за наплату приватног задужења може продати. Задужити се може само дугорочним хипотекарним кредитом код Савеза аграрних заједница или код које хипотекарне кредитне установе до $\frac{1}{2}$ прометне вредности.

Ако је земља додељена добровољцу приватна својина, а одузета је по прописима аграрних закона у аграрне сврхе, прелази у својину добровољца кад питање земљишног односа између државе и приватног поседника буде дефинитивно законом регулисано, с тим, да у погледу отуђивања, задуживања и продаје за наплату приватног задужења, важи рок од пет година, рачунајући од дана ступања на снагу закона, којим ће се поменути однос дефинитивно регулисати. Ако држава не буде могла регулисати грунтовни пренос са призатним поседницима, добровољци се могу пресељавати. У том случају држава ће доделити друго земљиште, као и помоћ за пресељавање по правима члана 6. овог Закона.

Добровољци могу додељено земљиште између себе и променити. Ову промену одобрава Министар пољопривреде.

Добровољци из 4. одељка члана 5. овога Закона, који су ослобођени насељења и личног обрађивања добијене земље, могу ову одмах отуђити чим буде прешла у њихову својину по одредбама овог члана Закона, а сви остали добровољци, односно наредници добровољаца, према члану 3. овог Закона, не могу вршити отуђивање додељеног земљишта док не испуне услове предвиђене у овом члану Закона.

Ни један добровољац из одељка 1. и 4. члана 5. овога Закона не може отуђити добијено земљиште без одобрења Министра пољопривреде. Исто тако и свако даље отуђивање земљишта, које је додељено добровољцу, не може се извршити без одобрења Министра пољопривреде, који ће приликом давања одобрења за отуђивање одредити и којима интересентима земљорадницима могу добровољци или купци њиховог земљишта добијену или купљену земљу отуђити. Решења по сваком затраженом отуђивању земљишта доноси Министар пољопривреде по слободној оцени и она су правноснажна.

Добровољцима земљорадницима, који би пресељењем на добијено земљиште, према члану 5. овога Закона били нарочито економски оштећени, Министар пољопривреде може изузетно одобрити, да под обавезама предвиђеним овим Законом могу своју добијену земљу променити са земљом кога другог лица

На основу § 100 Финансијског закона за 1938/39 годину, а у вези члана 3 Закона о добровољцима, Министарски савет, на предлог министра војске и морнарице и министра пољопривреде прописује

УРЕДБУ

О ИЗДАВАЊУ ДРЖАВНИХ ОБВЕЗНИЦА РАТНИМ ДОБРОВОЉЦИМА У МЕСТО АГРАРНЕ ЗЕМЉЕ

Члан 1.

У недостатку потребног аграрног земљишта, које би се према чл. 3 Закона о добровољцима од 31 августа 1928, са изменама и допунама од 18 септембра 1930, имало бесплатно уступити ратним добровољцима, може министар финансија исплатити сваком оваквом добровољцу, коме је добровољачко својство признато до дана ступања на снагу ове Уредбе, у место накнаде у земљи, накнаду у 4% државним обвезницама и то у следећим износима:

добровољцима-борцима по номиналних 50.000 динара;

добровољцима-неборцима по номиналних 30.000 динара.

Право на предњу исплату имају:

а) добровољци, којима је добровољачко својство признато правоснажним уверењем донетим по Закону о добровољцима до дана ступања на снагу ове Уредбе, а који земљу још нису добили;

б) добровољци, који су добили земљу, а ослобођени су од насељења по чл. 5 Закона о добровољцима;

в) добровољци, који су добили земљу а нису се још населили у року предвиђеном у чл. 5 Закона о добровољцима.

Члан 2

Све аграрно земљиште, које на дан ступања на снагу ове Уредбе буде још слободно за раздељивање ратним добровољцима, као и земљиште које је већ раздељено добровољцима из тач. б) и в) претходног члана, а које је, услед исплате накнаде у 4% обвезницама постало слободно за ново раздељивање, доделиће се првенствено добровољцима-земљорадницима.

Члан 3

Добровољци-усташи, којима је добровољачко својство признато правоснажним уверењем донетим по Закону о добровољцима до дана ступања на снагу ове Уредбе, а који до сада нису добили бесплатно земљу, примиће уместо ове накнаду у 4% обвезницама из чл. 1 ове Уредбе.

Члан 4

Обвезнице путем којих ће се вршити исплате из чл. 1 и 3 ове Уредбе носе интерес од 4% годишње, платив уз подношај купона 1 октобра сваке године. Први годишњи купон доспева за наплату 1 октобра 1939. Обвезнице се амортизују у року од 30 година, рачунајући од 1 октобра 1939, и то, путем откупа на берзи, ако им је курс испод номиналне вредности, или путем извлачења, ако им је курс раван или преко номиналне вредности.

Министар финансија уносиће сваке године у државни буџет потребну суму за исплату интереса и амортизацију ових обвезница.

Интересну и амортизациону службу по овим обвезницама вршиће Одељење државних дугова и државног кредита. Обвезнице уживају исте законске привилегије које имају и обвезнице осталих државних зајмова. Сви постојећи прописи у погледу наплате купона и доспеле главнице код осталих обвезница важе и за њих.

Члан 5

Примљене обвезнице на име накнаде по чл. 1 и 3 ове Уредбе не подлеже наплати по Закону о извршењу и обезбеђењу, нити се могу узети у попис и продају ма за чије потраживање.

Члан 6

Добровољци из тач. а) и б) чл. 1 ове Уредбе, који желе да приме обвезнице, дужни су да у року од шест месеци од дана ступања на снагу ове Уредбе, поднесу Министарству пољопривреде молбу за пријем обвезница у место земље и да приложи оригинална добровољачка уверења у колико се она већ не налазе код Министарства пољопривреде.

Члан 7

Добровољци из тач. в) чл. 1 ове Уредбе, који су добили земљу а нису се населили у року предвиђеном у чл. 5 Закона о добровољцима, дужни су да се у року од шест месеци од дана ступања на снагу ове Уредбе, пријаве са молбом за пријем обвезница Министарству пољопривреде ако желе да приме обвезнице, или Министарству шума и рудника са молбом за бесплатну грађу која им припада по чл. 6 ст. 2 Закона о добровољцима од 31 августа 1928 године са изменама и допунама од 18 септембра 1930 године и Правилника Министарства шума и рудника о издавању бесплатног дрвета од 14 јануара 1929 године, ако желе да се на добивеној земљи населе. Ако у овом року не поднесу молбу за пријем обвезница, односно молбу за бесплатну грађу, или ако се у року од три месеца од дана пријема грађе не населе, губе право на земљу и на пријем обвезница по овој Уредби у смислу ст. 2 чл. 5 Закона о добровољцима.

Члан 8

Добровољци којима није још истекао рок за насељење по чл. 5 Закона о добровољцима могу, ако желе, да се пријаве за пријем обвезница у року од шест месеци од дана ступања на снагу ове Уредбе, који се рок не може продужавати.

Члан 9

Сви послови који се врше по овој Уредби и све исправе у вези с тиме, ослобођавају се плаћања свих државних и самоуправних такса и дажбина.

Члан 10

Министар пољопривреде може по потреби и по слободној оцени да измени већ донета а још не извршена начелна решења о додељивању земље добровољцима.

Члан 11

Овлашћује се министар пољопривреде, да у споразуму са министром финансија пропише Правилник о ближе извршењу свих одредаба ове Уредбе.

Члан 12

Ова Уредба ступа на снагу кад се обнародује у „Службеним новинама”.

Ова Уредба обнародована је у „Службеним новинама“ од 8 децембра 1938 год. Бр. 284—LXXXIV.

На основу § 12 Закона о уређењу врховне државне управе а у споразуму са министром финансија прописује овај

ПРАВИЛНИК

О ИСПЛАТИ ИНВАЛИДСКИХ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ (ИНВАЛИДНИНЕ, ИНВАЛИДСКЕ ПОТПОРЕ, НОВЧАНЕ ПОМОЋИ И ДОДАТКА ЗА НЕГУ) И ВОЂЕЊУ ЕВИДЕНЦИЈЕ УЖИВАЛАЦА ИНВАЛИДСКИХ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ

Општи део

Члан 1.

Инвалидске принадежности могу се исплаћивати лицима, којима су досуђене и признате решењем Вишег инвалидског суда и у износима, који су тим решењима одређени и то само по овлашћењу министра социјалне политике и народног здравља.

Уз инвалидске принадежности исплаћују се и додаци на скупоћу, ако и у колико односни уживаоци инвалидских принадежности на додатке имају право по постојећим прописима о исплати ових додатака.

Члан 2.

Виши инвалидски суд — своја решења о досуђењим инвалидским принадежностима доставља, како за уживаоце инвалидских принадежности тако и за надлежне финансијске дирекције, Министарству социјалне политике и народног здравља.

Ова решења Виши инвалидски суд доставља у три једнака примерка од којих један за Министарство социјалне политике и народног здравља, један за Финансијску дирекцију и један за уживаоца, коме ово решење предаје Финансијска дирекција уз потврду било непосредно било преко надлежне пореске управе.

Само овим путем достављена решења могу се узимати у поступак.

Члан 3.

Овлашћење за исплату инвалидских принадежности даје министар социјалне политике и народног здравља надлежним Финансијским дирекцијама за она лица, која су на основу решења Вишег инвалидског суда као уживаоци инвалидских принадежности уведена у контролнике код Министарства социјалне политике и народног здравља.

Ово овлашћење има да садржи све податке изнете у обрасцу бр. 1.

Члан 4.

Надлежне финансијске дирекције исплату инвалидских принадежности могу вршити само и једино на основу овлашћења министра социјалне политике и народног здравља и то пошто претходно уживаоца инвалидских принадежности уведе у своје контролнике.

Исто тако Пореске управе и општински судови, ако Финансијска дирекција врши исплату инвалидских принадежности преко њих, не могу ове вршити без претходног одобрења Финансијске дирекције и пре него уживаоца инвалидских принадежности уведу у своје контролнике.

Одобрење Финансијске дирекције, да исплату врши пореска управа односно општински суд, има да садржи све податке изнете у обрасцу бр. 2.

Члан 5.

Министарство социјалне политике и народног здравља води општи и специјални контролник уживалаца инвалидских принадежности.

Општи контролник води се у виду картотеке по строго абecedном реду (азбуке латинице) презимена и имена уживаоца и обухвата све уживаоце инвалидских принадежности на територији целе државе, а специјални контролник води се хронолошким редом у повезаним књигама и обухвата све уживаоце инвалидских принадежности са територије поједине Финансијске дирекције.

Општи контролник садржи податке по обрасцу бр. 3.

Специјални контролник садржи податке по обрасцу бр. 4.

Општи отсек Финансијске дирекције кад прими предње наређење, завешће уживаоца инвалидских принадежности у општи контролник (картотека) по обрасцу бр. 3 па ће поступити на следећи начин :

а) ако се исплата има вршити преко рачуноводства Финансијске дирекције, на оба решења ставиће жиг: уведен у ОК слово Финансијске дирекције у за исплату код рачуноводства ове дирекције, па издати наређење отсеку рачуноводства за исплату преко Поштанске штедионице.

б) Ако се исплата има вршити преко Пореских управа односно општинских судова, на оба решења ставиће жиг: уведено у ОК сл. Финансијске дирекције у за исплату преко Пореске управе у

Затим пошто се уведу решења и у специјални контролник инвалидских принадежности код дотичне Пореске управе по обрасцу бр. 4 и стави жиг на оба решења: уведено у контролник за Пореску управу у на бр. доставиће оба решења Пореској управи са наређењем по обрасцу бр. 2.

Рачуноводство Финансијске дирекције, кад добије наређење за исплату и решење, основаће за тог уживаоца ликвидациони лист, унети све потребне податке, увести уживаоца и у регистар, па ће на решењима утиснути жиг: ликвидационог листа Финансијске дирекције у бр. регистра бр.

Потом један примерак решења Вишег инвалидског суда предаће уживаоцу уз доставницу (рецепис), коју ће оверену доставити преко општег отсека Финансијске дирекције надлежном Инвалидском суду Дивизијске области.

Пореска управа кад добије наређење за увод у контролник и исплату са решењима о досуђеној потпори, завешће решење у контролник који води по чл. 7 утиснуће на оба решења жиг: ликвидациони лист Пореске управе у бр. регистра бр. за исплату код (Пореске управе или општинског суда у).

Ако исплату Пореска управа врши преко општинског суда, обавестиће о томе дотични општински суд и доставити му све потребне податке, за увођење у контролник код општинског суда.

По извршеној предаји решења уживаоцу, доставницу (рецепис) о предаји доставиће Пореска управа преко општег отсека Финансијске дирекције надлежном Инвалидском суду Дивизијске области.

Увођење у контролник потврђују својим потписима :

а) У Министарству социјалне политике и народног здравља шеф инвалидског отсека односно референт који буде за исти одређен и чиновник који води контролнике.

б) У Финансијској дирекцији шеф општег отсека и чиновник који води општи контролник (картотеку) и специјални контролник по Пореским управама; односно шеф отсека рачуноводства и чиновник који води ликвидационе листове и регистар.

в) У пореској управи, шеф Пореске управе и контролор.

Пошто отсек рачуноводства Финансијске дирекције, односно Пореских управа изврши увођење у контролник, известиће о томе особеним актом општи отсек Финансијске дирекције назначујући број ликвидационог листа и регистра.

Општи отсек кад добије овај извештај унеће потребне податке у своје контролнике и о томе такође особеним актом известиће Министарство социјалне политике и народног здравља, које ће потребне податке унети у своје контролнике.

Члан 12.

У контролницима код Министарства социјалне политике и народног здравља морају бити читко истакнути код сваког уживаоца инвалидских принадежности бројеви контролника под којим се дотични води код Финансијске дирекције, Отсека рачуноводства Финансијске дирекције или Пореске управе.

У контролницима код Општег отсека Финансијске дирекције код сваког уживаоца, морају бити чисто истакнути бројеви контролника под којим се уживалац води, код Министарства социјалне политике и народног здравља, Отсека рачуноводства или Пореске управе.

У ликвидационом листу код Отсека рачуноводства односно Пореске управе мора код сваког уживаоца бити истакнут број контролника под којим се исти води.

у контролник Министарства социјалне политике и народног здравља, и код Општег отсека Финансијске дирекције.

Сва преписка која се односи на инвалидске принадежности и уживаоца по питању исплате, пресељења на другу касу, укидање исте итд. између Министарства социјалне политике и народног здравља, финансијских дирекција и пореских управа врши се преко Општег отсека Финансијске дирекције и мора увек имати назначену везу са бројевима контролника и ликвидационих листова и регистра ових установа.

Никакво одобрење исплата или промена не може се без овог захтевати.

Члан 13.

При пресељењу уживаоца са територије једне исплатне благајне на територију друге исплатне благајне поступаће се на следећи начин:

а) ако се уживалац потпоре пресели из једне општине у другу на територији исте Пореске управе пресељење ће извршити сама Пореска управа потребним констатацијама у инвалидски контролник дотичних општина и о томе издати потребна наређења и општини из које се сели и општини у коју се сели.

б) ако се уживалац потпоре сели са територије једне Пореске управе на територију друге Пореске управе а на територији исте дирекције, уживалац потпоре поднеће претставку Пореској управи на чијој је територији дотле био и инвалидске принадежности примао и захтевати пренос даље исплате на другу исплатну благајну.

Пореска управа упутиће захтев својој Финансијској дирекцији за тај пренос исплате на другу Пореску управу по обрасцу бр. 7 прилажући уз захтев и оригинално решење о досуђеној потпори на основу кога је дотле исплата вршена, а оверен препис тог решења управа ће задржати код себе уз досије те инвалидине.

У захтеву за пренос морају се унети сви подаци прописани у наведеном обрасцу.

Општи одсек Финансијске дирекције по добијању овог захтева, донеће о томе кратко решење по обрасцу бр. 8, ставити потребне примедбе у контролни образац бр. 3 и 4 где је дотле уживалац вођен и унети потребне

податке у специјални контролник дотичне Пореске управе на чију територију одлази, па ће тој управи издати потребно наређење по обрасцу бр. 9 шаљући јој и оригинално решење о досуђеној потпори на основу кога ће исплату вршити, а Пореској управи која је захтевала пренос издаће наређење по обрасцу бр. 10.

в) Ако се уживалац сели са територије једне Финансијске дирекције на територију друге Финансијске дирекције, уживалац поднеће претставку о томе исплатној благајни — Пореској управи, ако преко ње или општинског суда прима инвалидске принадежности, или Финансијској дирекцији, ако код ње или преко Поштанске штедионице прима инвалидске принадежности.

Пореска управа, ако је њој захтев упућен, упутиће захтев Финансијској дирекцији по обрасцу бр. 7 у коме ће унети све прописане податке прилажући и оригинално решење о досуђеној потпори, чији оверен препис задржава код себе.

Финансијска дирекција упутиће Министарству социјалне политике и народног здравља захтев за овај пренос по обрасцу бр. 11 испуњавањем свих потребних података и прилажући оригинално решење о досуђеним инвалидским принадежностима, а у свој специјални контролник инвалида на дотичну партију нотираће тај захтев. У исто време издаће дирекција наређење Пореској управи о привременој обустави исплате по обрасцу бр. 12.

Министарство социјалне политике и народног здравља на основу предњег захтева донеће решење по обрасцу бр. 13 и пошто у општи контролник унесе потребне податке, а у специјални контролник инвалида код дирекције са које се сели унесе потребне податке о том пресељењу, а у контролник код дирекције где се сели унесе све потребне податке из решења, стављајући у контролник дирекције са које се сели везу са контролником дирекције на коју се сели, а код ове везу са контролником дирекције са које се сели издаће наређење дирекцији са које се сели по обрасцу бр. 15 а тако исто издаће овлашћење дирекцији на коју се сели по обрасцу бр. 14 прилажући и решење о досуђеној потпори у оригиналу на основу кога ће се исплата вршити.

Финансијска дирекција са које је пресељење извршено по пријему наређења по обрасцу бр. 15 исто ће

спровести кроз своје контролнике (образац бр. 3 и 4) на дотичну партију, па ће га са својим наређењем уступити Пореској управи са које је пресељење извршено, а у вези већ послатог наређења истој управи о привременој обустави те исплате по обрасцу бр. 16.

Пореска управа сајузиће ова наређења досијеу ових уживалаца, пошто претходно нотира у свом контролнику.

Финансијска дирекција на коју је пресељење извршено поступиће на следећи начин:

а) Ако исплату ових принадлежности врши преко Пореске управе односно општинског суда, на основу добивених података од Министарства социјалне политике и народног здравља и решења о досуђеној потпори увешће у општи контролник инвалида образац бр. 3 и у специјални контролник бр. 4 за односну Пореску управу на чијој ће територији уживалац потпоре живети све потребне податке, па ће издати наређење Пореској управи по обрасцу бр. 9 са свима подацима у истим шаљући јој и решење о досуђеним инвалидским принадлежностима у оригиналу, а Пореска управа поступиће даље као и по чл. 11 овог правилника.

б) Ако исплату ове потпоре има вршити сама дирекција на својој каси или преко Поштанске штедионице по пријему овлашћења од Министарства социјалне политике и народног здравља, Општи отсек увешће исто у општи контролник, издаће потребно наређење рачуноводству које ће основати ликвидациони лист за овог уживаоца потпоре са свима потребним подацима и исплату вршити у границама овлашћења добијеног од Општег отсека према оригиналном решењу које је уз овлашћење добијено. Кад се пресељење врши са једне Финансијске дирекције која је исплату инвалидских принадлежности обављала на својој каси или преко Поштанске штедионице на другу Финансијску дирекцију, поступиће се аналогно напред наведеном случају.

Члан 14.

При захтеву наређења за исплату заосталих инвалидских принадлежности као обавезе из ранијих година поступак је следећи:

1) Пореске управе пре спровода спискова или признаница својој дирекцији за односно потраживање,

утврдиће, да ли издатак следује и шта је било на сметњи да се исплата својевремено изврши, па по утврђењу тачности и објашњења зашто исплата својевремено није била извршена, доставиће односна документа својој надлежној Финансијској дирекцији. Код сваког уживаоца за кога се тражи исплата обавезе из ранијих година морају се назначити бројеви инвалидских контролника сходно чл. 12 овога правилника а у контролник инвалида пореских управа код себе нотираће са којим бројем и датумом, за које време и који износ је захтеван за исплату.

Финансијска дирекција кад прими односна документа утврдиће тачност обрачуна и из свог контролника проверити да ли је та управа надлежна да тражи исплату те заостале инвлиде, и да ли та исплата није раније захтевана, па кад то утврди у контролник код сваког уживаоца потпоре назначиће Фдбр. . . . и датум, износ суме и за које се време потражује исплата од Министарства социјалне политике и народног здравља.

Министарство социјалне политике и народног здравља по добијању захтева за наређење исплате инвалидских принадлежности као обавезе из ранијих година од Финансијске дирекције, прегледаће на основу својих контролника по већ означеним бројевима, да ли исплата за исто време већ није наређена којој каси, затим да ли се за ту исплату обраћа надлежна Финансијска дирекција, па кад то све утврди, у контролник код сваког лица нотираће то потраживање са означањем свог броја деловодника и датум, сума која се потражује и за које време.

Пошто се издејствује потребан кредит за ту исплату и надлежно одобрење за наређење исплате, израдиће се потребна наређења за финансијске дирекције да ту исплату обаве, а потом, у контролник инвалида код сваког таквог уживаоца испод већ стављене констатације о овом потраживању, ставиће се констатација о наређењу те исплате, са означањем наређења ове исплате са бројем и датумом. Да је ова констатација у контролнику извршена, назначиће се и на самом документу за исплату, коју ће потврдити за то одређен чиновник. Тек тада издаће се потребна наређења за ову исплату.

Финансијске дирекције по добијању ових наређења за исплату, на сличан начин ће у својим контролницима

цима ставити потребну констатацију, да је та исплата наређена, и онда спровести на исплату Пореској управи, која ће ову извршити и код раније стављене констатације у контролнику о захтеву одобрења, за ову исплату, ставити податке о извршеној исплати.

На исти начин поступиће се и код захтева за исплату обавезе из ранијих година оних уживалаца, које исплаћују непосредно финансијске дирекције на својој каси, односно преко Поштанске штедионице.

Одобрење исплате по захтеву ненадлежне касе не може се и не сме издати.

Члан 15.

Исплатне благајнице: пореске управе за исплате које оне обављају непосредно или преко општинских судова и Финансијске дирекције за исплате које оне обављају непосредно или преко Поштанске штедионице, извештаваће Министарство социјалне политике и народног здравља особеним актом, чим наступи случај законом предвиђен о престанку права на инвалидске припадљности сваког појединог уживаоца по решењу о досуђеним инвалидским припадљностима.

У акту биће назначен број контролника Пореске управе, број контролника Финансијске дирекције и број контролника Министарства социјалне политике и народног здравља. Затим презиме и име уживаоца, број решења о досуђеним инвалидским припадљностима по коме се исте гасе, износ досуђених припадљности, од кад је престало право на исте и због чега.

Ове извештаје слаће Пореске управе својим Финансијским дирекцијама, а ове пошто у контролник унесу потребне податке доставиће исте Министарству социјалне политике и народног здравља.

По добијању извештаја у Министарству социјалне политике и народног здравља спровешће се престанак ових исплата у контролнике.

Члан 16.

Да се тачно, уредно и ажурно воде контролници инвалида, водиће непосредно надзор и то :

а) Код Министарства социјалне политике и народног здравља за то одређени референт и шеф Инвалидског отсека.

б) Код финансијских дирекција, шеф општег отсека и финансијски директор, а код рачуноводства Финансијске дирекције шеф Отсека рачуноводства.

в) Код пореских управа и општинских судова, шеф Пореске управе.

Прелазна наређења

Члан 17.

Прописани контролници овим правилником код Министарства социјалне политике и народног здравља и финансијских дирекција *устројиће се на следећи начин :*

1. Специјални контролник по обрасцу бр. 4.

а) Општински судови сачиниће спискове свих уживалаца инвалидских припадљности које они директно исплаћују по обрасцу бр. 17. Спискове ће сачинити на основу контролника уживалаца и то у три једнака примерка.

На закључку списка ставиће потврду следеће садржине: „Да су у овај списак уживалаца инвалидских припадљности унети сви потребни подаци према упутству за испуњавање истог; као и да су сви ти подаци верно унети из докумената на основу којих се врши исплата“. Ову потврду потписаће претседник општине, деловођа и старешина сваког села.

б) Пореске управе сачиниће спискове свих уживалаца инвалидских припадљности које оне директно исплаћују, по обрасцу бр. 17 уз овај правилник.

У случају, да извесне општине нису до сада водиле контролнике за уживаоце инвалидских припадљности које су исплаћиване, за те уживаоце спискове ће сачинити Пореска управа на чијој су територији дотичне општине.

Пореске управе сачиниће и спискове из првог става и из другог (ако таквих случајева буде било) у три једнака примерка.

На списковима, које буде сачинила Пореска управа ставиће потврду следеће садржине: „Да су у овај списак унета сва лица, којима се исплаћују инвалидске припадљности на каси ове управе и да су подаци за свако од ових лица верно унети из докумената на основу којих се исплата врши, оверавају — шеф, благајник и ликвидатор Пореске управе (контролор).

в) Финансијске дирекције сачиниће спискове за све уживаоце, које оне директно исплаћују на својој каси или преко Поштанске штедионице по обрасцу бр. 17 уз овај правилник.

На закључку списка дирекција ће ставити потврду као и Пореске управе, с тим да ће потврду потписати финансијски директор, шеф Општег отсека, шеф Отсека рачуноводства и два чиновника, који су сравњење извршили.

Општинске власти сачињене спискове уживалаца у три примерка доставиће својој надлежној Пореској управи, која ће извршити сравњење унетих података у спискове са својим контролником, па ће по утврђењу тачности унетих података на списковима ставити потврду, да је наведене податке у списку сравнила са подацима у свом контролнику и утврдила, да је списак правилно и тачно састављен и да су унети подаци тачни.

Ту потврду потписаће шеф Пореске управе и два чиновника, који су сравњење извршили и тачност утврдили.

Затим ће два примерка списка са списком који је Пореска управа сачинила такође у два примерка доставити својој надлежној Финансијској дирекцији са прегледом свих спискова.

Пошиљај ових спискова Пореска управа има извршити својој Финансијској дирекцији за целу своју територијалну надлежност од једанпут, а оне управе које имају у територијалну надлежност два или више срезова, пошиљку ће такође извршити од једном са посебним прегледом спискова по срезovima.

Финансијске дирекције кад приме ове прегледе са списковима, провериће да ли је Пореска управа доставила спискове уживалаца са целе територије и на основу тих спискова извршиће увођење у специјални контролник код себе по пореским управама, стављајући у зато одређену колону број сваког контролника и по извршеном увођењу у специјални контролник свих уживалаца потпоре, спискове ће са прегледима уступити Министарству социјалне политике и народног здравља.

Исто тако финансијске дирекције доставиће Министарству социјалне политике и народног здравља и спискове, које буду сачиниле за оне уживаоце које она директно исплаћује, такође у два примерка.

Члан 18.

Министарство социјалне политике и народног здравља — Инвалидски отсек — устројиће у повезаним књигама контролник по обрасцу бр. 4 за сваку финансијску дирекцију, по једну или више књига. Нумерисање редног броја у контролнику има се извршити хронолошким редом без обзира колико ће књига сачињавати контролник уживалаца за територијалну надлежност финансијске дирекције, тако да не буде понављања истих редних бројева код једне Финансијске дирекције.

По добијању спискова уживалаца потпоре од Финансијске дирекције једног среза, извршиће се увођење потребних података у контролник хронолошким редом по општинама истог среза, за тим и уживалаца из срског места.

При увођењу података у инвалидски контролник код Министарства социјалне политике и народног здравља има се у одређену колону спискова из којих се увођење у контролник врши, унети број контролника под којим је уживалац потпоре унет у контролник Министарства социјалне политике и народног здравља.

По потпуно извршеном увођењу у контролник уживалаца из једног среза, по један примерак спискова на основу којих је увођење у контролник извршено, вратиће се дотичној Финансијској дирекцији.

Финансијске дирекције, по пријему спискова уживалаца из Министарства социјалне политике и народног здравља у смислу претходног члана поступиће на следећи начин :

а) За уживаоце инвалидских припадности, које не исплаћује непосредно на својој каси, односно преко Поштанске штедионице, које је већ увела у специјалне контролнике инвалида образац бр. 4, из добивених спискова од Министарства социјалне политике и народног здравља унеће код сваког уписаног уживаоца број контролника Министарства социјалне политике и народног здравља.

Контролници по Пореским управама код Финансијске дирекције имају бити нумерисани у редним бројевима хронолошким редом без обзира из колико се књига састоји, тако да се редни број контролника једне Пореске управе не сме поновити. По извршеном уво-

ђењу у контролник свих уживалаца једног среза односно са територијалне надлежности једне Пореске управе, спискови из којих је увођење у контролник извршено имају се доставити надлежној Пореској управи.

б) За уживаоце, које Финансијска дирекција непосредно на својој каси исплаћује или путем Поштанске штедионице, по добијању списка од Министарства социјалне политике и народног здравља, на сваком ликвидационом листу који води код сваког уживаоца, видно ће означити број контролника Министарства социјалне политике и народног здравља, под којим је дотични код истих у контролник уведен.

Пореске управе, кад добију спискове уживалаца потпоре са своје територије од Финансијске дирекције, као што је назначено у предњем члану, из тих спискова у својим контролницима код сваког уживаоца означаће на видном месту број контролника Министарства социјалне политике и народног здравља и број контролника Финансијске дирекције, под којима је дотични уживалац уведен. Потом, спискове општинских судова доставиће дотичним општинским судовима са наређењем, да и они у својим контролницима које морају водити по чл. 6 овог правилника, код сваког уживаоца унесу број контролника Министарства социјалне политике и народног здравља, број контролника Финансијске дирекције и број контролника Пореске управе под којим је уживалац потпоре код истих у контролник уведен.

II. Општи контролник по обрасцу бр. 3 код Министарства социјалне политике и народног здравља и код Општег отсека финансијских дирекција.

Члан 19.

Пореске управе, за уживаоце инвалидских принадлежности са своје територијалне надлежности за које оне врше исплату непосредно или преко општинских судова, одмах по пошљају спискова уживалаца потпоре у два примерка Финансијској дирекцији како је то предвиђено у чл. 17 овог правилника на основу трећег примерка списка ових уживалаца са своје територије устројиће картотеку по обрасцу бр. 3 и ову сложити строго абecedним редом (азбука латинице) по презимену и имену уживалаца.

На основу тако сређене картотеке установиће код себе регистар свих уживалаца потпоре са своје тери-

торије и израдиће списак свих уживалаца на подручју Пореске управе по обрасцу бр. 18 строго азбучним редом и по презимену и по имену уживалаца.

Овако сачињене спискове у два примерка са картонима односно листовима строго сређеним по азбуци као и списак, доставиће својој Финансијској дирекцији.

Број листова и редни број списка морају одговарати бројном стању уживалаца потпоре по списковима достављеним Финансијској дирекцији по чл. 17 овога правилника.

Финансијске дирекције, на основу добивених абecedних спискова и картона од појединих пореских управа и отсека рачуноводства сачиниће код себе општи контролник уживалаца инвалидских принадлежности са целе своје територије у виду картотеке по строго абecedном реду презимена и имена уживалаца.

По изради овог контролника (картотеке) са свима потребним подацима, израдиће списак исте строго абecedним редом па ће га доставити Министарству социјалне политике и народног здравља заједно са картонима (листовима) примљених од Пореских управа и Отсека рачуноводства сређеним строго по абecedном реду по презимену и имену уживалаца.

Рок за састављање ових спискова и пошљај истих са картотеком Министарству социјалне политике и народног здравља, одређује Министарство социјалне политике и народног здравља за сваку поједину Финансијску дирекцију која буде захтевала да овај рок буде дужи од три месеца по ступању на снагу овог правилника.

Министарство социјалне политике и народног здравља, на основу овако добијене сређене картотеке од свих Финансијских дирекција установиће код себе општи контролник уживалаца инвалидских принадлежности у виду картотеке по строго азбучном реду по презимену и по имену (образац бр. 3).

Члан 20.

По пријему спискова уживалаца од сваке Финансијске дирекције по чл. 17 и уводу истог у специјални инвалидски контролник по чл. 18 овог правилника, Министарство социјалне политике и народног здравља на-

основу дупликата спискова примљених од Финансијских дирекција провериће тачност података о броју и датуму решења о досуђеним припадностима и висини истих код сваког уживаоца коме су инвалидске припадности признате по Инвалидском закону од 1929 године и доцнијим изменама и допунама.

Ово проверавање вршиће се на основу решења добивених од Вишег инвалидског суда.

Пошто на овај начин буде утврђена тачност ових података, провериће да ли ко од уживалаца није раније откупио инвалиднину па му иста опет досуђена, а кад ово буде проверено, ако све за исправно буде утврђено вратиће списак (други примерак) Финансијској дирекцији са генералним овлашћењем у смислу чл. 3 овог правилника за даљу исплату.

За она лица, за која се на основу овог проверавања утврди, да нису уживаоци инвалидских припадности или да су престали то бити из ма ког разлога, Министарство социјалне политике и народног здравља наредиће за свако тако лице особеним актом, да Финансијска дирекција обустави даљу исплату и предузме потребне мере.

По овим наређењима дужне су Финансијске дирекције хитно поступити и потребне извештаје доставити Министарству социјалне политике и народног здравља.

Члан 21.

Општу контролу уживалаца инвалидских припадности извршиће Министарство социјалне политике и народног здравља на тај начин што ће по установљењу општег контролника у виду картотеке проверити, да ли се једном истом уживаоцу не врши исплата код две разне благајне (Финансијске дирекције), а у случају да се то утврди, издаће се наређење за свако лице особеним актом да Финансијске дирекције обуставе исплате таквом лицу и предузму потребне мере.

По овим наређењима дужне су Финансијске дирекције хитно поступити и потребне извештаје доставити Министарству социјалне политике и народног здравља.

Тако исто на наведени начин извршиће контролу Финансијске дирекције ради утврђења, да се исплата

једном уживаоцу не врши код две и више каса на њиховој територији и по утврђењу таквог случаја предузети потребне мере.

Члан 22.

Финансијске дирекције вршиће исплате досадањим уживаоцима инвалидских припадности на основу својих контролника и докумената којима су досад располагали све дотле док не добију оверене спискове и овлашћење од стране Министарства социјалне политике и народног здравља у смислу чл. 20 овог правилника.

Члан 23.

Уживаоци инвалидских припадности којима је вршена исплата на основу преписа решења о досуђеним припадностима биће дужни у року који им одреди исплатна благајна да поднесу на увиђај оригинална решења на основу којих уживају инвалидске припадности. Тада ће исплатна благајна на оригиналном решењу ставити жиг: по овом решењу исплата се врши код Финансијске дирекције, на њеној каси преко Пореске управе у, Министарства социјалне политике и народног здравља К.бр., Финансијске дирекције К. бр., Пореске управе у К.бр.

Ову констатацију потписује ликвидатор и шеф рачуноводства за исплате код Финансијских дирекција, контролор и шеф Пореске управе за исплату код пореских управа.

Код сваког уживаоца који буде оригинално решење на увиђај поднео констатоваће то исплатна благајна на ликвидационом листу дотичног, а на препису решења на основу ког исплату врше једновременно са стављањем горњег жига на оригинално решење ставиће исти жиг, пошто исто сравни са оригиналом.

Уживаоци инвалидских припадности који нису преведени на нове припадности по Инвалидском закону од 1929 године, дужни су при подношењу оригиналног решења, на основу којих сада примају припадности, поднети на увиђај и уверење издато по § 105 Инвалидског закона од 1929 године на које ће исплатне благајне ставити исти жиг као и на решење. Уживаоцима који не поднесу то уверење, обуставиће се исплата.

Ако је ко од уживалаца инвалидских припадности изгубио оригинално решење, дужан је ово по грађанско-судском поступку огласити за неважеће и тада од надлежног суда тражити дупликат решења, који ће по добијању поднети исплатној благајни.

За време оглашења решења за неважеће до добијања дупликата решења исплата инвалидских припадности неће се обуставити, али је дотични дужан да поднесе доказе, да је предњи поступак предузео.

Завршна наређења

Члан 24.

Потребним обрасцима за установљење контролника — општих и специјалних — код Финансијских дирекција као и материјалом за израду списка и картотеке код пореских управа и финансијских дирекција, које ће послужити и Министарству социјалне политике и народног здравља за оснивање своје картотеке и контролника снабдеће ове Министарство социјалне политике и народног здравља из прихода Народног инвалидског фонда, а на основу § 90 т. е) Инвалидског закона.

Члан 25.

Сва потребна објашњења која су потребна за правилну примену и извршење овог правилника, даваће Министарство социјалне политике и народног здравља, по потреби у споразуму са министром финансија.

Члан 26.

Овај правилник ступа у живот даном обнародовања у „Службеним новинама“ и обвезну снагу добија 60 дана после обнародовања изузев чл. 13, 14 и 15 који ће добити обавезну снагу, када то министар социјалне политике и народног здравља нареди, а по установљењу контролника општих и специјалних.

Ст. бр. 29000

17 маја 1935 године

Београд

Овај Правилник обнародован је у „Службеним новинама“ Бр. 130-XXXII од 7 јуна 1935 год., стр. 500 до 505 закључно. Курзив је издавача овога Зорника.

ПРОПИСИ

О

РУСКИМ РАТНИМ ИНВАЛИДИМА НА ТЕРИТОРИЈИ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

I

РЕШЕЊЕ МИНИСТАРСКОГ САВЕТА

од 24 децембра 1925 године (Министарства социјалне политике
— Инвалидско одељење — бр. 37.431-25 год.).

I.

Да се партија бр. 682 у буџету Министарства Иностранних Дела повећа са 6,000.000.— (шест милијона) динара, из кога се повећања има исплаћивати државна помоћ, рачунајући од 1 априла 1926 године до 1 априла 1927 године, РУСКИМ РАТНИМ ИНВАЛИДИМА, који живе на територији Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, а под ниже изложеним условима. Повећање извршити из партије 2218 продужених дванаестина буџета за 1924/25 годину.

II.

Ставља се у дужност Министру финансија, да на захтев Министра Социјалне Политике, односно на захтеве појединих финансијских управа и делегација, у границама горњег повећања, отвара потребне кредите за исплату, овим решењем одређене државне помоћи, реченим инвалидима.

III.

Ставља се у дужност Министра Социјалне Политике и то:

1) Да у споразуму са Претседником Централне Управе руских ратних инвалида у Београду, састави индивидуални списак свих тих инвалида, који сада живе на територији Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, и, да исти списак овере својим потпи-

сима Министри Социјалне Политике и Финансија и поменути Претседник. Списак ће бити заведен код Министарства Социјалне Политике, а оверени препис истог доставиће се Министарству Финансија.

2) Сви ти руски ратни инвалиди, по списковима већ поднетим Министарству Социјалне Политике, а према стању своје телесне неспособности за привређивање, већ су подељени на три категорије. У прву категорију улазе претешки инвалиди са 100% неспособности и преко тога; у другу категорију они, чија неспособност износи 75—100% а у трећу они, чија неспособност износи од 50—75%.

Ово категорисање, као и увођење појединих инвалида у поједине категорије уписаће се, у сам индивидуални списак који остаје трајан и непроменљив.

3) Помоћ ће се издавати само оним инвалидима, који ће бити уписани у овај индивидуални списак, а у који се више нова лица не могу уписивати.

4) Свима официрима као и војним чиновницима, из прве категорије на име државне помоћи исплаћиваће се и то по 800.— (осам стотина) динара.

Подофицирима, кадетима, редовима и милосрдним сестрама исте категорије исплаћиваће се по 450 (четири стотине педесет) динара месечно.

5) Свима официрима као и војним чиновницима из друге категорије на име државне помоћи исплаћиваће се и то по 400 (четири стотина) динара месечно.

Подофицирима, кадетима, редовима и милосрдним сестрама исте категорије исплаћиваће се по 200.— (две стотине) динара месечно.

6) Свима официрима као и војним чиновницима, из треће категорије на име државне помоћи исплаћиваће се и то по 200 (две стотине) динара месечно.

Подофицирима, кадетима, редовима и милосрдним сестрама исте категорије, исплаћиваће се на име државне помоћи по 100 (сто) динара месечно.

IV.

1) Ову државну помоћ у означеним износима примаће из поменутог индивидуалног списка у пуном износу само они инвалиди, који нису запослени, било код државних било код самоуправних надлештава, било код приватних предузећа и лица.

2) Онима од ових, који су запослени издаваће се за време запослења половина ове помоћи, која им по овом решењу припада.

3) Они пак, који су сада запослени, па би накнадно то престали бити, примаће помоћ државну од када су престали бити запослени и то у пуном износу.

4) Помоћ државна исплаћује се до смрти или напуштања наше државе.

5) На случај смрти кога од инвалида, ако исти има удозу или само непунлетну децу, а који нису запослени, онда ће се износ помоћи исплаћивати, коју је дотични инвалид примао, помнутим члановима његове породице и то удови до преудаје или смрти а деци до пунолетства.

6) На случај запослености чланова породице важе прописи из тач. 3).

V.

Ставља се у дужност Министру Социјалне Политике, да се према напред поменутом индивидуалном списку израде решења за сваког инвалида из тога списка, у које се решење има унеги: број дотичног индивидуалног списка, чин, степен његове неспособности и колико му месечно припада на име државне помоћи. Да се оваква решења доставе свима инвалидима унесеним у индивидуални списак а преко надлежних полицијских власти. Потврде о пријему тих решења, да се чувају у архиви Министарства Социјалне Политике.

VI.

1) Исплата државне помоћи да се врши на касама финансијских управа односно делегација, за места у којима дотични инвалид живи.

2) Инвалид је дужан, да се по пријему решења, јави својој надлежној финансијској управи односно делегацији у месту, у коме ће инвалид у будуће живети.

3) Финансијске управе односно делегације дужне су овим инвалидима издати нарочите књижице, у којима ће се уписивати месечно исплаћивање државне помоћи.

Образац ових књижица прописује Министар Финансија у споразуму са Министром Социјалне Политике.

4) Инвалиди су дужни, да сваког месеца подносе надлежној финансијској управи односно делегацији приликом пријема државне помоћи, уверење месне општинске власти из кога да се види, да ли су запослени или не, као и то, колико награде за свој рад примају.

Ова уверења ослобођена су свих државних и самоуправних такса.

VII.

Право на напред изложено помоћ имају само она лица, која су уписана у напред поменути индивидуални списак, који ће бити заведен у Министарству Социјалне Политике а оверен потписима Министра Социјалне Политике, Министра финансија и претседника Централне Управе руских ратних инвалида у Београду.

Мотивација Министра социјалне политике (Милан Симоновић) — Министарском савету (претседник Никола П. Пашић), а за доношење горњег Решења, била је следећа:

„На територији Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца живи 1607 официра (виших и нижих и војних чиновника) и 357 војника (подофицира, кадета, редова и милосрдних сестара), који су руски ратни инвалиди. Сви напред поменути ратни инвалиди, налазе се у очајном материјалном стању, будући да су услед инвалидности мање или више неспособни за ма какав рад, те им је и борба за живот у толико тежа. Врло честа самоубиства из крајње беде и оскудице најбоље илуструју очајне прилике у којима живе.“

„Руковођен хуманим обзирима према овим невољним људима, част ми је учинити следећи предлог Министарском савету...“

II

РЕШЕЊЕ
МИНИСТАРСКОГ САВЕТА

од 2 јануара 1935 год. М. С. Бр. 1. (Министарства социјалне политике и народног здравља Ст. Бр. 54.083/34. г.) о изменама и допунама Решења Министарског савета од 24 децембра 1925 године Бр. 37.431.

А. РАТНИ ИНВАЛИДИ

I. Да се обустави новчана помоћ руским ратним инвалидима:

1) Активним официрима наше војске;

2) Активним државним, самоуправним и приватним чиновницима и службеницима чије укупне принадежности прелазе 2.500.— динара месечно;

3) Лицима слободне професије (лекари, адвокати, свештеници и т. д.) чији је приход већи од 2.500.— динара месечно;

4) Лицима која на своја непокретна имања, предузећа, дућане, продавнице, радионице и т. д. плаћају више од 300.— динара основног годишњег непосредног пореза. Ово се не односи на малопродавце дувана и на власнике ауто-таксија на којима они сами раде.

II. Да половину новчане помоћи примају руски ратни инвалиди:

1) Активни државни, самоуправни и приватни чиновници и службеници, као и лица слободне професије (лекари, адвокати, свештеници и т. д.) чије укупне месечне принадежности односно укупни месечни приходи не прелазе 2.500.— динара;

2) Лица која на своје непокретно имање, предузећа, дућане, продавнице, радионице и т. д., плаћају од 200—300 динара основног годишњег непосредног пореза; као и малопродавци дувана и власници ауто-таксија, на којима сами раде, а који плаћају преко 200.— динара основног годишњег непосредног пореза;

3) Дневничари, надничари и контрактуални чиновници чије укупне месечне принадежности прелазе:

а) 1.800.— динара ако су самци, или удовици а немају деце испод навршене 16 године;

б) 2.200.— динара ако су ожењени, или ако су удовци, са децом испод навршене 16 године и по 400.— динара на свако такво дете.

III. Имају право на новчану помоћ у пуном износу:

1) Руски ратни инвалиди I категорије без обзира на имовно стање;

2) Руски ратни инвалиди II и III категорије, ако нису за послени;

3) Руски ратни инвалиди који раде као дневничари, надничари и контрактуални чиновници у државној, самоуправној или приватној служби са наградом која месечно не прелази:

а) 1.800.— динара ако су самци, или удовци а немају деце испод навршене 16 године;

б) 2.200.— динара ако су ожењени, или удовци, са децом испод навршене 16 године и по 400.— динара на свако такво дете;

4) Руски ратни инвалиди који на своја непокретна имања, предузећа, дућане, продавнице, радионице и т. д. као и мало-

продавци дувана и власници ауто-таксија на којима сами раде, а који не плаћају више од 200.— динара основног годишњег непосредног пореза;

5) Руски ратни инвалиди, који раде као функционери у Средњем, Обласном или Местном одбору Удружења руских ратних инвалида или као управници руских инвалидских домова, ако на другом месту нису запослени или ако немају других прихода; у противном случају и за њих важе напред поменуте одредбе.

Б. УДОВЕ И ДЕЦА

По смрти признатог руског ратног инвалида новчана помоћ прелази на његову закониту жену и закониту децу, и то на породицу (удову и децу) инвалида I и II категорије у износу који је предвиђен за инвалида II категорије одговарајућег чина, а на породицу инвалида III категорије у износу који је предвиђен за инвалида III категорије одговарајућег чина.

Одредбе одељка А под I тач. 2, 3, 4; II тач. 1, 2 и 3 и III тач. 2, 3 и 4 важе и за чланове породица умрлих ратних инвалида.

Новчана помоћ траје:

За удову до преудаје или смрти;

за децу и сирочад, ако нису на други начин збринута, до навршене 16 године живота;

за децу и сирочад, која се школују, до свршетка школовања, а најдаље до навршене 23 године живота;

женско дете губи право на новчану помоћ још и удајом.

В. ОПШТИ ПРОПИСИ.

Уверење о запослености издаје надлежна државна, самоуправна или приватна установа, код које инвалид ради. Уверење о незапослености издаје местна надлежна полицијска или општинска власт.

Уверење о плаћању основног непосредног пореза, као и уверење о величини годишњег прихода од слободне професије који се опорезују, издаје руским ратним инвалидима надлежна пореска управа.

У смислу § 72 и 111 Инвалидског закона молбе и уверења, потребна за регулисање новчане помоћи, ослобађају се свих државних и самоуправних такса.

У случају смрти руског ратног инвалида без породице, надлежна пореска управа издаће Обласном одбору Удружења

руских ратних инвалида двомесечни износ новчане помоћи, коју је примао руски ратни инвалид, ради подмирења погребних трошкова.

Решење о преносу новчане помоћи на породицу умрлог инвалида доноси надлежна пореска управа или финансијска дирекција, на чијој је каси умрли инвалид примао новчану помоћ. Решење се доставља породици умрлога и Министарству социјалне политике и народног здравља.

Пренос пријема новчане помоћи са касе једне пореске управе на другу, врши се по одобрењу Министарства социјалне политике и народног здравља.

Кад наступе промене, услед незапослености или имовног стања руских ратних инвалида, који утичу на смањење на повину или обустављање њихове новчане помоћи, или на поновни пријем половине или потпуног износа новчане помоћи, решење о томе доноси надлежна пореска управа, односно финансијска дирекција.

РУСКИ РАТНИ ИНВАЛИДИ УЖИВАЈУ НОВЧАНУ ПОМОЋ И КАД ПРИМЕ ДРЖАВЉАНСТВО КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ, а губе за увек чим приме држављанство које друге државе.

Овлашћује се Министар социјалне политике и народног здравља, да у изузетно оправданим случајевима, а на предлог Средишног одбора Удружења руских ратних инвалида, може доносити решења о обустављању за извесно време или о укидању новчане помоћи руским ратним инвалидима и члановима њихових породица.

Г. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ.

Објашњења, која се односе на примену овог Решења, даје надлежним властима Министар социјалне политике и народног здравља.

Ове измене и допуне ступају на снагу 1 априла 1935 године. Од тог дана Решење Министарског савета бр: 37431/25 важи у толико, колико није измењено овим изменама и допунама.

До 1 априла 1935 године остају на снази сви расписи, који су издати од стране Министарства социјалне политике и народног здравља и Министарства финансија о примени Решења Министарског савета бр: 37431/25.

III

На основу § 111 Инвалидског закона („Службене новине” бр. 161 од 13 јула 1929 године) прописујем

ПРАВИЛНИК О СОЦИЈАЛНОЈ ПОМОЋИ РУСКИМ РАТНИМ ИНВАЛИДИМА

Члан 1

Као признати руски ратни инвалиди сматрају се они :

а) који су уведени у индивидуалне спискове о државној новчаној помоћи;

б) који су за такве оглашени одлуком Александровског комитета о рањенима или су за такве окатегорисани одлуком Више лекарске комисије или Лекарске комисије за преглед руских ратних инвалида у Београду, а нису били благовремено пријављени за увођење у индивидуалне спискове под а).

У погледу категоризације онеспособљености за привредни рад ових инвалида важи пропис ст. 2 одељка III (решење Мин. савета број 37431 од 28-XII-1925 год.).

Члан 2

Инвалиди из предњег члана овог Правилника имају право :

а) на бесплатно снабдевање протезама и другим помоћним ортопедским средствима по одредбама §§ 13—15 Инвалидског закона;

б) на бесплатно лечење по одредбама §§ 16—20 Инвалидског закона.

Доживотно право на бесплатно лечење и лекове за време лечења имају сви ови ратни инвалиди за све ране, повреде и озледе, услед којих су окатегорисани за ратне инвалиде, као и за доцније компликације, које би се јавиле као њихове последице, а инвалиди са 60 и више процената неспособни за привредни рад и за оне болести које добију у току живота;

в) на посредовање рада по одредбама §§ 24, 26 и 27 Инвалидског закона и по Правилнику о запославању лица заштићених Инвалидским законом.

Члан 3

Инвалиди из чл. 1 овога Правилника имају право на бесплатан односно повлашћен подвоз на државним жељезницама и бродовима у државној експлоатацији по Уредби о повластицама на жељезницама и бродовима у државној експлоатацији и по Правилнику који ова Уредба предвиђа.

Приватна саобраћајна предузећа, субвенционирана од државе, дужна су дати исте повластице у вожњи.

Члан 4

Руски ратни инвалиди уживају све помоћи предвиђене у чл. 2 и 3 овог Правилника и кад приме држављанство Краљевине Југославије, а губе за увек чим приме држављанство које друге државе или напусте Краљевину Југославију за дуже време од три године. За време боравка у иностранству немају право на ове помоћи.

Ови инвалиди дужни су извешавати Министарство социјалне политике и народног здравља о сваком одласку у иностранство и повратку у Краљевину Југославију. Неизвршење ове дужности повлачи губитак свих помоћи предвиђених овим Правилником. Исту дужност има и Средишни одбор Удружења руских ратних инвалида у Београду, ако за такве случајеве сазна.

Решење о губитку ових помоћи доноси министар социјалне политике и народног здравља.

Исто тако може министар социјалне политике и народног здравља, на образложени предлог Средишног одбора Удружења руских ратних инвалида у Београду, доносити решења о губитку свих или појединих помоћи предвиђених овим Правилником, било за увек или за извесно време.

Члан 5

Лекарска комисија за преглед руских ратних инвалида у Београду, од дана обнародовања овог Правилника, престаје са прегледом ових инвалида, који до тога дана нису у Краљевини Југославији окатегорисани као такви.

Члан 6

Министар социјалне политике и народног здравља образоваће при Средишњем одбору Удружења руских ратних инвалида Лекарску комисију за преглед руских ратних инвалида од два државна лекара и једног прет-

ставника Средишњег одбора Удружења руских ратних инвалида.

Ова ће комисија у случајевима потребе одређивати дијагнозу и проценат неспособности не мењајући ни у ком случају већ утврђену категорију дотичног ратног инвалида, и са овим подацима попуњавати његово инвалидско уверење.

Они руски ратни инвалиди који ради предњих потреба не би били у могућности да лично предстану овој комисији, биће дужни да истој поднесу уверење од два лекара, од којих један мора бити државни или бановински лекар, о дијагнози и проценту неспособности задобијене у рату.

На основу овог уверења, Лекарска комисија за преглед руских ратних инвалида одређиваће дефинитивно дијагнозу и проценат неспособности односног инвалида.

Деловођу ове комисије одредиће Средишњи одбор Удружења руских ратних инвалида.

Награду за рад ове Лекарске комисије одредиће Средишњи одбор Удружења руских ратних инвалида из својих средстава, а по одобрењу Министра социјалне политике и народног здравља.

Члан 7

Инвалидски отсек Министарства социјалне политике и народног здравља водиће евиденцију инвалида који имају право на социјалну помоћ по овом Правилнику. У ту сврху прибавиће се за сваког инвалида уверење у дупликату о проценту неспособности за привредни рад и дијагнози. Инвалидски отсек задржаће по један примерак тих уверења ради евиденције, а други примерак доставиће заинтересованом лицу преко Удружења руских ратних инвалида.

Члан 8

Овај Правилник ступа на снагу од дана обнародовања у „Службеним новинама”.

Ст. бр. 42900
28 маја 1937 године
Београд

Министар социјалне политике
и народног здравља,
Драгиша Ј. Цветковић, с. р.

Овај Правилник обнародован је у „Службеним новинама” од 22 јуна 1937 год., Бр. 137-XLII.

IV РЕШЕЊЕ МИНИСТАРСКОГ САВЕТА

од 25 новембра 1937 год. М.С.Бр. 971 (Министарства социјалне политике и народног здравља Ст.Бр. 86.004/37 год.).

1) Свима руским ратним инвалидима са 100 или више процената неспособности за привредни рад који у своје време нису унети у индивидуалне спискове, а налазили су се од 24 децембра 1925 године па до сада непрекидно у нашој држави са уредним дозволама наших полицијских власти за становање и до сада нису примили држављанство које друге државе сем наше, одређује се рок од 3 месеца за пријаву ради признања новчане помоћи. Пријава се подноси Министарству социјалне политике и народног здравља.

Овај рок почиње тећи од дана саопштења у Службеним новинама.

2) Сви ови ратни инвалиди који се буду благовремено пријавили упутиће се на лекарско-комисијски преглед комисији предвиђеној чл. 6 Правилника о социјалној помоћи руских ратних инвалида Ст. бр. 42900 од 28 маја 1937 године (Службене новине бр. 137 од 22 јуна 1937 год.). Ова комисија утврдиће дијагнозу и степен неспособности за привредни рад и огласиће на основу поднетих докумената молиоце за руске ратне инвалиде. Одлука ове комисије правоснажна је.

3) Сви ови руски ратни инвалиди који буду од стране надлежне комисије оглашени за такве са 100 и више процената неспособности накнадно ће се увести у индивидуалне спискове, које ће оверити Министар социјалне политике и народног здравља и Министар финансија.

Министар социјалне политике и народног здравља издаће свим овим ратним инвалидима, на основу индивидуалних спискова, решење о новчаној помоћи под условима предвиђеним решењем Министарског савета бр. 37431 од 24 децембра 1925 године и М.С.бр. 1 од 2 јануара 1935 год. Новчана помоћ тече од дана када се руски ратни инвалид са решењем Министарства социјалне политике и народног здравља буде обратио надлежној финансијској дирекцији.

Исплата пада на терет кредита које Министарски савет у ту сврху одобрава.

4) Став 5 одељка А-III решења Министарског савета М.С. бр. 1 од 2 јануара 1935 године укида се.

Ово Решење обнародовано је у „Службеним новинама“ од 1 јануара 1938 год. Бр. 1—I, а под насловом „Позив руским ратним инвалидима.“

ЗАКОН

О

ДРЖАВНОМ НАДЗОРУ НАД РАДОМ ИНВАЛИДСКИХ ДРУШТАВА

од 24 августа 1929 године са допуном од 30 јуна 1931 г.

§ 1

Сва инвалидска друштва као : удружења, одбори, задруге, клубови и остале сличне установе, које носе обележје инвалида (РАТНИХ, ВОЈНИХ МИРНОДОПСКИХ или ГРАЂАНСКИХ), било да уживају или не државну помоћ или потпору, потпадају под надзор Министра социјалне политике и народног здравља.

Оснивање нових удружења одобрава Министар социјалне политике и народног здравља.

§ 2

Министар социјалне политике и народног здравља врши надзор над инвалидским друштвима из § 1 овога Закона или преко подручних му органа, или преко органа Главне контроле, или преко лица која сам изабере и одреди, а која не морају бити активни државни службеници.

§ 3

Сва инвалидска друштва из § 1 овога Закона дужна су подносити Министру социјалне политике и народног здравља свака три месеца извештај о свом раду. Из извештаја се мора јасно видети : какве су све биле одборске одлуке, са одвојеним мишљењима, ако их је било, као и благајничко деловање и стање по позицијама примања и издавања.

Ови извештаји морају бити предани Министарству социјалне политике и народног здравља кроз првих 15 дана по истеку три месеца. Извештај има бити потписан од управног и надзорног одбора. Ако њих нема, онда од лица која су овлашћена да потписују службену преписку.

Дан почетка прва три месеца почиње тећи са 1 августа 1929 године с тим, да се у току истог месеца мора послати Министарству социјалне политике и народног здравља извештај о досадањем раду, као и извод о стању благајне.

§ 4

Министар социјалне политике и народног здравља може, у случају потребе да одреди, било у коме инвалидском друштву из § 1 овога Закона, свога Комесара с правом, да по нахођењу разреши од дужности било поједине чланове управног или надзорног одбора, било све чланове једног или другог одбора, или и једног и другог одбора, те да само у споразуму са Министром социјалне политике и народног здравља са потребним стручним лицима, преузме вођење појединих или свих послова.

У првом реду Комесар има да прегледа дотадањи рад друштва и да поднесе извештај о нађеном стању, са предлогом, Министру социјалне политике и народног здравља.

§ 5

Комесар је активни или пензионисани државни чиновник, а може бити и лице слободне професије, али у сваком случају мора да је ратни инвалид или резервни официр.

Комесар ради по правилима дотичног друштва и наређењима Министра социјалне политике и народног здравља. У случају кад и у колико разреши од дужности чланове управног или надзорног одбора, у толико на њега прелазе дужности и права.

Трајање надзора и деловање Комесара одређује Министар социјалне политике и народног здравља.

Комесар за свој рад одговара морално и материјално Министру социјалне политике и народног здравља.

Награду Комесару и стручном особљу за рад, одређује Министар социјалне политике и народног здравља. Исплата пада на терет средстава, буџета друштва у коме су на раду.

Министар социјалне политике и народног здравља с погледом на правила дотичног друштва решаваће, које органе дотичног друштва разрешава дужности и које функције разрешених органа преноси на комесара, а које задржава за себе.

По преузетим функцијама разрешених органа Министар социјалне политике и народног здравља, односно његов комесар, обављаће како текуће послове тако и раније несвршене послове, који су спадали у компетенцију разрешених органа.

§ 6

Овај Закон ступа у живот од дана када га Краљ потпише, а обавезну снагу добија, када се обнародује у „Службеним новинама“, кога дана престају важити све одредбе, које би биле у супротности са одредбама овога Закона.

Препоручујемо Нашем Министру социјалне политике и народног здравља да овај Закон обнародује и да се о његовом извршењу стара, а свима и свакоме да му се покоравају.

= Овај Закон обнародован је у „Службеним новинама“ од 31 августа 1929 год., Бр. 203—LXXX.

= „Закон о допунама у Закону о државном надзору над радом инвалидских друштава“ од 30 јуна 1931 год. (последња два става у § 5), обнародован је у „Службеним новинама“ од 15 јула 1931 год., Бр. 158—LII.

= Закон о државном надзору над радом инвалидских друштава и данас је на снази; није укинута § 42 Закона о удружењима, зборовима и договорима од 18-IX-1931 год. (О томе Пресуда Државног савета Бр. 30720 од 12-XII-1934 године и решење Министарства унутрашњих послова III. Бр. 37533 од 28-IX-1935 године).

= Овај Закон не важи за Удружење ратних инвалида, које постоји на основу (§§ 108—110) Уредбе о ратним инвалидима и осталим жртвама рата, од 1-XII-1938 год., о чему наређење у § 134 исте Уредбе.

На основу последњег става § 8. Инвалидског закона од 4. јула 1929. године, прописујем ово :

УПУТСТВО*

ЗА ПРОЦЕНУ ПРИВРЕДНЕ НЕСПОСОБНОСТИ РАТНИХ ИНВАЛИДА

Процена онеспособљености ратних инвалида вршиће се процентуално, сразмерно важности повређеног органа и величине озледе, с обзиром на ово Упутство и § 8. Инвалидског закона.

Онеспособљеност у процентима од 20—100 узета је с обзиром на цео организам, а не само на повређени орган, за општи рад и привређивање инвалида, без обзира на његову: спремину, вредноћу, јачину, дар, старост, занимање (професију) и др.

Правичност оцене зависи од што тачнијег и савеснијег лекарског прегледа инвалида, због чега се мора сваки случај при оцењивању тачно испитати.

У случају сумње и нејасности при прегледу, са инвалидом поступити како је речено у последњем ставу § 49. Инвалидског закона, па на основу добивеног резултата одредити проценат његове неспособности.

При оцењивању треба узети у обзир на прво место, да ли је онеспособљеност коначна (трајна) или привремена, која се временом може побољшати или исчезнути. Треба имати на уму, да се млад човек временом и вежбом може прилагодити осакаћености и надокнадити онеспособљеност до невероватноће. Сам патолошки процес код младог и отпорног организма боље се и брже сврши, док је то код старог много теже, или немогуће.

* Ово Упутство важи и уз (§ 80, ст. 9) Уредбу о ратним инвалидима и осталим жртвама рата, од I-XII-1938 год., према наређењу § 131 исте, а све док се не донесе нова „Уредба о процени привредне неспособности ратних инвалида.“

Ако је процес завршен и осакаћеност стална, инвалид ће се за таквог ће огласити. У случају да процес није завршен, или комисија нађе да ће се постојећа онеспособљеност излечити или побољшати, инвалид ће се огласити за привременог и комисија му одређује проценат с тим, да се у одређеном року, од стране комисије, јавља за поновни преглед све дотле, док његова онеспособљеност не постане стална или сасвим не ишчезне.

При сваком осакаћењу и онеспособљености треба, по могућству, наћи и узети у процену само осакаћење и његове последице, које су заиста дошле услед повреде и без кривице инвалида. Ако је се пак инвалид, напрогив, вежбом, трудом и муком обучавао и тако опет оспособио за неки рад, то ово побољшавање и успех у раду и заради, не смеју имати никаквог утицаја на процену његове онеспособљености, настале услед повреде или обољења.

При разним повредама и на разним местима код инвалида не сме се узимати из Упутства проценат за сваку повреду на по се, па их после сабирати, да би се оценила његова целокупна онеспособљеност. У оваквим случајевима треба увек проценити у колико све те озледе укупно онеспособљавају цео организам за рад и привређивање.

При одређивању процента онеспособљености код ампутираних (обезуђених), треба узимати у обзир и сам патрљак (батаљак): да ли је подесан за одговарајућу протезу или није. У овом последњем случају проценат, одређен за дотичну ампутацију, повећава се са 10%.

Пошто је немогуће побројати и назначити проценат онеспособљења за све могуће последице од рана, повреда или озледа, то ће се лекарска комисија, — за оне случајеве, који нису побројани у Упутству и за које није одређен проценат, а оставили су тешке последице на организам уопште, или на ма који његов део, — при одређивању процента руководити општим правилима медицинске науке и према последицама одредити проценат. У оваквим случајевима комисија ће детаљно описати како повреду, тако и последицу и образложити дати проценат. Ови извештаји слаће се на одобрење супер ревизијској комисији (§ 55. Инвалидског закона).

Осакатења, која онеспособљавају мање од 30% не узимају се у обзир за стицање права по Инвалидском закону од 4. јула 1929. године.

ПРОЦЕНТИ ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ПРИВРЕДНЕ НЕСПОСОБНОСТИ РАТНИХ ИНВАЛИДА.

I. РУКА (ГОРЊИ УД).

1. ШАКА.

а) Прсти.

Ограничена покретљивост зглобова (контрактура).

Код свих прстију на једној руци ма у каквом
степену 20%

Потпуна укоченост (анкилоза).

Палац у зглобу карпо - метакарпалном (доручна
кост) једне руке 0
обе руке 20%

У два зглоба палца (интер-фалангеалном и мета
карпо-фалангеалном) једне руке 20%
обе руке 30%

Код осталих прстију ма код кога, ако је поједи-
начно 0

Код већине прстију руке без палца 30%
обе руке 50%

Код свих или већине прстију једне руке (са
палцом) 50%

Обе руке 70%

Ампутација или дезартикулација.

Код палца: обе фаланге (чланка) 20%

Код палца: обе фаланге и његова метакарпална
кост 30%

Два прста без метакарпалних костију (сем палца) 20%

Два прста заједно са њиховим метакарпалним
костима и то :

Палац и кажипрст 50%
Кажипрст и средњи 40%
Средњи и домали 30%
Домали и мали 20%

Три прста заједно са њиховим метакарпалним
костима и то :

Палац, кажипрст и средњи 60%
Кажипрст, средњи и домали 50%
Средњи, домали и мали 30%

Три прста где су сачуване метакарпалне (доруч-
не) кости :

Палац, кажипрст и домали 50%
Палац, кажипрст и мали 50%
Палац, средњи и домали 40%
Палац, средњи и мали 40%
Палац, домали и мали 40%
Кажипрст, средњи и мали 40%
Четири последња прста 50%
Четири прва прста (са палцем) 60%
Сви прсти једне руке 70%
Сви прсти обеју руку (са додатком) 100%
Сви прсти обеју руку сем једног који је остао 100%
Оба палца и један кажипрст 60%
Оба палца 50%
Оба палца, један кажипрст и средњи 70%
Оба палца и друга три прста 80%
Оба палца и оба кажипрста 80%
Један чланак палца и два чланка кажипрста 20%
Један чланак палца и два чланка кажипрста, а
батаљак се не миче добро 30%
Остали мали чланци на другим прстима су од
слабе важности 0%
Прелом метакарпа 0%

Неизлечива луксација метакарпа.

Две крајње или и све остале метакарпалне кости
узјашиле на карпалне 40%

б) Ручје (carpus)

Ограничена покретљивост (Контрактура).

Све врсте ограничене покретљивости зглоба
шаке у већем степену 20%
Потпуна укоченост (Анкилоза) шачног зглоба у
неповољном положају 40%
Ампутација шаке једне руке 70%
Ампутација обеју шака (са додатком) 100%

2. ПОДЛАКТИЦА (АНТИБРАХИЈУМ).

Преломи (фрактуре).

Средњи део обеју костију.

Када је ограничено кретање у пронацији, супинација очувана	30%
Пронација посве укочена, положај шаке је у пронацији	40%
Потпуна анкилоза, а укоченост у супинацији	50%

Псеудоартроза.

Код обеју костију :

Ако се мало миче	30%
Ако је лабава, климата	40%

Код једне само кости :

Ако се мало креће	0%
Ако је лабава	20%
Ампутација подлактице	70%
Ампутација подлактица обеју руку (са додатком)	100%

3. ЛАКАТ (CUBITUS).

Ограничена покретљивост у лакатном зглобу.

Кад је део очуваних покрета могућ у повољном положају, и то у следећим случајевима: Флексија између 75 степ. и иде до краја, до потпуне флексије	20%
Кад је део очуваних покрета могућ у неповољном, опруженом положају : у екстензији од 105° до 180°	50%

Анкилоза.

У повољном положају :

Савијено под правим углом или и нешто мање (од 90°—75°)	30%
Савијено под оштрим углом	40%
Сасвим савијено, кад је подлактица приљубљена уз мишицу	70%
У неповољном положају (опружено под тупим углом или рука и сасвим опружена) од 150°—180°	60%

Преломи (фрактуре).

Цене се према последицама у колико сметају функцији лакатног зглоба (види тамо).

Псеудоартроза.

Зглоб веома лабав	50%
Ексартикулација лакта	80%

4. МИШИЋНА КОСТ (HUMERUS).

Преломи (фрактуре).

Прелом хумеруса у околини његових зглобака цени се према последицама које су наступиле у покретљивости ових зглобова (види тамо).

Псеудоартроза мишићне кости.

У слабом степену	30%
У већем степену са атрофијом мишића	50%
Ампутација мишице	80%
Ампутација обеју мишица (са додатком)	100%

5. РАМЕ

Ограничена покретљивост у рамену у тежем случају с неповољним углом преостале покретљивости

30%

Анкилоза раменог зглоба.

Потпуна укоченост (анкилоза) рамена

60%

Прелом кључњаче (clavicula).

Узима се у обзир само са компликацијама које треба тражити у одговарајућем одељку за живце и артерије.

Ексартикулација целе мишице из рамена

90%

Артритис.

Артритис ће се ценити према поремећају зглобова, као последица ране или озледе (види дотични зглоб).

Луксације.

Луксације у рамену повраћају се често те онеспособљавају за	30 ⁰ / ₀
Луксације пак застареле и ненамештене равњају се по последицама са контрактуром или анкилозом дотичног зглоба (в. тамо).	

Мишићи.

Већа рефлексна атрофија рамена, мишице и подлактице	30 ⁰ / ₀
Потпуна атрофија горњег уда	60 ⁰ / ₀

Живци (Нерви).

Потпуна парализа руке (горњег уда)	70 ⁰ / ₀
Парализа вишег облика : делтоида, предњег брахијалног и бицепса	30 ⁰ / ₀
Парализа нижег облика (N. Ulnaris, Brachialis Cutaneus internus и његовог акцесорног живца)	30 ⁰ / ₀
Парализа N. subscapularis	20 ⁰ / ₀
Парализа N. musculocutanei	50 ⁰ / ₀

Парализа N. Mediani.

У мишици	50 ⁰ / ₀
У шапи	20 ⁰ / ₀
Парализа N. ulnaris	50 ⁰ / ₀
Парализа N. radialis	50 ⁰ / ₀

Крвни судови.

Повреде крвних судова цениће се према последицама на дотичном делу тела.

II. НОГА (ДОЊИ УД).**1. СТОПАЛО.****а) Прсти.**

Анкилоза и контрактура	0 ⁰ / ₀
----------------------------------	-------------------------------

Ампутација или ексартикулација.

Само ако је: отсечен цео велики прст без метатарзалне кости	0 ⁰ / ₀
Одсечен цео велики прст са метатарзалном (доножном) кошћу или ма која три прста	20 ⁰ / ₀
Ако су одсечени сви прсти без метатарзалних костију	30 ⁰ / ₀

б) Доножје (Metatarsus).

Преломи (фрактуре)	0 ⁰ / ₀
------------------------------	-------------------------------

Ампутација и ексартикулација

Две или три метатарзалне (доножне) кости	30 ⁰ / ₀
Све метатарзалне (доножне) кости (Лисфранк)	40 ⁰ / ₀

в) Ножје (Tarsus).

Повреда ма које кости	20 ⁰ / ₀
Више њих	30 ⁰ / ₀

Ексартикулација у ножју.

Тарзо-метатарзална (Шопар)	40 ⁰ / ₀
--------------------------------------	--------------------------------

2. СКОЧНИ ЗГЛОБ.**Ограничена покретљивост (Контрактура).**

Код неповољне покретљивости, (pes equinus), кад су прсти оборени ка земљи	20 ⁰ / ₀
---	--------------------------------

Анкилоза.

У добром положају (прав угао)	20 ⁰ / ₀
У рђавом положају (под којим другим углом а не правим)	40 ⁰ / ₀
Ексартикулација у скочном зглобу (талокруралис)	60 ⁰ / ₀
Ампутација по Пирогову	50 ⁰ / ₀
Ампутација обеју стопала	100 ⁰ / ₀

3. ГЊАТ, ПОДКОЛЕНИЦА.**Преломи.**

Само код скраћења 2—3 см. са видном атрофијом мишића	30 ⁰ / ₀
--	--------------------------------

Рђав, неправиан калус.

Код малеоларног прелома.	
Ако је стопало окренуто унутра (pes varus)	20 ⁰ / ₀
Ако је стопало окренуто у поље: (pes valgus)	40 ⁰ / ₀

Рђав, неправиан калус средином тибије, а у исто време нога је скраћена.

а) Ако је ход још могућ	30 ⁰ / ₀
б) Ако је ход могућ једино с помоћу штуле	40 ⁰ / ₀

Псеудоартроза подколенице	40%
Ампутација испод колена	60%
Ампутација обеју подколеница, са додатком	100%

Чашица (Patella).

Псеудоартроза чашице с амијотрофијом, а очуваном покретљивошћу	20%
--	-----

4. КОЛЕНО (GENU).

Ограничена покретљивост.

а) Под повољним углом, од вертикале за 25 степени или 45 степени уназад	20%
б) Под неповољним углом	30%

Анкилоза.

а) У добром положају, т. ј. у опруженом или скоро опруженом, дакле у мање више потпуној екстензији	40%
б) У рђавом положају, т. ј. згрченом положају под оштрим углом или под правим, или и тупим углом до 135 степени тако, да је за ходање потребно за ту ногу шутира или други какав апарат	60%
Лабав зглоб колена	30%

Преломи (Fracturae).

Рђав, неправила калус.

а) Калус који проузрокује анкилозу у флексији (види горе).	
б) Где калус после анкилозе, произведе genu valgum, слабијег степена	30%
Јачег степена	50%
в) Где се после анкилозе, направи genu valgum слабијег степена	30%
Јачег степена	50%
Лабав зглоб (зглоб се клати)	50%
Ексартикулација	70%
Ексартикулација или ампутација обеју ногу до колена са додатком	100%

5. БУТЊАЧА (FEMOR).

Преломи.

а) У доњем делу фемора (види промене у колену).	
б) Средином фемора:	
Осредњи случај, са скраћењем од 3—6 см.	40%
Тежак случај са скраћењем више од 6 см., јачом атрофијом, зглобови делимично укрупњени	50%
На врату фемора са скраћењем више од 3 см.	50%
Псеудоартроза бутне кости	50%
Ампутација бутњаче	80%
Ампутација обеју стегна (бутина), са додатком	100%

6. КУК (COXA).

Ограничена покретљивост у зглобу	30%
--	-----

Анкилоза.

а) У добром положају	50%
б) у рђавом положају	70%
Анкилоза у оба кука ма у каквом положају са додатком	100%
Лабав зглоб (клецав зглоб)	50%
Ексартикулација у куку	90%
Анкилоза у исто време у свим зглобовима и ногу и руку услед прележаног запаљења зглобова са додатком	100%

Артритис и Луксације цениће се према поремећају функције зглобова (види одговарајуће зглобове).

Прекид мишића.

а) Прекид потпун мишићне масе у бутини (с предње или с стражње стране бутине)	40%
б) Прекид делимичан	20%
Прекид тетиве	0

Атрофија.

Потпуна атрофија бутине	30%
Атрофија мишића предње стране бутине	20%
Потпуна атрофија гњата (подколенице)	30%
Атрофија предњих мишића гњата	0
Потпуна атрофија целе ноге	50%

Живци (нерви)

Потпуна парализа ноге	60%
Парализа N. peroneus extern (sciat) poplit. ext.	20%
Парализа N. Cruralis	40%
Парализа N. ischiadicus лакши случај	20%
Тежи случај	40%

Крвни судови.

(види примедбу код судова руке)

Проширене вене на ногама (варицес) и ране од њих као последице рана или озледа у јакој мери	20%
Са гризлицама хроничним које тешко зацељују и елефантијазис	30%

Флебитис и тромбоза.

а) Ако има и јачих отока, (едема) и тешко је стање	20%
б) Ако је то на обема ногама у јачем степену	50%
Ампутација два разна уда са додатком	100%
Потпуна неупотребљивост два разна уда са додатком	100%

III. ГЛАВА.**I. ЛОБАЊА И МОЗАК.****Губитак коже на глави.**

Ако је кожа на глави скалпирана на овећем простору и то у вези са боловима	30%
Губитак кости на лобањи без испада тврде, опне (дуре матрикс)	40%
Губитак кости на лобањи са испадом тврде, мождане опне и пролапсом мозга	50%

Цексонова епилепсија:

Односно онеспособљења ваља разликовати стања (болнички утврђена):

1) Где се наступи понављају више пута на дан (status epilepticus)	100%
2) Где се наступи појављују једном у 2-3 недеље	50%
3) Кад су ретки	30%

Парализа.**Парализа можданих живаца.**

Парализа N. Facialis ако је потпуна и трајна	30%
Парализа N. Acusticus на обе стране	50%
Парализа више мишића који крећу око	30%
Парализа N. opticus, ако је једног	40%
Обострана са додатком	100%

Парализа услед повреде мозга.**Моноплегија руке.**

Потпуна моноплегија	70%
Непотпуна моноплегија	30%

Хемиплегија.

Потпуна хемиплегија са додатком	100%
Слабије изражена хемиплегија (према јачини)	40—70%

Општа парализа.

Општа парализа мозга са блесавошћу после тешке повреде лобање и мозга — са додатком	100%
---	------

Афазија (Aphasia) услед повреде мозга.

а) Моторна	50%
б) Сензорна	70%

2. ЛИЦЕ.

Код лица поред осталог долази у обзир и нагрђеност, унакаженост.

Главне врсте тих повреда јесу :

Оба ока уништена са додатком	100%
Извађено једно око и вилица са једне стране	80%
Нагрђеност горње вилице и носа са једне стране	60%
Обеју страна горње вилице и носа или горње и доње вилице	80%
Нагрђеност целе доње вилице и језика	80%

Прелом.

а) Горња вилица није од велике важности за онеспособљење	0
б) Доње вилице. Ако су уста услед тога јако стиснута (20 милиметара)	30%

Губитак зуба услед повреде, рачуна се тек ако су сви скоро погубљени	30%
Пљувачна фистула, ако непрестано цури и не може да се затвори	20%

3. ОЧИ.

Ма какве врсте и ма каква била повреда, онеспособљење ће се ценити увек према оштећености вида.

За оцену вида узете се у комбинацију само они случајеви који се јављају као последица повреда директно булбуса или оптичких путева и његових центара, као и привреда, које су на очни вид индиректно дејствовале.

Слепило т. ј. потпун и неизлечив губитак вида на оба ока са додатком 100%

Ћоравост, потпун губитак вида на једном оку 40%

Ако је једно око (или вид на једном оку) изгубљено, а преостало око ослабило видом онда се сразмерно њему повећава проценат (види даље), према јачини вида тако, да ако је вид на задржаном оку смањен за 2/10, додаје му се по 10% на сваке 2/10, изгубљеног вида. Према томе скала за очну неспособност вида биће следећа:

Изгубљен вид за 2/10	10%
Изгубљен вид за 4/10	20%
Изгубљен вид за 6/10	30%
Изгубљен вид за 8/10	40%

Слабљење вида код оба ока, рачунаће се на сваке изгубљене 2/10 по 10%, на пример:

Vis O. D.=8/10 добија	10%
Vis O. S.=6/10 добија	20%
За целокупно слабљење вида добија према томе 30%	

Очни капци. Ране на капцима могу имати следеће трајне компликације као последице:

Анкилоблефарон (Ankyloblepharon) (делимично или потпуно срашћење капка, смета виду делимично или потпуно) процент рачунати (ако се не поправи операцијом), према поремећају вида једног или оба ока, по скали за вид.

Птозис (Ptosis). Ако је на оба ока рачуна се према виду (скала за вид) од 20—100%

Лагофталмус (Lagophthalmus) на једном оку у већем степену	40%
На оба ока према степену	40—70%
Ентропион, trichiasis, keratitis на оба ока према томе колико уди виду (в. скалу за вид).	

Мишићи ока. Код парализе неколико очних мишића	40%
Сузење стално, као последица повреде сузног канала	20%

4. НОС.

Губитак носа	40%
Ако су услед тога, и услед ожиљака одатле, скупљена уста, тако да је отежана исхрана	50%

5. УСТА.

Ожиљак на устима који се не може поправити, а стегао је уста, рачуна се као и код стегнутих вилица (в. тамо). Парализа (узетост) језика, отежан говор и отежано гутање.

За језик код веће тешкоће говора и гутања	50%
За ресицу (uvula), отежано гутање	30%
Одсечен или ишчупан језик	70%

6. ГУБИТАК ЗУБА.

Само у том случају ако су због повреде или ране изгубљени готово сви зуби, а не могу се наместити вештачки	50%
--	-----

7. УШИ (AURES).

Губитак ушне шкољке	20%
Губитак обе ушне шкољке	30%

8. СЛУХ.

Повреда једностранна	0%
--------------------------------	----

Повреда обострана

а) Једно уво глуво а друго наглуво	30%
б) Потпуна глувоћа на оба ува	50%

IV. ВРАТ.

Искривљење врата	20%
----------------------------	-----

Грло (Larynx).

Суженост грла са отежаним дисањем услед повреде	40%
Услед повреде на гркљану или душнику	40%
Ако се мора носити канила	60%
Парализа грла (узетост) у јачем степену	40%

Ждрело (Pharynx).

Парализа	30%
Једњак сасвим затворен, а храни се, фистулом на желуцу	70%

V. КИЧМА (COLUMNA VERTEBRARUM).

Артритис, ушинутоост, дисторзија	0%
Стална искривљеност главе и тела сметајући лично кретању	30%
Спондилитис трауматика (Spondylitis traumatica) са мањим последицама	50%
Потпуна параплегија са додатком	100%
Непотпуна параплегија	100%
Хематомијелија (haematomyelia). Ако је настала потпуна параплегија, онеспособљеност је потпуна са додатком	100%
Ако је пак снашла доњи крај мождине, онда је делимична и онеспособљава	40—50%
(Syringomyelia) настала услед хематомијелије од повреде што треба утврдити.	
Дијагнозу сирингомијелије клинички утврђивати.	
Неспособност је код Сирингомијелије	70%

VI. КАРЛИЦА (PELVIS).

Фрактура са мишићном атрофијом	40%
Ако уз то дођу још и поремећаји (парализе) или компликације од стране мокраћних органа, процент се повећава до	80%

VII. ГРУДИ.

Прелом грудне кости (Fract. sterni).	
Прелом ребра :	
а) Некомпликован	0%

- б) Рђаво срастао, сметајући покретима, са боловима 30%
- в) Прелом више ребара рђаво сраслих, са деформацијом груди и сметњом при дисању, према величини 50—80%

Туберкулоза :

На случај да се је локална туберкулоза појавила после ране, дакле *доказано* да је нанета и створена по вредом, инвалид мора добити накнаду за све последице одатле.

Плућне туберкулозе као последица ране, повреде или озледе :

- 1) Неактивни катар плућног врха (apicitis), (нема нарочитог избацивања, ни грознице, ни шушњева, ни ноћног знојења), општи изглед добар 0%
- 2) Активни катар плућног врха (процес ограничен само на врхове), без грознице, добар општи изглед 20%
- 3) Осредње тежи случајеви (процес раширен), још приличан изглед и исхрана 50%
- 4) Тешки облици туберкулозе (проширен процес са компликацијама, грозницом), рђав изглед и исхрана 60—100%

Код туберкулозе *костију* и зглобова задобивене у служби кад се може узети да је повреда ту локализовала оболење, процениће се онеспособљеност према последицама, које је оболење проузроковало на кости или зглобу (види дотичне делове тела).

Плеуритис трауматика.

Са серозним изливом и последицама које би остале после излечења 30%

Phyothorax (Емпиема).

Захтева увек интервенцију са или без ресекције ребара, што може и донети неку онеспособљеност, ослабљење јаче 40%

Мање ослабљење 20%

Деформација груди.

Веома тешке повреде грудног коша са великим деформацијама истог 70%

Херниа пулмонис трауматика.

Према величини херније и деформацији грудног
коша 70—100%

VIII. СРЦЕ И АОРТА.**Хронична некомпензирана оболења срца.**

Све срчане мене, које су наступиле као после-
дица повреде срца или срчане кесе, или су
наступиле као последица после повреда
других органа, имају се ценити према на-
ћеном садашњем стању од 30—100%

Aneurysma aortae.

Услед повреде, с обзиром на тешку прогнозу 100%

IX. ТРБУХ (ABDOMEN).**Желудац (ventriculus).**

Фистуле на желудцу услед повреде 80—100%

Танко црево.

Anus praeternaturalis насталог услед повреде 100%

Дебело црево.

Fistula stercoralis, ако је мала и у близини рек-
тума 30%
Велика фистула услед повреде 50%
Фистула апи услед повреде обична 30%
Фистула апи ако је необично велика 40%

Кила.

Кила створена после повреде на повређеном
месту 30%
Код веће евентрације 40%

Јетра и жучна бешика.

Повреде јетре са знатним последицама 50%
Са повредом жучне бешике и стална фистула
жучне бешике 100%

Слезина (Lien).

Теже повреде слезине 50%

Бубрези.

Повреда бубрега може имати следеће по-
следице :

1) Pyelonephritis unilateralis 60%
2) Pyelonephritis bilateralis 100%
Nephritis chronica где се може утврдити, да је
дошло услед повреда 70%
Nephrectomia извршена због повреда бубрега 60%
Ако после тога остане још и фистула 80%

Ren mobile.

Ако би се бубрег кренуо са свог лежишта услед
повреде 30%

Diabetes Traumatica.

Шећерна болест констатована одмах после
повреде и услед повреде.

1) Повреде главе, са потресом мозга (Com-
motio cerebri).

2) Повреде кичмене мождине са преломом
костију, или услед самог потреса као и услед по-
вреда других органа који могу изазвати ову
болест 50%

Мокраћна бешика и уретра.

Cystitis traumatica shron. у јачем степену 50%
Фистулу било мокраћне бешике, било од уретре
кроз коју иде постојано мокраћа 50%

Трауматична суженост уретре.

Ако су услед тога инффицирани обострано и бу-
брези 100%
Ако ли само бешика (уз структуру) 50%
1) Фистулозна група с инфилтрираним и инду-
рираним перинеумом 60%
2) Суженост без компликација, која треба да се
подуже лечи 30%

X. PENIS, TESTICULA.

Откинут уд, ablatio penis totalis 50%
Ablatio testiculi с једне стране 20%
Ablatio или destructio testiculorum bilateralis
traumatica :

а) Без дистрофије жлезде	40%
б) Feminismus због дистрофије жлезде	50%
Ablatio penis et testiculorum	80%
Hydrocele, Naematocele traumatica, ако оставе знатне промене	30%

XI. РАЗНЕ ДРУГЕ ОЗЛЕДЕ И ОБОЛЕЊА.

Ожиљци (cicatrices).

Код сваког ожиљка, односно онеспособљења услед ожиљка, од највеће је важности тачно испитати: његово место где је, чврстину каква је и простирање у дужину, ширину и дубину.

Само ожиљци на кожи, ако нису око зглобова да им сметају кретање, нити иду у дубину да ухвате мишић, нерв, не онеспособљавају.

Чак ако би ожиљак био површан, али се простире и преко ког зглоба тако да му својом чврстином не дозвољава пуно крегање и онда се не урачунава ништа, јер се таква сметња може отклонити операцијом.

Али ако је ожиљак чврсто срастао за тврду подлогу, или операција у опште има мало изгледа на успех, онда се мора урачунавати онеспособљеност услед тога.

Онеспособљеност услед ожиљка узеће се у рачун с обзиром на начин и величину онеспособљења дотичног дела тела на коме се налази, те проценат према томе и видети тамо (анкилозе, контрактуре и т. д. дотичних делова тела).

Osteomyelitis chronica.

Не онеспособљава многе, пошто се и са оболелим делом још може радити, а остали је организам интактан 0%

Али, ако оболење повлачи са собом укоченост зглобова, атрофију мишића, па по некад и скраћење костију, онда ће се према томе онеспособљење ценити (видети код дотичних делова тела).

Фистула трајна, због некрозе парчета кости, услед повреде, може обично да траје врло дуго, али са врло малом сметњом за рад, па и то делимично и привремено 20%

Ако је на месту где смета ком важном кретању, за потребно време може се одредити 30%

Интотоксикације и несрећни случајеви.

Интотоксикације (тровање) и озледе од бојних отрова, које наступе при нарочитом неком послу у служби, оцењују се према озледама и последицама, које проузрокују на извесним органима 30-100%

Последице услед топлоте и хладноће и других несрећних случајева.

Онеспособљеност може да буде делимична или потпуна: улцерација, ожиљци, некрозе, ампутације, неуритис, парализе, трофични поремећаји и т. д.

Поред ових локалних повреда, виђају се често код пострадалих, на пр. од електрицитета и други, доцнији поремећаји, привремени или трајни. Те накнадне појаве су, на пр.:

а) живчани поремећаји, паралитични или неуритични;

б) тешки умни поремећаји, који могу повести и лудилу и т. д.

Проценат онеспособљености узеће се према осакћаењу или величини оболења.

* *

*

Ова Упутства ступају на снагу са даном обнародовања у „Службеним новинама.“

Ст. Бр. 55480.

6. јула 1929. године
у Београду.

Министар социјалне политике
и народног здравља,

Др. М. Дринковић, с. р.

Ово Упутство обнародовано је у „Службеним новинама“ од 13 јула 1929 године, Бр. 161.—LXVI.

Види § 131 (у вези са § 80) Уредбе о ратним инвалидима и осталим жртвама рата.

СЕДИШТА ИНВАЛИДСКИХ СУДОВА И ИНВАЛИДСКИХ КОМИСИЈА

I

СЕДИШТА ОКРУЖНИХ СУДОВА КАО ПРВОСТЕПЕНИХ ИНВАЛИДСКИХ СУДОВА.

(§ 71 Уредбе о ратним инвалидима и осталим жртвама рата).

I

НА ПОДРУЧЈУ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У БЕОГРАДУ:

1) Алексинац; 2) Београд — за град Београд; 3) Београд — за округ београдски; 4) Ваљево; 5) Вел. Градиште; 6) Зајечар; 7) Јагодина; 8) Књажевац; 9) Крагујевац; 10) Краљево; 11) Крушевац; 12) Лозница; 13) Неготин; 14) Ниш; 15) Пожаревац; 16) Прокупље; 17) Смедерево; 18) Ђуприја; 19) Ужице; 20) Чачак; 21) Шабац.

II

НА ПОДРУЧЈУ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У ЗАГРЕБУ:

1) Бјеловар; 2) Вараждин; 3) Госпић; 4) Загреб; 5) Карловац; 6) Огулин; 7) Осиек; 8) Петриња; 9) Слав. Пожега; 10) Срем Митровица; 11) Сушак.

III

НА ПОДРУЧЈУ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У ЉУБЉАНИ:

1) Љубљана; 2) Марибор; 3) Мурска Собота; 4) Ново Место; 5) Цеље.

IV

НА ПОДРУЧЈУ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У НОВОМ САДУ:

1) Бела Црква; 2) Велика Кикинда; 3) Нови Сад; 4) Панчево; 5) Петровград; 6) Сомбор; 7) Суботица.

V

НА ПОДРУЧЈУ ВЕЛИКОГ СУДА У ПОДГОРИЦИ:

1) Колашин; 2) Никшић; 3) Подгорица; 4) Цетиње.

VI

НА ПОДРУЧЈУ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У САРАЈЕВУ:

1) Бања Лука; 2) Бихаћ; 3) Дервента; 4) Мостар; 5) Сарајево; 6) Травник; 7) Тузла.

VII

НА ПОДРУЧЈУ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У СКОПЉУ:

1) Беране; 2) Битољ; 3) Велес; 4) Врање; 5) Ѓиљане; 6) Кос. Митровица; 7) Куманово; 8) Лесковац; 9) Нови Пазар; 10) Охрид; 11) Пећ; 12) Пирот; 13) Призрен; 14) Пријепоље; 15) Прилеп; 16) Приштина; 17) Скопље; 18) Струмица; 19) Тетово; 20) Штип.

VIII

НА ПОДРУЧЈУ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У СПЛИТУ:

1) Дубровник; 2) Котор; 3) Сплит; 4) Шибеник.

II

ВРХОВНИ ИНВАЛИДСКИ СУД

Према § 72 Уредбе о ратним инвалидима и осталим жртвама рата, овај (другостепени) суд има седиште у БЕОГРАДУ, при Министарству социјалне политике и народног здравља и једини је за целокупну територију Краљевине Југославије. Има само више оделења, према потреби.

Види §§ 67, 68, 71, 80 и 81 помен. Уредбе, као и у „Прелазним наређењима“ исте: §§ 115 до 129 и 133.

III

СЕДИШТА ПРВОСТЕПЕНИХ
ИНВАЛИДСКИХ КОМИСИЈА

при командама војних округа (ст. 1 § 80 Уредбе о ратним
инвалидима и осталим жртвама рата).

Ред. бр.	НАЗИВ војног округа:	СЕДИШТЕ војног округа:	ПРИПАДА	
			Дивизијској области:	Армијска област
1	Бањалучки	Бања Лука	Врбаској	II
2	Београдски	Београд	Дунавској	I
3	Битољски	Битољ	Вардарској	III
4	Бјеловарски	Бјеловар	Осијечкој	IV
5	Ваљевски	Ваљево	Дринској	I
6	Велешки	Велес	Брегалничкој	III
7	Вараждински	Вараждин	Савској	IV
8	Петровградски	Петровград	Потиској	I
9	Врањски	Врање	Моравској	V
10	Гатачки	Гацко	Јадранској	II
11	Загребачки	Загреб	Савској	IV
12	Карловачки	Карловац	Савској	IV
13	Кичевски	Кичево	Вардарској	III
14	Књажевачки	Књажевац	Тимочкој	V
15	Кос. Митровички	Митровица (Кос.)	Косовској	III
16	Крагујевачки	Крагујевац	Шумадијској	V
17	Крушевачки	Крушевац	Шумадијској	V
18	Кумановски	Куманово	Брегалничкој	III
19	Љубљански	Љубљана	Дравској	IV
20	Мариборски	Марибор	Дравској	IV
21	Мостарски	Мостар	Јадранској	II
22	Неготински	Неготин	Тимочкој	V
23	Осијечки	Осјек	Осијечкој	IV
24	Оточачки	Оточац	Врбаској	II
25	Панчевачки	Панчево	Дунавској	I
26	Петрињски	Петриња	Врбаској	II
27	Пиротски	Пирот	Моравској	V
28	Плеваљски	Плевље	Зетској	II
29	Подгорички	Подгорица	Зетској	II
30	Пожаревачки	Пожаревац	Тимочкој	V
31	Пожешки	Пожега (Слав.)	Осијечкој	IV

Ред. бр.	НАЗИВ војног округа:	СЕДИШТЕ војног округа:	ПРИПАДА	Армијска област
			Дивизијској области:	
32	Призренски	Призрен	Косовској	III
33	Приштински	Приштина	Косовској	III
34	Прокупачки	Прокупље	Моравској	V
35	Румски	Рума	Дунавској	I
36	Сарајевски	Сарајево	Босанској	II
37	Сињски	Сињ	Јадранској	II
38	Скопљански	Скопље	Вардарској	III
39	Сомборски	Сомбор	Потиској	I
40	Ср. митровички	Ср. Митровица	Дринској	I
41	Ст. Бечејски	Стари Бечеј	Потиској	I
42	Травнички	Травник	Босанској	II
43	Тузлански	Тузла	Босанској	II
44	Ужички	Ужице	Шумадијској	V
45	Цељски	Цеље	Дравској	IV
46	Шабачки	Шабац	Дринској	I
47	Шибенички	Шибеник	Јадранској	II
48	Штипски	Штип	Брегалничкој	III

IV

СЕДИШТА
ВИШИХ ИНВАЛИДСКИХ КОМИСИЈА

при командама дивизијских области (став 5 § 80 Уредбе о ратним
инвалидима и осталим жртвама рата) :

1) Команда дунавске	дивизијске области — Београд
2) „ дринске	„ „ — Ваљево
3) „ потиске	„ „ — Суботица
4) „ босанске	„ „ — Сарајево
5) „ врбаске	„ „ — Бања Лука
6) „ јадранске	„ „ — Мостар
7) „ зетске	„ „ — Цетиње
8) „ вардарске	„ „ — Битољ
9) „ косовске	„ „ — Приштина
10) „ брегалничке	„ „ — Штип
11) „ савске	„ „ — Загреб
12) „ осијечке	„ „ — Осијек
13) „ дравске	„ „ — Љубљана
14) „ шумадијске	„ „ — Крагујевац
15) „ моравске	„ „ — Ниш
16) „ тимочке	„ „ — Зајечар

УСТАНОВЕ ЗА ЛЕЧЕЊЕ И СМЕШТАЈ ЛИЦА ЗАШТИЋЕНИХ УРЕДБОМ О РАТНИМ ИНВАЛИДИМА И ОСТАЛИМ ЖРТВАМА РАТА

Министарство социјалне политике и народног здравља има следеће установе за израду протеза и других ортопедских средстава, за лечење и смештај ратних инвалида, удова и сирочади, а према Уредби о ратним инвалидима и осталим жртвама рата (§ 7).

I

ОРТОПЕДСКИ ЗАВОД И РАДИОНИЦЕ :

Ортопедски завод са болницом — БЕОГРАД.

Ортопедска радионица — ЗАГРЕБ.

Ортопедска радионица — ЛЈУБЉАНА.

Ортопедска радионица — ТРЕБИЊЕ.

Завод и радионице израђују протезе, ортопедске ципеле и остала ортопедска помоћна средства, а у болници се врше операције и лечење осакатених.

За потребне протезе и др., као и за лечење, обраћати се молбама, са потребним документима, непосредно дотичној установи.

Апаратисање и лечење ратних инвалида и сакатих чланова породице пада на терет државног буџета.

II

ЛЕЧИЛИШТА ЗА ТУБЕРКУЛОЗНЕ :

а) за плућну туберкулозу :

Државно лечилиште — СУРДУЛИЦА (Вардарска бановина).

Бановинско лечилиште — БРЕСТОВАЦ (Савска бановина).

Бановинско лечилиште — ГОЛНИК (Дравска бановина).

б) за хируршку туберкулозу :

Државно лечилиште — КРАЉЕВИЦА (Савска бановина).

За лечење како плућне тако и хируршке туберкулозе (туберкулозе костију), молбе за одобрење пријема на лечење подносе се, са потребним документима, Министарству социјалне политике и народног здравља (Инвалидско одељење).

Трошкови за лечење падају, — у колико није могуће на буџет самог лечилишта, — на терет Народног инвалидског фонда.

III

ИНВАЛИДСКИ ДОМОВИ :

а) за наше ратне инвалиде :

Инвалидски дом — НАШИЦЕ (Савска бановина).

Дом слепих „Витешког Краља Александра I Ујединитеља“ — ЗЕМУН.

Инвалидски дом у Нашицама је државни и за мушке инвалиде, изузев слепих. Дом слепих у Земуну је такође државни, али искључиво за слепо и то обојега пола. Оба ова дома су изванредно уређена и дају штићеницима апсолутно све што им је потребно.

Молбе за одобрење пријема за смештај у који од ових домова подносе се, са потребним документима, Министарству социјалне политике и народног здравља (Инвалидско одељење).

б) за руске ратне инвалиде :

Инвалидски дом „Њ. Кр. В. Кнеза Павла“ за руске ратне инвалиде — ПРЧАЊ (Бока Которска)).

Инвалидски дом „Њ. Кр. В. Кнегиње Олге“ за руске ратне инвалиде — БЕЛА ЦРКВА (Дунавска бановина).

Молбе за одобрење пријема за смештај у који од ових домова, руски ратни инвалиди и њихове породице подносе, са потребним документима, Средишном одбору Удружења руских ратних инвалида у Краљевини Југославији — Београд.

IV

ДОМОВИ ЗА ДЕФЕКТНУ ДЕЦУ :

Дом слепих — „Витешког Краља Александра I Ујединитеља“ — ЗЕМУН : искључиво за слепо децу (државни).

Дом слепих — ЗАГРЕБ (бановински).

Дом слепих — КОЧЕВЈЕ (Дравска бановина; бановински).

Дом за глуво-нему децу — ЈАГОДИНА (Моравска бановина; државни).

Дом за глуво-нему децу — ЗАГРЕБ (бановински).

Дом за глуво-нему децу — ЛЈУБЉАНА (бановински).

Дом за душевно заосталу децу — ВЕЛИКА ГОРИЦА. (Савска бановина; државни).

Молбе за одобрење пријема за смештај у који од ових домова подносити са потребним документима : за државне домове — Министарству социјалне политике и народног здравља (Отсек за заштиту матера и деце), а за бановинске домове — Одељењу за социјалну политику и народно здравље Краљевске банске управе у Загребу, односно у Лjubљани.

ТЕРИТОРИЈАЛНА НАДЛЕЖНОСТ ОРТОПЕДСКОГ ЗАВОДА И ОРТОПЕДСКИХ РАДИОНИЦА

(Према Решењу Министра социјалне политике и народног здравља од 1 новембра 1930 год. Ст. Бр. 37.636).

I

Ортопедски завод — БЕОГРАД :

Београд, Земун и Панчево (Управа града Београда); Бановине : Дринска, Дунавска, Моравска и Вардарска ; и Зетска бановина : Окружни инспекторат : Бијело Поље и Косовска Митровица.

II

Ортопедска радионица — ЗАГРЕБ :

Цела Савска и Врбаска бановина; срезови Приморске бановине : бенковачки, биоградски, дувњански, кнински, ливањски, пречки, сињски, сплитски и шибенички; испоставе : Горњи Вакуф и Купрес.

III

Ортопедска радионица — ЛЈУБЉАНА :

Цела Дравска бановина.

IV

Ортопедска радионица — ТРЕБИЊЕ :

Срезови Зетске бановине : барски, боко-которски, даниловградски, колашински, никшићки, подгорички, цетињски, шавнички; испоставе : Ерceg - Нови и Улцињ; Окружни инспекторат : Дубровник (цео); срезови Приморске бановине : брачки, имотски, макарски, хварски са острвом Висом; Окружни инспекторат - Мостар : коњички, љубушки, метковићки, прозорски и мостарски; испостава : Посушје.

II ТАБЛИЦА

месечних специјалних додатака ЛИЧНИХ РАТНИХ ИНВАЛИДА
РЕЗЕРВНИХ ОФИЦИРА И РЕЗЕРВНИХ ВОЈНИХ ЧИНОВНИКА
ПРИВАТНЕ ПРОФЕСИЈЕ:

ИНВАЛИД	је групе	са % не- способн.	Кад месец има 30 дана			Кад месец има 31 дан		
			I разред скупоће	II разред скупоће	III разред скупоће	I разред скупоће	II разред скупоће	III разред скупоће
			Динара	Динара	Динара	Динара	Динара	Динара
I	туђа помоћ	100	600	480	300	620	496	310
II		100	600	480	300	620	496	310
III		90	600	480	300	620	496	310
IV		80	600	480	300	620	496	310
V		70	600	480	300	620	496	310
VI		60	600	480	300	620	496	310
VII		50	600	480	300	620	496	310
VIII		40	600	480	300	620	496	310
IX		30	600	480	300	620	496	310
X		20	600	480	300	620	496	310

Напомена: Овај специјални додатак, — поред инвалидних и додатака на
скупоћу из §§ 44 и 45, — имају само под условом: ако од имања или личног рада ма
које врсте немају бруто месечни доходак већи од: у I разр. скупоће 1.500,— динара;
у II разр. скупоће 1.200,— динара; у III разр. скупоће 900,— динара.

I ТАБЛИЦА

месечних принајдежности ЛИЧНИХ РАТНИХ ИНВАЛИДА, без обзира на чин.

§ 43. Група и проце- нат неспособности		§ 48. Допатак на скупоћу за себе и чланове породице, ако је сиромашног стања (§ 121)											
§ 44. Инвалидна месечна	§ 45. Спец. до- датак на негу	I разред скупоће			II разред скупоће			III разред скупоће			У опште немају на ово право		
		сам инва- лид	са 1 чланом пород.	са 2 чланом пород.	сам инва- лид	са 1 чланом пород.	са 2 чланом пород.	сам инва- лид	са 1 чланом пород.	са 2 чланом пород.	У опште немају на ово право		
		Динара	Динара	Динара	Динара	Динара	Динара	Динара	Динара	Динара	У опште немају на ово право		
I 100% са додат.	750	750	90—180	270—360	60—120	180—240	30—60	90—120	90—120	120—	У опште немају на ово право		
II 100% —	600	—	90—180	270—360	60—120	180—240	30—60	90—120	90—120	120—	У опште немају на ово право		
III 90% —	540	—	90—180	270—360	60—120	180—240	30—60	90—120	90—120	120—	У опште немају на ово право		
IV 80% —	480	—	90—180	270—360	60—120	180—240	30—60	90—120	90—120	120—	У опште немају на ово право		
V 70% —	420	—	90—180	270—360	60—120	180—240	30—60	90—120	90—120	120—	У опште немају на ово право		
VI 60% —	360	—	90—180	270—360	60—120	180—240	30—60	90—120	90—120	120—	У опште немају на ово право		
VII 50% —	300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	У опште немају на ово право		
VIII 40% —	180	—	—	—	—	—	—	—	—	—	У опште немају на ово право		
IX 30% —	120	—	—	—	—	—	—	—	—	—	У опште немају на ово право		
X 20% —	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	У опште немају на ово право		

ПРИМЕДБА: Види следећу таблицу II о специјалним додацима резерв. офицера и резер. војних чиновницима слободне, приватне професије, који, под условима из § 47, могу примати још и оно изложено у табели II, поред овога у табели I.

Напомена: Лични ратни инвалид прима инвалиднину (§ 44) и специјални додатак за негу и туђу помоћ (§ 45), без обзира на имовно стање, пензију и др. (§ 46).

месечних припадљености РОДИТЕЉА погинулих, умрлих и несталих: ратника и лица из § 2 која нису били ратници (§ 50), као и умрлих ратних инвалида и то од I до VII групе заључно (ст. 2 § 52):

IV ТАБЛИЦА

	Према § 50, одн. ст. 2 § 52 Уредбе					
	Инвалиднина					
	без обзира на имовно стање и да ли имају још живих синова					
	кад је изгубљен једин син	кад су изгубљена два сина	кад су изгубљена три сина	I разред скупоће	II разред скупоће	III разред скупоће
	Динара	Динара	Динара	Динара	Динара	Динара
Један родитељ	88 —	105 60	123 20	90 —	60 —	30 —
Оба родитеља	176 —	211 20	246 40	180 —	120 —	60 —

III ТАБЛИЦА

месечних припадљености ПОРОДИЦА (улова и деце) погинулих, умрлих и несталих: ратника и лица из
\$ 2 која нису била ратници (§ 40), као и умрлих ратних нивалида и то од I, II, III, IV, V, VI и VII групе (§ 52)

[illegible]

НАПОМЕНА: С обзиром на ст. 3 § 47, **породице** (улова и деца — носиоци права) погинулих, умрлих и несталих ратника **резерв, официра и резерв, војних чиновника приватне професије**, као и породице умрлих ратних инвалида, свих група, резерв, официра и резерв, војних чиновника **приватне професије, поред горњег**, — а **под условом** из ст. 2 § 47, — **примају још и специјални додатак:** а) **кад месец има 30 дана:** у I разр. **скупоће 300,—** дина.; у II разр. **скупоће 240,—** дина.; у III разр. **скупоће 150,—** дина.; б) **кад месец има 31 дан:** у I разр. **скупоће 310,—** дина.; у II разр. **скупоће 248,—** дина.; у III разр. **скупоће 155,—** дина.

РЕГИСТАР

Уредбе о ратним инвалидима и осталим жртвама рата.
Бројеви у загради означају одредбе, а ван заграде стране
Зборника

Банске управе — надлежност (85) 68.

Вожња — повластице (42) 27.
— легитимације (113) 89.

Демобилизација — војске бив. Црне Горе (122) 102.

Деца — смештај нормалне (29) 19.
— смештај дефектне (29) 19.
— првенствени пријем (30) 19.
— пријем благодетеља (30) 20.
— пријем инвалиднине (49) 33.

Добровољци — њихова права (124) 103.

Додаци — за негу и туђу помоћ (45) 30.
— резерв. официра и чиновн. приват. професије (47) 31.
— породицама рез. официра и чин. приват. професије (47) 31.
— инвалидима (на скупоћу) (48) 32.
— породицама (на скупоћу) (49) 33, (52) 37.
— родитељима (на скупоћу) (50) 35, (52) 37.
— не подлежу опорезивању (46) 30.
— докле теку (55) 39.
— од када теку по Уредби (133) 110.

Државна заштита и накнада — припада (5) 5.
— не припада (6) 5.
— врсте (7) 6.

Жалба — на решење прв. инвалид. суда (76) 58.
— благовременост (76) 58.
— на превођење финансијске дирекције (115) 91.

Задруга — шта је и њена пореза (121) 101.

Задужбине — стварање (102) 83.

Зајмови — заштићеним лицима (64) 46.

Запославање — у држав. и самоупр. служби (31) 20, (32) 21.

Запославање — преко берзи рада (33) 22.
— у предузећима (34) 22.

Здравствене инвалидске задруге — оснивање (40) 27.
— добијање кредита и помоћи (40) 27.
— ослобођене су такса (41) 27.

Земља по аграрној реформи — не утиче на инвалиднину (119) 99.

Инвалид — види: Ратни војни инвалид.

Инвалиднина — инвалида (44) 29.
— породица (49) 33.
— родитеља (50) 34.
— браће и сестара (51) 36.
— припада без обзира на имовно стање (46) 30.
— не подлежи опорезивању (46) 30.
— почетак и трајање (53) 38, (54) 39, (55) 39, (58) 43.
— губитак и обустава (56) 40, (57) 41, (60) 44.
— одрицање у корист Народ. инвалид. фонда (61) 45.
— застарева (62) 45.
— судски пренос (63) 46.
— извршење и обезбеђење (63) 46.
— не може сада бити мања (127) 106.
— од када тече по новој Уредби (133) 110.

Инвалидске здравствене задруге — види: Здравствене инвалидске задруге.

Инвалидске легитимације — шта су и зашта служе (113) 89.

Инвалидске привредне задруге — види: Привредне инвалидске задруге.

Инвалидске управне власти — Министар. соц. пол. и н. здр. (84) 67.
— Краљ. банске управе и Управа гр. Београда (85) 68.
— у сарадњи са осталим властима и установама (86) 70.
— у сарадњи са Удружењем ратних инвалида (87) 70.

Инвалидски домови — подизање и смештај (65) 47.
— где постоје — 197.

Инвалид. судови — решавају о признању и губитку права (71) 54.
— првостепени (71) 54, 192.
— другостепени: Врховни инвалид. суд (71) 54, (72) 56, 193.
— оцењују надлежност (74) 57.
— суде по слободном убеђењу (75) 58.
— исправљају погрешке у писању решења (82) 66.
— обнова поступка (81) 64, (81) 66.
— ликвидација ранијих (116) 93, (120) 101.
— рад по новој Уредби (116) 93.

Исправка — грешака при преписивању суд. решења (82) 66.

Казне — за лица која се уопште огреше о прописе (86) 70.
— за предузећа (34) 22.

Комисије за преглед инвалида — првостеп. и седишта (80) 61, 194.
— другостепене и седишта (80) 62, 195.

Кредити — за исплату инвалидских принадлежности (133) 110.

Кулук — ослобођење од истога (128) 106.

Лечење бесплатно — инвалида (8) 7, (11) 9, 196, 197.

— породица и осталих лица (9) 8, (11) 9.

— шта је, где се и како врши (12) 10, (13) 10, 196.

— у бањама и климатским местима (14) 11.

Малопродавнице дувана — додељивање (37) 24.

Министарство соц. пол. и н. здравља — надлежност (84) 67, (98) 80.

Народни инвалидски фонд — шта је (88) 71.

— његов задатак (89) 72.

— приходи (90) 73, (91) 74.

— капитал (92) 75, (93) 76.

— издаје повеље (103) 83.

— даје новац на приплод (94) 76.

— својина (95) 77.

— установе (95) 77, (104) 83.

— закључује зајмове (96) 78.

— има Управни одбор (97) 79, (98) 80, (99) 81, (100) 81.

— трпи државни надзор (101) 82.

— има задужбине (102) 83.

— примање од држава наследница Аустр.-Угар. мон. (105) 34.

— ослобођен је такса (106) 84.

— поверава послове Удр. ратних инвалида (111) 88.

Нестали — ко се сматра (3) 4.

Обнова поступка — случај и рок (81) 63 и 64, (83) 66.

Одговорност — власти и установе (86) 70.

— чланова Управе Народ. инвалид. фонда (97) 79.

— органа Удружења ратних инвалида (114) 90.

Откуп инвалидине — враћање на права (119) 99.

Повластице — у возњи (42) 27.

Погребни трошкови — право и исплата (66) 49.

Поновно суђење — види: Обнова поступка.

Пореза — рачунање (121) 101.

Породица — ко је сачињава (4) 4.

— која нема права (6) 5.

Превођење — на нову Уредбу (115) 90.

Привредне инвалидске задруге — права код лицитација, закупа
и др. (38) 25.

— оснивање (40) 27.

— добијају кредит и помоћ (40) 27.

— ослобођење од такса (41) 27.

Привредно јачање — зајмовима (35) 23, (36) 24.

— дрвима и грађом (36) 24.

— малопродавницама дувана (37) 24.

— лиферицијама, закупима и др. (38) 25, (39) 25.

Пријављивање — за заштиту и помоћ (67) 51.

— шта треба навести и поднети (69) 53.

— рок (68) 51.

— за права по Уредби (117) 94, (119) 99, (122—125) 102—104.

Протезе — инвалида (15) 12, (16 и 17) 13.

— осталих лица (15) 12.

— које се и где израђују (18) 14, (19) 15, (95) 78, 196, 197.

— експедиција (20) 15.

Протоколисање радње — ослобођено је свих такса (28) 19.

Проценти неспособности — код инвалида (43) 28.

Разред скупоће — како се одређује (121) 102.

Ратни војни инвалид — ко се сматра (2) 2.

— који нема права (6) 5.

— због болести (118) 96.

— има инвалидску књижицу (113) 89.

— који се био предао непријатељу (123) 102.

— повећање пензије (126) 105.

— ослобођење од кулука (128) 106.

Ратник — ко се сматра (1) 1.

— који нема права (6) 5.

— који је се предао (123) 102.

Рок — за пријављивање за права (68) 51.

— пријављивања за превођење на нову Уредбу (117) 94.

— за жалбу (76) 58.

— за обнову поступка (81) 64.

— за пријаву не застарела (68) 52.

Руски ратни инвалиди — њихова права (125) 104.

Сахрана — ратног инвалида са почастима (66) 49.

Стручна обука — шта је, где се и како изводи (21—26) 12—17.

Суђење — по слободном убеђењу (75) 58.

Таксе — ослобођење у бањама и климатским местима (10) 8.

— ослобођење за молбе, прилоге, документа (68) 52.

— ослобођење Народног инвалидског фонда (106) 84.

— ослобођење Удружења ратних инвалида (111) 90.

— инвалидских задруга (41) 27.

— за школовање деце (129) 107.

Удомљење — удове и женске деце (59) 44.

Удружење ратних инвалида — повластице код закупа, концесије
и т. д. (39) 25.

Удружење ратних инвалида — сарадња са властима (87) 70.

- чланство и Правила (108) 85, (109) 86.
- аутономија и надзор (110) 87.
- оснива привредне установе и задруге (111) 88.
- чланарина (112) 88.
- издаје инвалидске књижице (113) 89.
- ослобођено је такса (114) 90.
- одговорност његових органа (114) 90.
- реорганизација (132) 109.

Упославање — види: Запославање.

Управа града Београда — надлежност (85) 68.

Упражњавање радњи — добивање дозвола (27) 18, (28) 19.

- торбарење и сајмови (27) 18.
- помоћи за оснивање истих (27) 18.

Установе — Народног инвалидског фонда (95) 77, (104) 83.

- државне и бановинске 196 до 198.

Усташе — имају права (124) 103.

Четници — имају права (124) 103.

САДРЖАЈ

	Стр.
Посвета	III
Предговор	IV
Напомене о важнијим одредбама ранијих инвалид. закона	V

УРЕДБА О РАТНИМ ИНВАЛИДИМА И ОСТАЛИМ ЖРТВАМА РАТА

Опште одредбе (§§ 1—4)	1
Државна заштита и накнада (§§ 5—52):	
Државна заштита (§§ 5 и 6)	5
Врсте државне заштите и накнаде (§ 7)	6
А. Лечење (§§ 8—14)	7
Б. Протезе (§§ 15—20)	12
В. Стручна обука (§§ 21—26)	15
Г. Олакшице код упражњавања радњи (§§ 27—30)	18
Д. Служба и рад (§§ 31—34)	20
Ђ. Привредно јачање (§§ 35—41)	23
Е. Повластице у возњи (§ 42)	27
Ж. Инвалиднина и додаци (§§ 43—52)	28
Почетак и трајање инвалиднине (§§ 53—55)	38
Губитак и обустава инвалиднине и осталих повластица (§§ 56—66)	40
Пријављивање (§§ 67—70)	51
Инвалидски судови (§§ 71—79)	54
Комисија за преглед инвалида (§ 80)	61
Обнова поступка (§§ 81—83)	63
Инвалидске управне власти (§§ 84—87)	67
Народни инвалидски фонд (§§ 88—107)	71
Удружење ратних инвалида (§§ 108—114)	85
Прелазна и завршна наређења (§§ 115—134)	90

ЗАКОН О ОДЛИКОВАНИМА ОРДЕНОМ КАРАЂОРЂЕВЕ ЗВЕЗДЕ СА МАЧЕВИМА	112
ПРАВИЛНИК за извршење одредаба Закона о одликова- ним орденом Карађорђевој звезди са мачевима	119
ЗАКОН О ДОБРОВОЉЦИМА	128
УРЕДБА о издавању државних обвезница ратним добро- вољцима у месту аграрне земље	134
ПРАВИЛНИК о исплати инвалидских принадежности	138
ПРОПИСИ О РУСКИМ РАТНИМ ИНВАЛИДИМА :	
Решење Министарског савета Бр. 37.431 од 24-XII-1925	157
Решење Министарског савета М.С.Бр. 1 од 2-I-1935	160
Правилник о социјалној помоћи од 28-V-1937	164
Решење Министарског савета М.С.Бр. 971 од 25-XI-1937	167
ЗАКОН О ДРЖАВНОМ НАДЗОРУ НАД РАДОМ ИНВА- ЛИДСКИХ ДРУШТАВА	169
УПУТСТВО за процену привредне неспособности ратних инвалида	172
СЕДИШТА ИНВАЛИДСКИХ СУДОВА И ИНВАЛИДСКИХ КОМИСИЈА :	
Седишта окружних судова као првостепених инвалид.	192
Врховни инвалидски суд	193
Седишта првостепених инвалидских комисија	194
Седишта виших инвалидских комисија	195
УСТАНОВЕ ЗА ЛЕЧЕЊЕ И СМЕШТАЈ РАТНИХ ЖРТАВА:	
Ортопедски завод и радионице	196
Лечилишта за туберкулозне	196
Инвалидски домови	197
Домови за дефектну децу	198
Територијална надлежност ортопедских радионица	199
ТАБЛИЦЕ :	
Принадежности личних ратних инвалида	200
Принадежности инвалида — резерв. официра	201
Принадежности породица	202
Принадежности родитеља	203
РЕГИСТАР Уредбе о ратним инвалидима	204

33415

или исту уступити коме члану своје породице, који ће земљу лично обрађивати и на њу се настанити у року од две године, рачунајући од дана добијеног одобрења о уступању добијене земље.

Члан 8.

Цео посао око деобе земље добровољцима организоваће се по начелима наше унутрашње колонизације, те према томе спада у делокруг рада Министарства за аграрну реформу. У овоме циљу установљава се при Министарству за аграрну реформу Саветодавни одбор у који улазе претставници Министарстава: Војске и морнарице, Аграрне реформе, Унутрашњих дела, Народног здравља, Пољопривреде и вода, Саобраћаја и Шума и руда. Осим тога Главни одбор савеза добровољаца шаље на седнице једног свог делегата.

Члан 9.

Ради што бржег, потпунијег и правилнијег решења добровољачког питања, установљава се при Министарству војске и морнарице Интерминистеријални комитет као саветодавни орган Министарства. У састав Комитета улазе представници ових Министарстава: Војске и морнарице, Аграрне реформе, Унутрашњих дела, Пољопривреде и вода и Социјалне политике. Ове представнике именује сваки надлежан Министар. Осим тога Главни одбор Савеза добровољаца шаље на седнице Комитета једног свог делегата.

Седницама Комитета председава помоћник Министра војске и морнарице, који и сазива седнице Комитета.

Члан 10.

О извршењу овога закона стараће се Министар војске и морнарице и остали Министри поменути у чл. 8 овог закона, који ће у року од четири месеца прописати нарочите правилнике за извршење овог закона.

Доношењем овог закона престаје важити закон о добровољцима од 30 децембра 1921 године, као и сви остали законски прописи, који су у противности са овим законом.

Члан 11.

Овај закон ступа у живот од дана кад га Краљ потпише, а обавезну снагу добија даном обнародовања у „Службеним новинама.“

Препоручујемо Нашем Министру војске и морнарице да овај закон обнародује, свима Нашим Министрима да се о извршењу његовом старају, властима заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покорављају.

= Овај Закон обнародован је у „Службеним новинама“ од 24 септембра 1928 год., Бр. 221—LXXI.

= „Закон о изменама и допунама у Закону о добровољцима“ од 20 марта 1929 г., обнародован је у „Службеним новинама“ од 1-IV-1929 г. Бр. 76-XXXI.

= „Закон о изменама и допунама Закона о добровољцима од 31 августа 1928 год.“ од 18 септембра 1930 год., обнародован је у „Службеним новинама“ од 22 септембра 1930 год., Бр. 216—LXXVI.

= Правилник за извршење закона о добровољцима од 1-XII-1928 г., обнародован је у „Службеним новинама“ од 6-XII-1928 г., Бр. 284-XCI. Измене у овоме Правилнику су од 6-III-1930 г. и обнародоване су у „Службеним новинама“ од 13-III-1930 год., Бр. 58-XX. У „Службеном војном листу“ Бр. 16, стр. 581—583 за 1937 год., отштампане су доцније измене и допуне овога Правилника, а под Ђ.Бр. 8613 од 27-IV-1937. У истоме листу Бр. 19, стр. 689—690 за 1937 год., отштампана су и објашњења по овоме, а под Ђ.Бр. 3374 од 9-VI-1937.
